

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

23 december 2008

ONTWERP VAN DECREET

**betreffende de toelatingsvoorwaarden voor het gewoon lager onderwijs en
de engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs**

INHOUD

	Blz.
Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet van 18 juli 2008	17
Advies van de Vlaamse Onderwijsraad	23
Voorontwerp van decreet van 10 oktober 2008	31
Advies van de Raad van State	37
Kindeffectrapport	51
Ontwerp van decreet	61
Bijlage bij de memorie van toelichting: Reguleringsimpactanalyse.....	65

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

I. INSCHRIJVING IN HET LAGER ONDERWIJS**1. Uitgangspunt en probleemstelling**

Onderwijsachterstand wordt in de wetenschappelijke literatuur verklaard door vier oorzaken: een gebrekkige vooropleiding, een kansarm ouderlijk milieu, aanpassingsproblemen aan een nieuwe samenleving en cultuur en specifieke schoolkenmerken (zoals de etnische samenstelling van de klas). Op basis van deze onderzoeksresultaten en vastgestelde verklaringen formuleren onderzoekers diverse beleidsaanbevelingen om deze ongelijke onderwijskansenkloof te dichten. Het stimuleren van kleuterparticipatie is hierbij een vaak terugkerende aanbeveling.¹

Leerachterstand, in het bijzonder inzake de kennis van het Nederlands, hypothekeert de kansen op een succesvolle schoolcarrière. Eens een leerling leerachterstand heeft opgelopen, zijn grote inspanningen van overheid, school, lerarenteams, ouders en de leerling zelf nodig om die achterstand weg te werken. Leerlingen die al bij de start van het lager onderwijs kampen met een achterstand, hebben het bijzonder moeilijk. Het is dan ook geen verrassing dat onderwijskundigen steevast aangeven dat deelname aan het kleuteronderwijs cruciaal is om achterstand bij het begin van het lager onderwijs te vermijden.

¹ Onderzoek en studies waaruit dit ondermeer blijkt zijn de volgende:

Duquet, N., Glorieux, I., Laurijssen, I. & Van Dorselaer, Y. (2006). Wit krijgt schrijft beter. Schoolloopbanen van allochtone jongeren in beeld. Leuven: Garant.

Evens Foundation, Koning Boudewijnstichting & Foundation Bernheim (2007). Slaagkansen van allochtone jongeren in het Vlaams Onderwijs. Betrokkenen aan het woord. Brussel: Koning Boudewijnstichting.

Groenez, S., Van den Brande, I. & Nicaise, I. (2003). Cijferboek sociale ongelijkheid in het Vlaams Onderwijs. LOA-rapport nummer 10. Leuven: Steunpunt loopbanen doorheen onderwijs naar arbeidsmarkt.

Lacante, M. & Van Esbroeck, R. (2007). Allochtonen in het hoger onderwijs: factoren in studiekeuze en het studiesucces. OBPWO-rapport 03.03. Brussel: Ministerie van Onderwijs en Vorming

De Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) wees in een advies in 2004² op het belang van vroegtijdige kleuterparticipatie. Naast verwijzing naar onderzoek in binnen- en buitenland dat de voordelen van vroegtijdige onderwijsparticipatie aantoont, stelde de VLOR ook dat alle betrokkenen hierin hun verantwoordelijkheid moeten nemen:

“De overheid moet hiervoor op wetgevend vlak de nodige kaders voorzien. Daarnaast kan ze initiatieven ondersteunen die gericht zijn op een maximaal stimuleringsbeleid. Een belangrijk aspect hierbij is het bevorderen van een positieve beeldvorming ten aanzien van leren en naar school gaan. Dit stimuleert ouders en hun kinderen en kan hen het belang van een vroege instap en een regelmatige participatie doen aanvoelen. (...). Ook ouders moeten hun specifieke verantwoordelijkheid opnemen. Zij moeten in de eerste plaats zorgen voor een zo snel mogelijke inschrijving in een kleuterschool. Daarnaast moeten zij zich engageren om hun kind regelmatig en liefst dagelijks naar school te brengen.”

Daarom dient te worden onderzocht hoe we ouders kunnen stimuleren om hun kinderen aan de activiteiten van het Nederlandstalig kleuteronderwijs te laten deelnemen. Mogelijk is een kind dat niet aan een voldoende aantal activiteiten van het derde kleuterklasje heeft deelgenomen in beginsel niet toe te laten wordt tot het reguliere onderwijs van het eerste leerjaar, en het nog één schooljaar kleuteronderwijs te laten volgen.

Artikel 17 van het decreet Basisonderwijs laat momenteel toe dat ouders ervoor kunnen kiezen om op zesjarige leeftijd nog een schooljaar in het kleuteronderwijs door te brengen. De beslissing tot inschrijving in het kleuteronderwijs berust voorsnog enkel bij de ouders, zij het dat zij voorafgaandelijk kennis moeten nemen van het advies van de klassenraad (tenzij de leerling nog geen kleuteronderwijs volgde) en van het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB).

Het huidige voorstel gaat verder en verwijst de zesjarige leerling die het voorafgaande schooljaar geen (voldoende) kleuteronderwijs heeft gevolgd in ons onderwijsstelsel in principe terug naar het kleuteronderwijs.

Ook al kan de indruk bestaan dat met deze maatregel het recht op onderwijs van deze kinderen beperkt wordt, is deze maatregel integendeel een positieve bijdrage aan het recht op onderwijs voor elk jong kind. De maatregel past ook in het gelijke-onderwijskansenbeleid.

² Vlaamse Onderwijsraad, Raad basisonderwijs, advies RBO/DPI/ADV/007, 21 april 2004

2. Leerlingendata

Uit de gegevens waarover het beleidsdomein Onderwijs en Vorming beschikt, blijkt dat de overgrote meerderheid van de vijfjarige kinderen die in Vlaanderen wonen, zijn ingeschreven in het kleuteronderwijs. Meer dan 98,5% van de vijfjarigen is in een school ingeschreven. In absolute cijfers wil dit zeggen dat ongeveer 900 vijfjarigen, die in het Vlaams Gewest wonen, niet zijn ingeschreven in een kleuterschool.

LeerplichtControle 2007-2008		Geboortejaar							
		2002				2003			
Provincie	Provincie Totaal	Totaal	Ingeschreven	%	niet-ingeschreven	%	Totaal	%	niet-ingeschreven
Antwerpen	57.456	17.770	17.342	97,59	428	2,41	18.102	97,39	472
Limburg	25.699	8.158	8.077	99,01	81	0,99	7.949	99,08	73
Oost-Vlaanderen	46.101	14.195	14.089	99,25	106	0,75	14.294	99,29	102
Vlaams-Brabant	36.321	11.422	11.198	98,04	224	1,96	11.506	98,10	219
West-Vlaanderen	34.448	10.833	10.772	99,44	61	0,56	10.736	99,11	96
	200.025	62.378	61.478	98,56	900	1,44	62.587	98,46	962

LeerplichtControle 2006-2007		Geboortejaar									
		2001					2002				
Provincie	Provincie Totaal	Totaal	Ingeschreven	%	niet-ingeschreven	%	Totaal		%	niet-ingeschreven	%
Antwerpen	56.055	17.572	17.152	97,61	420	2,39	17.636	17.187	97,45	449	2,55
Limburg	25.546	8.253	8.171	99,01	82	0,99	8.083	8.014	99,15	69	0,85
Oost-Vlaanderen	45.125	14.455	14.372	99,43	83	0,57	14.097	13.993	99,26	104	0,74
Vlaams-Brabant	35.910	11.434	11.107	97,14	327	2,86	11.287	10.991	97,38	296	2,62
West-Vlaanderen	34.340	11.073	10.998	99,32	75	0,68	10.818	10.749	99,36	69	0,64
	196.976	62.787	61.800	98,43	987	1,57	61.921	60.934	98,41	987	1,59

De participatiegraad van de vijfjarigen aan het kleuteronderwijs is dus zeer hoog.

Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beschikken we niet over gegevens, aangezien we de gegevens over kleuters niet met die van de Franse Gemeenschap konden vergelijken.

Ook al raakt de voorgestelde maatregel dus maar een beperkt aantal leerlingen, toch is het de bedoeling om de deelname van jonge kinderen aan het onderwijs te bevorderen met meer dan alleen maar sensibiliserende maatregelen. Het belang van de maatregel ligt in het vergroten van de onderwijskansen van alle kinderen.

3. Juridische aspecten

a. Leerplicht, geen schoolplicht

In België geldt leerplicht, maar geen schoolplicht. Bijgevolg kunnen noch de federale wetgever, noch de gemeenschappen ouders de verplichting opleggen om

hun kinderen in om het even welke onderwijsinrichting, zij het in het reguliere onderwijs, zij het in het kleuteronderwijs, in te schrijven.

Dit belet niet dat maatregelen kunnen worden genomen waardoor ouders worden gestimuleerd om hun kinderen in het kleuteronderwijs in te schrijven. De bevoegdheid tot het nemen van stimulerende maatregelen komt niet toe aan de federale overheid, maar wel aan de gemeenschappen. Het zijn immers de gemeenschappen die, met uitsluiting van de drie uitzonderingen opgesomd in artikel 127, §1, GW, bevoegd zijn voor de regeling van het volledige onderwijs, inclusief het kleuteronderwijs.

b. Ruime bevoegdheid gemeenschappen inzake onderwijs, maar drie uitzonderingen

Overeenkomstig artikel 127, §1, GW zijn de gemeenschappen bevoegd voor het onderwijs, met uitzondering van (i) de bepaling van het begin en het einde van de leerplicht; (ii) de minimale voorwaarden voor het uitreiken van de diploma's; en (iii) de pensioenregeling.

Deze drie uitzonderingen op de bevoegdheid van de gemeenschappen inzake onderwijs moeten restrictief worden geïnterpreteerd.³ Hieruit vloeit voort dat het aan de gemeenschappen toekomt om alle overige aspecten van het onderwijs, zoals de uitoefening van de controle op de naleving van de leerplicht en de bepaling van de inhoud van de leerplicht, te bepalen.⁴

Anderzijds ziet het Arbitragehof er streng op toe dat de federale bevoegdheid tot het bepalen van het begin en het einde van de leerplicht strikt wordt nageleefd. Het komt de gemeenschappen zelfs niet toe om de federale regelgeving inzake de leerplicht zelfs maar te bevestigen of te herhalen, laat staan om ze op te heffen of te wijzigen in een decreet.⁵ We komen hier later op terug.

c. Kunnen de gemeenschappen de toegang tot het onderwijs regelen?

De gemeenschappen mogen in de hun toegewezen aangelegenheden alle maatregelen nemen die zij menen te moeten uitvaardigen om hun beleid tot een goed einde te brengen.⁶ Ze moeten daarbij echter het

recht op onderwijs, zoals gegarandeerd door artikel 24, §3, GW, respecteren.⁷

Voor wat het hoger onderwijs betreft stelde het Arbitragehof herhaaldelijk dat dit recht op onderwijs niet wordt geschonden door een reglementering van de toegang tot het onderwijs, op grond van de behoeften en de mogelijkheden van de gemeenschap en het individu.⁸ Het belet evenmin dat de toegang tot het hoger onderwijs afhankelijk wordt gemaakt van voorwaarden die de bekwaamheid van de kandidaat-studenten betreffen,⁹ of dat maatregelen worden genomen die ervoor zorgen dat elk van de leerlingen die onderwijs volgt het verstrekte onderwijs begrijpt.¹⁰

Hoewel deze rechtspraak enkel betrekking had op het hoger onderwijs, valt redelijkerwijs te argumenteren dat ze evengoed betrekking heeft op de bevoegdheid van de gemeenschappen om toelatingsvoorwaarden op te leggen voor andere onderwijsniveaus, waaronder het lager onderwijs. Buiten de drie uitzonderingen in artikel 127, §1, GW zijn de gemeenschappen immers bevoegd voor de regeling van het volledige onderwijs.¹¹ Er dient overigens opgemerkt te worden dat de Vlaamse decreetgever nu reeds toelatingsvoorwaarden oplegt voor het secundair onderwijs. Indien het gaat om leerplichtige leerlingen, moet de gemeenschap in haar regeling rond de toegangsvoorwaarden tot een bepaald onderwijsniveau of onderwijsvorm natuurlijk altijd voorzien in een alternatief waarmee betrokkene kan voldoen aan de leerplicht.

³ Arbitragehof, arrest nr. 44/2005 van 23 februari 2005 en arrest nr. 2/2006 van 11 januari 2006.

⁴ Advies R.v.St., 23 juni 1994, *Parl. St.* VI. Parl. 1994-95, nr. 131/1.

⁵ Arbitragehof, arrest nr. 14/1992 van 27 februari 1992.

⁶ Arbitragehof, arrest nr. 51/1993 van 1 juli 1993.

⁷ “Ieder heeft recht op onderwijs, met eerbiediging van de fundamentele rechten en vrijheden. De toegang tot het onderwijs is kosteloos tot het einde van de leerplicht. Alle leerlingen die leerplichtig zijn, hebben ten laste van de gemeenschap recht op een morele of religieuze opvoeding”.

⁸ Arbitragehof, arrest nr. 32/1997 van 27 mei 1997 en arrest nr. 35/1998 van 1 april 1998.

⁹ Arrest nr. 47/1997 van 14 juli 1997 en arrest nr. 107/2004 van 16 juni 2004.

¹⁰ Zie in die zin met betrekking tot het hoger onderwijs, Arbitragehof, arrest nr. 48/1998 van 22 april 1998.

¹¹ Zie in dezelfde zin R. VERSTEGEN, “Toegang tot het onderwijs en tot de school (weigeren)”, in R. VERSTEGEN (red.), *De non-discriminatieverklaring in het onderwijs*, Antwerpen, Kluwer, 1998, 98: “Hoe belangrijk de keuzevrijheid ook is, niemand heeft ooit betwist dat de overheid algemene toelatingsvoorwaarden van leeftijd en bekwaamheid kan stellen (...). Toelatingsvoorwaarden van leeftijd en bekwaamheid kunnen worden beschouwd als normale onderdelen van goed georganiseerd onderwijs”.

d. Wordt hiermee de leerplicht niet geregeld?

Aan de leerplicht wijzigt de inschrijvingsplicht niets. Deze blijft immers, conform de federale wetgeving, van 6 tot 18 jaar gelden. De voorgestelde maatregel heeft niet tot doel de leerplicht te verlagen, maar wel om een toelatingsvoorwaarde voor het lager onderwijs te creëren.

Ouders behouden de mogelijkheid om hun kind pas vanaf de leeftijd van 6 jaar voor de eerste keer in een Nederlandstalige school in te schrijven, maar de kans bestaat dat het kind in het kleuteronderwijs zal worden ingeschreven, en niet in het lager onderwijs. De toegang tot dat kleuteronderwijs is, binnen de voorwaarden van de huidige regelgeving, gewaarborgd.

Door de toelatingsvoorwaarden voor het lager onderwijs vast te leggen wordt enkel de toegang tot het door de overheid gesubsidieerde en gefinancierde onderwijs geregeld.

Indien het begin van de leerplicht door de federale wetgever op 5 jaar zou worden gebracht, zoals in het federale regeerakkoord is aangekondigd, blijft deze maatregel zinvol. Leerlingen kunnen aan de leerplicht voldoen door zich in te schrijven in het onderwijs van de Franse Gemeenschap, of door huisonderwijs te volgen. Bovendien blijft voor de kinderen die in het Vlaamse onderwijs school lopen de voorwaarde van voldoende aanwezigheid gelden.

4. Toelatingsvoorwaarde tot het gewoon lager onderwijs

De maatregel maakt de toegang tot het lager onderwijs voor zesjarige leerlingen in principe afhankelijk van de inschrijving in een Nederlandstalige kleuterschool in het voorafgaande schooljaar. Deze maatregel houdt een beperking in van de keuzevrijheid van ouders (artikel 24, §1, Grondwet). Deze maatregel moet dus kunnen worden verantwoord op basis van volgende vier criteria:

- de maatregel moet een legitieme doelstelling hebben,
- de maatregel moet steunen op objectieve criteria,
- de maatregel moet redelijkerwijze deze doelstelling kunnen realiseren,
- de maatregel moet de proportionaliteitstoets doorstaan.

De leerling kan toch worden ingeschreven indien het CLB op basis van een proef vaststelt dat hij/zij de Nederlandse taal voldoende beheerst om het lager onderwijs te kunnen aanvaarden.

De leerling kan ook worden ingeschreven indien kan worden aangetoond dat hij/zij het voorgaande schooljaar was ingeschreven in een onderwijsinstelling van een andere lidstaat van de Nederlandse Taalunie. Suriname is een geassocieerd lid en met de Nederlandse Antillen en Aruba bestaat sedert december 2007 een raamovereenkomst.

a) Legitieme doelstelling

Zoals hoger gezegd, is het doel van de maatregel het verhogen van de slaagkansen van de leerlingen die niet (voldoende) deelnemen aan het Nederlandstalig kleuteronderwijs. Deze doelstelling is niet beperkt tot het verbeteren van de slaagkansen in het eerste leerjaar. Eens een leerling moeilijkheden ondervindt om te volgen, valt deze leerachterstand zeer moeilijk weg te werken. Met deze maatregel willen we de resterende groep kinderen die niet in het kleuteronderwijs is ingeschreven nog verkleinen. Overigens mag deze maatregel niet los gezien worden van andere beleidsinitiatieven die zijn opgestart naar aanleiding van het Jaar van de Kleuter¹², zoals gegevensuitwisseling met Kind en Gezin om de kleuters die nergens zijn ingeschreven op te sporen en huisbezoeken door Kind en Gezin om de gezinssituatie in te schatten, actieve stimulering om het belang van kleuteronderwijs te verduidelijken, en een lokaal beleid daarvoor afspreken in de schoot van de lokale overlegplatforms.

In tweede orde kan deze maatregel de kwaliteit van het (lager) onderwijs bevorderen, doordat alle leerlingen die de lagere school zullen aanvaarden reeds een minimum aan schoolse opvoeding hebben gehad, of ten minste via de uitzonderingsbepalingen (zie verder) hebben blijk gegeven te beschikken over de competenties die nodig zijn om het lager onderwijs aan te vatten.

b) Objectieve criteria

De toelatingsvoorwaarde is objectief gemotiveerd, dat wil zeggen dat hij steunt op een feitelijke en vanzelfsprekende vaststelling, die niet afhangt van enige persoonlijke appreciatie. Het al dan niet gevolgd hebben van een volledig jaar Nederlandstalig kleuteron-

¹² Zie 'Maatregelen ter stimulering aan de participatie aan het kleuteronderwijs' - <http://www.ond.vlaanderen.be/jaar-vandekleuter/maatregelen/actieplan/061018.pdf>

derwijs (in het decreet wordt hiervoor de grens gesteld op een aanwezigheid van minimum 220 halve schooldagen) is een objectief vaststelbaar feit. De scholen dienen de aanwezigheid van leerlingen in toepassing van het decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering bij te houden in het onderwijsregister.¹³ Een leerling van vijf jaar krijgt een schooltoelage indien hij/zij gedurende ten minste 220 halve dagen aanwezig is geweest. De onderwijsadministratie ziet toe op de correcte toepassing van deze regelgeving in de scholen, waarop een leerling niet gerechtigd is indien hij niet gedurende minstens 220 halve dagen aanwezig is geweest.

De uitzonderingsbepaling voor leerlingen die school liepen in een school van een andere lidstaat van de Nederlandse Taalunie is eveneens objectief vast te stellen en zal worden gebaseerd op een attest van de school in kwestie.

De uitzonderingsbepaling die leerlingen toelaat na een taalproef steunt even zeer op een objectief criterium. De test zal zijn afgestemd zijn op de begintermen voor het gewoon lager onderwijs en zal worden gemaakt conform de daarvoor bestaande psychometrische methoden. Doordat alle CLB's de zelfde test zullen hanteren, waarover de overheid ook de nodige handleiding zal meegeven, is gegarandeerd dat de taalkennis op een betrouwbare en onafhankelijke manier is getest. Deze regeling voldoet aan het gelijkheidsbeginsel doordat overal een zelfde test zal worden gehanteerd. Daardoor zal een test bij elk erkend CLB bruikbaar zijn bij elke inschrijving, ook in een school waarmee dat CLB geen contract heeft.

¹³ Art. 13. §1. Een schooltoelage voor het kleuteronderwijs kan worden toegekend aan de volgende leerlingen die ingeschreven zijn in een kleuterschool:

(...)

3° de leerling die tijdens het jaar waarin het schooljaar in kwestie begint de leeftijd van vijf jaar bereikt en gedurende tweehonderdtwintig halve schooldagen aanwezig is op school;

(...)

§2. Als blijkt dat de leerling een schooltoelage heeft ontvangen zonder dat de voorwaarden, vermeld in §1, vervuld waren, wordt de schooltoelage voor het daaropvolgende jaar in het kleuteronderwijs pas toegekend en uitbetaald nadat vastgesteld is dat de leerling in het volgende schooljaar wel aan de voorwaarde in kwestie, vermeld in §1, heeft voldaan.

§3. Een kleuter wordt geacht een halve dag aanwezig te zijn als dit blijkt uit de registratie in het aanwezigheidsregister van de school.

c) Redelijk verband tussen doelstelling en maatregel

Het invoeren van de inschrijvingsvoorwaarde is pertinent. Ook al is de groep van leerlingen die geen jaar kleuteronderwijs heeft genoten wanneer die zich aanbiedt in de lagere school eerder klein, toch zijn de onderwijskansen van deze kinderen belangrijk genoeg om hun ouders te stimuleren tijdig te de stap te zetten naar schools onderricht. Samen met de andere sensibiliseringsmaatregelen met betrekking tot kleuteronderwijs kunnen ze geacht worden ertoe te leiden dat de groep leerlingen die regelmatig kleuteronderwijs volgt op vijfjarige leeftijd zal toenemen, en langdurige afwezigheid bij vijfjarige kleuters zal afnemen.

Op de plaatsen waar er niet-Nederlandstalig onderwijs wordt aangeboden (in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in de Vlaamse gemeenten met faciliteiten voor Franstaligen), en op plaatsen gelegen dicht bij de taalgrens, zal deze maatregel ouders ertoe aanzetten tijdig te kiezen voor Nederlandstalig basisonderwijs te kiezen, en deze keuze niet uit te stellen tot het begin van het lager onderwijs.

Voor leerlingen die geen Nederlandstalig kleuteronderwijs volgden in het jaar voor hun inschrijving in de lagere school zal de maatregel voor gevolg hebben dat ze via nog een bijkomend jaar in het kleuteronderwijs met betere kansen het lager onderwijs zullen aanvatten, weliswaar op zevenjarige leeftijd. Het weze herhaald dat de maatregel tot doel heeft deze groep zo beperkt mogelijk te houden.

Men kan zich de vraag stellen waarom de proef op basis waarvan een niet ingeschreven zesjarige (of een zesjarige die onvoldoende dagen aanwezig was) alleen maar peilt naar de kennis van de Nederlandse taal. Er zijn immers ontwikkelingsdoelen op andere domeinen, die even essentieel zijn in de ontwikkeling naar het lager onderwijs. De decreetgever kiest hier bewust voor een beperking, die evenwel in het voordeel van de jongere speelt. Immers, hoe ruimer het domein aan kennisdoelen en vaardigheden dat getest wordt, hoe groter de kans dat een tekort wordt vastgesteld en dat er aanleiding kan gevonden worden voor een negatieve attestering.

Bovendien is Nederlands niet enkel een ontwikkelingsdoel op zich, maar is het ook de onderwijstaal en de omgangstaal in de scholen. In dat opzicht is de kennis van het Nederlands een noodzakelijke voorwaarde om alle onderwijsactiviteiten zinvol te

kunnen volgen. Daarom zorgen we er ook voor dat nieuwkomers in ons onderwijs snel de kennis van het Nederlands verwerven.

d) Proportionaliteit van de maatregel

De invoering van de toelatingsvoorwaarde is evenredig aan het doel dat men met de invoering van de maatregel wenst te bereiken.

Een regeling waarbij een leerling die geen Nederlandstalig kleuteronderwijs heeft gevolgd automatisch de toegang wordt ontzegd tot het lager onderwijs, zou disproportioneel kunnen zijn om het gestelde doel, namelijk het verhogen van de slaagkansen van leerlingen, te bereiken. Het is immers best mogelijk dat een kleuter die niet heeft deelgenomen aan de activiteiten van de laatste kleuterklas, desalniettemin over de nodige capaciteiten beschikt om te starten in het eerste leerjaar.

Daarom wordt voorzien in een mogelijkheid om, via het afleggen van een test bij het centrum voor leerlingenbegeleiding, te bewijzen dat men wel degelijk aan de toelatingsvoorwaarden voldoet, ook al heeft de leerling in kwestie niet deelgenomen aan activiteiten van het laatste kleuterklasje. Het niet-deelnemen aan de activiteiten van het laatste kleuterklasje geldt dan als een weerlegbaar vermoeden dat men niet voldoet aan de toelatingsvoorwaarden voor het eerste leerjaar lager onderwijs. Omgekeerd geldt het wel hebben gevolgd van een jaar kleuteronderwijs tijdens het voorafgaande schooljaar als een onweerlegbaar vermoeden dat de betrokken leerling wel beschikt over de nodige competenties om over te gaan. Uiteraard geldt hier nog steeds de regeling van het decreet Basisonderwijs, waarbij een zesjarige leerling op beslissing van de ouders, en na advies van de klas-senraad en het CLB, nog een jaar langer in het kleuteronderwijs kan blijven.¹⁴

Deze uitzonderingsbepaling zorgt ervoor dat wie om de één of andere reden op vijfjarige leeftijd geen Nederlandstalig onderwijs volgde, of er onvoldoende tijd doorbracht, toch nog de stap kan zetten naar de lagere school. Een zesjarige die in een Nederlandstalig milieu opgroeit, zal allicht geen probleem onder-vinden om voor de taaltest te slagen.

¹⁴ Art. 17, decreet van 25 februari 1997 betreffende het basis-onderwijs

5. De Brussel-toets

Deze maatregel kleurt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest enigszins anders dan in het Vlaams Gewest. In Vlaanderen is het een maatregel die de deelname aan het kleuteronderwijs moet bevorderen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft deze maatregel voor gevolg dat een combinatie van Franstalig kleu-teronderwijs met Nederlandstalig lager onderwijs bemoeilijkt wordt. Het blijft mogelijk voor leerlin-gen waar de thuistaal – of één van de thuistalen – het Nederlands is, om via de test toch de overstap te maken. De test zal aldus zijn opgevat dat op het vlak van kennis van het Nederlands een normaal niveau om in te stappen zal volstaan. De andere leerlingen kunnen nog steeds in het Nederlandstalig onderwijs worden ingeschreven, maar zullen via een extra jaar kleuteronderwijs met meer kansen de lagere school beginnen.

Het dient opgemerkt dat, gezien de huidige bezet-tingsgraad van het Nederlandstalig basisonderwijs in Brussel, de meeste ouders die de keuze maken voor het Nederlandstalig onderwijs, dit al doen van in de kleuterklas. Het aantal leerlingen dat in het lager onderwijs instapt vanuit het Franstalig basisonder-wijs, is klein.

Hetzelfde zal zich ook voordoen in de Vlaamse gemeenten met faciliteiten voor Franstaligen. Frans-taligen hebben onder de voorwaarden die de taalwet heeft bepaald recht op Franstalig basisonderwijs, maar ze kunnen net zo goed kiezen voor Neder-landstalig basisonderwijs, wat de voorbije jaren in toenemende mate is gebeurd. Deze keuze wordt niet aangetast, maar de maatregel beoogt wel een tijdige beslissing om te kiezen voor het Nederlandstalig onderwijs.

De overgang van Franstalig kleuteronderwijs naar Nederlandstalig lager onderwijs zal ook moeilijker worden in de nabijheid van de taalgrens.

6. Toepassingsgebied

a) Gewoon lager onderwijs

De toelatingsvoorwaarde zal enkel voor het gewoon lager onderwijs gelden.

De toegang tot het buitengewoon lager onderwijs is zoals voorzien in de decreetgeving afhankelijk van een attestering door het CLB¹⁵. Daaraan wordt niets gewijzigd, en we gaan ervan uit dat die attestering steunt op de meest volledige analyse van de mogelijkheden van de betrokken leerling. Het zou niet verantwoord zijn daaraan een toelatingsvoorwaarde toe te voegen, die in wezen de uitdrukking is van een vermoeden omtrent de capaciteiten van de betrokken leerling.

b) Niet voor zij-instromers van zeven jaar en ouder

Men zou kunnen overwegen een dergelijke maatregel door te voeren doorheen het hele lager onderwijs, of zelfs in het secundair onderwijs. Daardoor zou elke zogenaamde zij-instromer die zich aandient enkel kunnen worden ingeschreven in het schooljaar dat met zijn leeftijd overeenkomt, indien hij het voorafgaande schooljaar was ingeschreven in het Nederlandstalig onderwijs.

Daarvoor wordt niet geopteerd. De maatregel is er in de eerste plaats op gericht de deelname aan het kleuteronderwijs te bevorderen, specifiek in het jaar dat voorafgaat aan het begin van de leerplicht. De specificiteit van de leeftijdscategorie van zesjarigen binnen de groep leerplichtige leerlingen bestaat erin dat ze het jaar ervoor (in België) nog niet aan de leerplicht waren onderworpen.

Op latere momenten zijn in België verblijvende leerlingen per definitie leerplichtig. De enige zij-instromers die we op dat moment hebben komen derhalve uit het buitenland, uit huisonderwijs of uit het Franstalig onderwijs. In die gevallen zal, zoals nu, de school zelf, en met alle onderwijs- en andere diensten (onder meer: onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers) ervoor moeten zorgen dat de betrokken leerling zich zo vlot mogelijk kan integreren en de lessen volgen. Toelatingsklassenraad en CLB kunnen desgevallend adviseren dat betrokken leerling instapt in een 'lager' jaar dan het jaar waarop hij op grond van zijn leeftijd zou moeten instappen.

c) Niet in de Franstalige basisscholen in de faciliteitengemeenten

De onderwijstaalwetten (de wet van 30 juli 1963 voor de taalgrensgemeenten, en de wet van 2 augustus 1963 voor de randgemeenten) regelen de voorwaarden waaronder Franstalig basisonderwijs kan worden gevraagd in de Vlaamse gemeenten met onderwijsfaciliteiten voor Franstalige inwoners. We wensen geen

voorwaarden toe te voegen aan de voorwaarden die de taalwet momenteel bevat, en aan de algemene voorwaarden uit het decreet Basisonderwijs.

Indirect zou de inschrijvingsvoorwaarde immers een impact kunnen hebben op de mogelijkheid een faciliteitenschool in te richten. De ouder van wie het kind op basis van de leeftijd het lager onderwijs zou kunnen beginnen, zou hiervan kunnen afzien indien dit door de decretale voorwaarde onmogelijk of moeilijker wordt gemaakt.

In artikel 129 van de Grondwet wordt bepaald dat de gemeenschappen in beginsel bevoegd zijn om onder andere het onderwijs te regelen, bij uitsluiting van de federale wetgever.

In artikel 129, §2, eerste gedachtenstreepje, staat evenwel dat uitgezonderd zijn:

“– de gemeenten of groepen van gemeenten palend aan een ander taalgebied en waar de wet het gebruik van een andere taal dan die van het gebied waarin zij gelegen zijn, voorschrijft of toelaat. Voor deze gemeenten kan in de bepalingen betreffende het gebruik van de talen voor de aangelegenheden bedoeld in §1 geen verandering worden aangebracht dan bij een wet aangenomen met de in artikel 4, laatste lid, bepaalde meerderheid.”

In artikel 6 van de onderwijstaalwet van 1963 en in artikel 7, §3 van de bestuurstaalwet van 2 augustus 1963 is nu telkens bepaald dat op vraag van ten minste ouders van 16 kinderen Franstalig kleuter- en lager onderwijs wordt ingericht. In beide taalwetten is dus bepaald dat op verzoek van een welbepaald aantal ouders Franstalig kleuter- en lager onderwijs moet worden ingericht. De enige voorwaarde is dat het Frans de moedertaal of de gebruikelijke taal van het kind is, en dat het gezinshoofd in de gemeente verblijft. Een gemeente die een verzoek krijgt dat aan die voorwaarden voldoet, moet dit onderwijs organiseren. De enige voorwaarden waaronder een ouder het recht heeft voor een Franstalige basisschool te kiezen is dus dat het Frans de moedertaal of gebruikelijke taal van het kind is, en dat ze bij aanvang voldoende in aantal zijn om de oprichting te vragen van faciliteitenonderwijs. De uitwerking van de onderwijsrechten van de Franstalige populatie in deze gemeenten is door de federale wetgever dus geregeld op een manier waarop noch de vroegere onderwijsloopbaan, noch het niveau van taalkennis bij de leerling, een rol speelt.

Door de zelfde maatregel door te voeren als in de rest van Vlaanderen en in tweetalig gebied Brussel-

¹⁵ Art. 15, decreet van 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs

Hoofdstad zouden we als decreetgever toch een voorwaarde toevoegen: de leerling moet ofwel al een jaar onderwijs in het Frans hebben genoten, zoniet moet hij in een test een bepaald beheersingsniveau van het Frans bewijzen. Door dat te doen zou de decreetgever één van de wettelijke voorwaarden verstrengen: van het louter bewijs dat de moedertaal/gezinstaal het Frans is zouden we opschuiven naar in een aantal gevallen een bepaald beheersingsniveau van het Frans. Dit zou neerkomen op een impliciete wijziging van wat beide wetten van 1963 bepalen betreffende het gebruik van talen in onderwijs, en dus op een schending van de grondwettelijke bevoegdheidsverdeling. Dit is des te meer een probleem omdat het niet alleen het recht op onderwijs van de betrokken leerling betreft, maar dat potentieel zelfs kinderen die zelf voldoen indirect hun recht kunnen verliezen doordat een andere leerling niet blijkt te voldoen en daardoor het wettelijk vereist minimum aantal leerlingen niet wordt gehaald.

Het weze benadrukt dat dit niet betekent dat de Vlaamse Gemeenschap niet principieel bevoegd is voor het Franstalig onderwijs in de faciliteitengemeenten op haar grondgebied. Het advies van de Raad van State is daarover zeer duidelijk en bevestigt de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap. Maar in de uitoefening van die bevoegdheid zouden we op indirecte maar toch duidelijke manier raken aan de onderwijstaalregeling in de faciliteitengemeenten, gelegen in het Vlaamse Gewest.

Er speelt overigens ook een beleidsargument tegen het uitwerken van dergelijke maatregel. De faciliteitenscholen zijn, met hun verplicht aanbod van versterkt Nederlands, opgevat als scholen die het recht op Franstalig onderwijs waarborgen, maar die tegelijkertijd via het verplichte pakket versterkt Nederlands de integratie van de leerlingen in de Vlaamse Gemeenschap moeten mogelijk maken. Door de toegang tot de lagere scholen aan bijkomende voorwaarden te verbinden, zouden de ouders geneigd kunnen zijn dan maar te kiezen voor het aanbod Franstalig onderwijs van de Franse Gemeenschap in een naburige gemeente (in het Waalse of Brusselse Gewest).

II. ENGAGEMENTSVERKLARING

1. Probleemstelling

In de driehoek school – leerling – ouder zijn de wederzijdse rechten en plichten tussen ouders en school voor het grootste deel geregeld in het school-

reglement. Het accent in de schoolreglementen ligt grotendeels op aangelegenheden die betrekking hebben op het schoolleven zelf (orde- en tuchtregeling, examens en attestering, huiswerk, bijdrageregeling). In dat opzicht regelen ze voornamelijk de relatie school-leerling, en wordt de ouder betrokken als wettelijke vertegenwoordiger van het minderjarige kind.

Een voldoende betrokkenheid van ouders bij het schoolleven is essentieel voor de leerkansen van hun kinderen. Van ouders wordt verwacht dat ze geïnteresseerd zijn in wat hun kinderen meemaken op school, positief staan tegenover school en schoolwerk, voor een rustige omgeving zorgen waarin het kind huistaken kan uitvoeren, hun kinderen tijdig naar bed sturen en ervoor zorgen dat hun kinderen tijdig op school zijn.

Op de Rondetafelconferentie inzake het Nederlandstalig onderwijs in Brussel werd voorgesteld om engagementen met betrekking tot oudercontact, voldoende aanwezigheid op school, spijbelbeleid, deelnemen aan vormen van individuele begeleiding en het engagement ten aanzien van het aanleren van de instructietaal te verankeren in de regelgeving.¹⁶ De onderwijsinspectie had in haar rapport over het Nederlandstalig onderwijs in het Hoofdstedelijk Gewest al gesteld dat de betrokkenheid van ouders bij de schoolloopbaan van hun kinderen cruciaal is. De inspectie stelde dat leerlingen die de onderwijstaal niet of onvoldoende beheersen, extra inspanningen moeten doen, en dat zonder een stevig engagement van de ouders om hun kinderen te ondersteunen, dit een bijna onhaalbare zaak wordt.

Ook in het actieplan ‘Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim’ komt een specifiek actiepunt over de betrokkenheid van leerlingen en ouders bij de opvolging van de leerplicht voor. Concreet gaat het over goede afspraken maken over de zinvolle invulling van de momenten voorafgaand aan de schoolvakanties, informatieve ouderavonden, informatie over leerplichtopvolging aanbieden in een begrijpelijke taal.¹⁷

Wanneer de leerkansen van een leerling precair zijn, zijn dergelijke engagementen des te meer nodig, maar eigenlijk is een minimale betrokkenheid van ouders

¹⁶ ‘Conceptnota op basis van de voorstellen van de rondetafelconferentie Brussel’, 23 januari 2008, p. 4-5

¹⁷ ‘Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim’, juni 2006, p. 75-76

bij het schoolleven van de kinderen altijd noodzakelijk.

Een aantal aspecten van de engagementen die de scholen van ouders willen afdwingen, maakt nu al deel uit van het schoolreglement: afspraken in verband met op tijd komen en spijbelen in hoofde van de leerling, afspraken in verband met huiswerk enzovoort. Daarnaast worden in het schoolreglement zaken geregeld zoals de financiële bijdrage regeling, tucht en orde, examenregeling, stageregeling. De aangelegenheden van de engagementsverklaring zouden inhoudelijk passen in het schoolreglement. Daarom kiezen we ervoor dat de engagementsverklaring in het schoolreglement wordt ingeschreven. Scholen staan zelf in voor de communicatie van deze engagementsverklaring, naast van hetgeen de decreten opleggen inzake overleg en participatie.

2. Maatregel

a) Algemeen

Om alle ouders meer bij het schoolgebeuren te betrekken zal een engagementsverklaring ingevoerd worden van scholen en ouders. Dit zal gebeuren in het basisonderwijs en het secundair onderwijs. De deelnemers aan de rondetafelconferentie over Brussel opperden de idee om het principe van de engagementsverklaring in te voeren. Toch vinden we het opportuun om deze maatregel ook in Vlaanderen in te voeren. De omgevingsfactoren (onbekendheid met het Vlaams onderwijssysteem en de gebruiken ervan, thuistaal die verschilt van de instructietaal enzovoort) die een engagementsverklaring rechtvaardigen, zijn sterker aanwezig in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, maar komen ook in Vlaanderen voor.

We opteren ervoor – bij wijze van engagementsverklaring tussen school en ouders – vier soorten afspraken toe te voegen aan de verplichte onderdelen van elk schoolreglement. In de engagementsverklaring zullen voor de ouders de volgende engagementen opgenomen worden:

- engagement in verband met oudercontact;
- engagement inzake voldoende aanwezigheid (inclusief op tijd komen) en meewerken aan het spijbelbeleid;
- engagement in verband met deelnemen aan alle vormen van individuele begeleiding;

- een positief engagement ten opzichte van de instructietaal van de school.

De afspraken rond oudercontact, voldoende aanwezigheid, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en het positief engagement ten aanzien van de instructietaal zullen dus niet langer een optioneel deel zijn, maar zullen verplicht deel van uitmaken van het schoolreglement.

De vrijheid die scholen verliezen om hierover al dan niet afspraken te maken, weegt niet op tegen de maatschappelijke noodzaak om hierover tot duidelijke afspraken te komen. Bovendien behouden zij de vrijheid zelf de inhoud van de engagementsverklaring, met inachtneming van bestaande regels inzake inspraak, uit te werken.

De decreetgever wenst dus expliciete afspraken hierover in alle scholen, in het uiteindelijke belang van kwaliteitsvol onderwijs waarvan een gezonde dialoog tussen school en ouders deel uitmaakt.

De engagementsverklaring is een geheel van wederzijdse afspraken. Dit houdt in dat scholen zelf geacht zullen worden om concreet te maken welke initiatieven ze nemen om de dialoog met ouders mogelijk te maken. Dit wil onder meer zeggen dat een beleid moet worden uitgewerkt om oudercontact te regelen met ouders die om welke reden ook niet bereikbaar zijn met de klassieke oudercontactmomenten. Die afspraken kunnen, in functie van de plaatselijke omstandigheden, uiteenlopend van aard zijn, en kunnen bijvoorbeeld initiatieven omvatten waarin de school samenwerkt met externe partners (lokale besturen, verenigingen enzovoort).

b) Engagementen oudercontact, voldoende aanwezigheid en deelnemen aan individuele begeleiding

De afspraken over aanwezigheid van leerlingen zal de normen bevatten inzake regelmatige aanwezigheid die gelden in het basisonderwijs en het secundair onderwijs.¹⁸ Daarnaast zal hieronder ook de aanwezigheid begrepen worden die nodig is om het recht op een schooltoelage niet te verliezen. In het decreet van 8 juni 2007 staan de voorwaarden op het vlak van aanwezigheid die gelden om recht op schooltoelage te hebben:

¹⁸ Zie art. 20, decreet Basisonderwijs van 25 juni 1997 en art. 48 en 64bis van het decreet van 31 juli 1990 betreffende het onderwijs-II

- in het schooljaar dat een leerling in het kleuteronderwijs drie jaar wordt moet hij 150 halve schooldagen aanwezig zijn geweest, of 100 halve schooldagen indien de leerling na 31 december van hetzelfde schooljaar de leeftijd van drie jaar bereikt;
- in het schooljaar dat een leerling in het kleuteronderwijs vier jaar oud wordt moet hij 185 halve schooldagen zijn aanwezig geweest;
- in het schooljaar dat een leerling in het kleuteronderwijs vijf jaar oud wordt moet hij 220 halve schooldagen zijn aanwezig geweest;
- in het schooljaar dat een leerling in het kleuteronderwijs zes jaar oud wordt niet meer dan 29 halve dagen ongewettigd afwezig zijn geweest;
- in het schooljaar dat een leerling in het kleuteronderwijs zeven jaar oud wordt niet meer dan 29 halve dagen ongewettigd afwezig zijn geweest;
- in het lager onderwijs gedurende niet meer dan 29 halve schooldagen ongewettigd afwezig zijn geweest en het daaraan voorafgaande schooljaar niet meer dan 29 halve schooldagen ongewettigd afwezig zijn geweest (of gedurende ten minste 220 halve dagen aanwezig zijn geweest indien de leerling in dat schooljaar niet leerplichtig was);
- in het secundair onderwijs gedurende niet meer dan 29 halve schooldagen ongewettigd afwezig zijn geweest.

Verder zal de engagementsverklaring afspraken bevatten met betrekking tot op tijd komen en procedures die zullen worden toegepast bij problematische afwezigheden.

De engagementen inzake vormen van individuele begeleiding moeten de ouders inlichten over het beleid van de school bij leermoeilijkheden of andere situaties die aanleiding kunnen geven tot begeleidingsmaatregelen. Indien het gaat over begeleiding door het centrum voor leerlingenbegeleiding gelden alleszins de bepalingen van het decreet van 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding. Het decreet bepaalt dat het begeleidingsaanbod vanuit de centra voor ouders en leerlingen niet verplicht is, met uitzondering van het medisch schooltoezicht en de begeleiding inzake spijbelbegeleiding¹⁹.

¹⁹ Decreet van 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding, art. 9

We denken dat de scholengemeenschap een geschikt niveau is om de engagementsverklaring verder vorm te geven. Daarom wordt een opdracht decretaal toegevoegd aan de opdracht van de scholengemeenschappen basis- en secundair onderwijs. Binnen een zelfde scholengemeenschap zal daardoor de engagementsverklaring dan ook eenduidig en als positief instrument kunnen ingezet worden in de relatie tussen scholen en ouders. Het zal ook toelaten om op niet al te versnipperde manier samen te werken met externe partners, die uiteenlopende visies van scholen als een hinder ondervinden. De opdracht wordt niet ondergebracht bij de verplichte taken van de scholengemeenschappen, maar bij de mogelijke opdrachten. Het is niet aangewezen een dwang tot samenwerking rond deze aangelegenheid op te leggen. Momenteel zijn de bevoegdheden die de scholengemeenschappen verplicht uitoefenen gesitueerd in het domein van de aanwending van (gemeenschappelijke) middelen. We wensen de stap niet te zetten naar verplichte samenwerking op het vlak van pedagogisch beleid.

c) Positief engagement tegenover de instructietaal van de school

Leerlingen die anderstalig zijn hebben er baat bij om ook buiten de school in contact te komen met de Nederlandse taal.

Het eindrapport van de Rondetafelconferentie over het Nederlandstalig onderwijs in Brussel ging hierop uitgebreid in, omwille van de sterke aanwezigheid van niet-Nederlandstalige leerlingen en de omgevingstaal die niet het Nederlands is. Het Nederlands kan buiten de school op tal van manieren een rol spelen in het leven van een kind: radio en televisie, boeken en tijdschriften, dvd's en video, speelpleinen, kinderate-liers, sportclubs enzovoort. De kennis van het Nederlands als instructietaal zal vlugger worden aangeleerd als kinderen van wie de thuistaal niet het Nederlands is ook buiten de schooltijd in contact komen met het Nederlands. Er werd gevraagd hierover dus ook een verplichting op te nemen in de engagementsverklaring.

Omdat dit engagement betrekking heeft op de vrije tijd van de betrokken leerlingen en hun ouders, hebben we het enigszins anders uitgewerkt in het decreet.

Op principieel vlak stellen verplichte engagementen op het vlak van de vrije tijdsbesteding immers een probleem, omdat ze het recht op privé-, familie- en

gezinsleven raken. Die zijn zowel in het EVRM als in het VN-Kinderrechtenverdrag gewaarborgd²⁰. In deze verdragen zijn de gronden die een reden kunnen vormen voor inmenging door de overheid opgesomd: nationale veiligheid, openbare veiligheid, economisch welzijn, voorkomen van strafbare feiten, bescherming van de gezondheid of de goede zeden, beschermen van rechten en vrijheden van anderen. De redenen die aan de voorgenoemde maatregel ten grondslag liggen zijn van een andere aard. Bovendien zijn de gevraagde engagementen eerder wenselijk dan noodzakelijk.

Anderzijds is het een quasi onmogelijke opgave voor een school om een leerling Nederlands aan te leren indien die uitsluitend tijdens de schooluren Nederlands hoort, spreekt en leest. Vandaar dat in het decreet zelf het engagement wordt opgenomen dat elke leerling die in het Nederlandstalig onderwijs wordt ingeschreven, wordt aangemoedigd om Nederlands te leren. Dit is immers een engagement dat redelijkerwijze kan worden verondersteld voort te vloeien uit de inschrijving zelf.

²⁰ Europees verdrag ter bescherming van de rechten van de Mens, Recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven, art. 8

- 1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.
- 2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, art. 9

1. Een ieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst; dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid hetzij alleen, hetzij met anderen, zowel in het openbaar als privé zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uitdrukking te brengen in erediensden, in onderricht, in praktische toepassing ervan en in het onderhouden van geboden en voorschriften.
2. De vrijheid zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uiting te brengen kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die die bij de wet zijn voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de openbare veiligheid, voor de bescherming van de openbare orde, gezondheid of goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Toch moet worden aangenomen dat dit engagement in functie van plaatselijke factoren een andere invulling kan krijgen. Daarom zullen de lokale overlegplatforms de bevoegdheid krijgen om dit engagement te concretiseren door er specifieke engagementen aan toe te voegen. We opteren er welbewust voor om deze bevoegdheid toe te vertrouwen aan de lokale overlegplatforms. De samenstelling van de LOP (met alle onderwijsverstrekkers, CLB's, vakbonden, ouderverenigingen, schoolopbouwwerk, leerlingen, socio-economische partners, minderhedenorganisaties, integratiesector) staat er borg voor dat men tot realistische engagementen komt. Net als bij de andere engagementen zal hierin van ouders slechts één en ander kunnen worden verwacht op voorwaarde dat er een voldoende aanbod is aan initiatieven waardoor kinderen buiten de schooltijd in contact komen met de Nederlandse taal.

3. Draagwijdte van de engagementsverklaring

De deelnemers aan de rondetafelconferentie pleitten voor een engagementsverklaring die meer dan een louter symbolische waarde heeft, en waren bijgevolg voorstander van een afdwingbare engagementsverklaring.

Door de engagementsverklaring te integreren in het schoolreglement verkrijgen de erin opgenomen engagementen een even afdwingbaar karakter als de bepalingen die nu reeds in het schoolreglement zijn opgenomen. De engagementsverklaring mag niet tot doel hebben dat aan het leerrecht van kinderen wordt geraakt. Hun leerrecht mag niet worden geschonden doordat hun ouders hetgeen met de school is afgesproken niet nakomen. De engagementsverklaring kan dus geen aanleiding zijn tot het schorsen of uitsluiten van leerlingen.

Ten aanzien van deze ouders zijn begeleidings- en ondersteuningsmaatregelen meer op hun plaats. Het CLB heeft nu al een decretale opdracht om leerlingen in geval van leerplichtproblemen te begeleiden. Lokale ondersteuningsinstanties en ouderkoepelverenigingen kunnen een beleid ontwikkelen dat prioriteit maakt van het betrekken van ouders die weinig affiniteit hebben met het onderwijs bij het schoolbeleid.

4. Inwerkingtreding

De bepalingen van het decreet treden in werking op 1 september 2009 voor de inschrijvingen voor het schooljaar 2010-2011.

Vermits leerlingen al vanaf 1 september van het voorgaande schooljaar kunnen inschrijven, moeten zij op dat moment op de hoogte zijn van het bestaan van de nieuwe toelatingsvoorwaarde, en van de engagements die in het schoolreglement kunnen voorkomen.

Wat de engagementsverklaring betreft hebben scholen voldoende tijd om op 1 september 2009 hun schoolreglementen aan te passen na goedkeuring ervan in alle bevoegde inspraakorganen.

IV. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Artikel 1

In het aangepaste artikel 13 van het decreet Basisonderwijs is bepaald dat men wordt toegelaten tot de Nederlandstalige lagere school op voorwaarde dat men het voorafgaande schooljaar was ingeschreven in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende, gefinancierde of gesubsidieerde Nederlandstalige school. De Vlaamse Gemeenschap erkent en subsidieert ook Franstalige basisscholen, maar uiteraard zal een schooljaar daar niet voldoen. Ook een inschrijving in een Franstalige afdeling van een voor het overige Nederlandstalige school (bv. in Ronse) volstaat niet.

Artikel 2

De leerplichtige leerlingen hebben op basis van artikel 24, §3, tweede lid, van de Grondwet recht op morele of religieuze opvoeding ten laste van de gemeenschap. Vandaar dat in de nieuwe §3 een regeling is opgenomen om te verzekeren dat dit recht kan worden uitgeoefend door kinderen die de leerplichtige leeftijd hebben bereikt, en die ingevolge dit decreet verplicht in een kleuterschool worden ingeschreven.

Artikel 3

Momenteel bepaalt het decreet Basisonderwijs in artikel 18 dat een leerling die 5 jaar wordt voor 1 januari van het lopende schooljaar, kan ingeschreven worden in het basisonderwijs, na advies van de klassenraad en het CLB. Het is in het licht van de maatregel die het decreet invoert voor zesjarige leerlingen nodig dat vijfjarige leerlingen die worden ingeschreven in het lager onderwijs alleen maar kunnen

worden toegelaten op voorwaarde dat ze het voorafgaande schooljaar waren ingeschreven in een school voor kleuteronderwijs, en daar gedurende ten minste 185 halve dagen aanwezig waren. In dit geval wordt eveneens voorzien in een afwijkingsmogelijkheid op basis van een taalttest. Dit zal de zelfde taalttest zijn als die welke een zesjarige desgevallend moet afleggen. Voor het overige blijft het advies van een klassenraad en van het CLB een voorwaarde voor de inschrijving op vijfjarige leeftijd.

Artikel 4

Dit artikel maakt van de engagementsverklaring een verplicht deel van elk schoolreglement in het kleuteronderwijs.

Voor het positief engagement van ouders ten aanzien van de instructietaal van de school regelt het decreet zelf dit engagement door te stellen dat het schoolreglement zal bepalen dat de leerlingen worden aangemoedigd om Nederlands te leren. Hierdoor leggen we bij decreet dit engagement op als minimum en is gewaarborgd dat elke ouder die voor Nederlandstalig kleuteronderwijs kiest dit engagement aangaat. Dit engagement is een noodzakelijk uitvloeisel van de vrije keuze van de ouders zelf voor Nederlandstalig onderwijs en houdt daarom geen onevenredig grote inperking van hun vrijheden in.

Voor de bevoegdheid van de lokale overlegplatforms om in verband met het positief engagement ten aanzien van de instructietaal nog elementen toe te voegen wordt verwezen naar de motivering in het algemeen gedeelte van deze memorie.

Artikel 5

Dit artikel is identiek aan artikel 4, maar voegt deze regeling in voor de schoolreglementen van het lager onderwijs.

Artikel 6

Dit artikel geeft de scholengemeenschappen in het basisonderwijs de niet verplicht uit te oefenen bevoegdheid om afspraken te maken over de inhoud en de toepassing van de engagementsverklaring.

Artikel 7

Dit artikel legt de basis voor de engagementsverklaring in de scholen van het secundair onderwijs.

Artikel 8

Dit artikel geeft de scholengemeenschappen in het secundair onderwijs de niet verplicht uit te oefenen bevoegdheid om afspraken te maken over de inhoud en de toepassing van de engagementsverklaring.

Artikel 9

Dit artikel geeft aan de lokale overlegplatforms de bevoegdheid om aan het decretaal bepaald positief engagement van ouders ten aanzien van de instructietaal nog engagementen toe te voegen. Gezien de andere opdrachten van het LOP, en hun samenstelling, verwachten we dat realistische en evenwichtige engagementen zullen uitgewerkt worden.

*De minister-president van de Vlaamse Regering
en Vlaams minister van Institutionele Hervormingen,
Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media, Toerisme,
Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid*

Kris PEETERS

*De Vlaamse minister van Werk, Onderwijs en
Vorming,*

Frank VANDENBROUCKE

VOORONTWERP VAN DECREET VAN 18 JULI 2008

Vlaamse Regering

Ontwerp van decreet betreffende de toelatingsvoorwaarden voor het gewoon lager onderwijs en de engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Werk, Onderwijs en Vorming;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Werk, Onderwijs en Vorming is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. Artikel 13 van het decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997 wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 13. §1. Om toegelaten te worden tot het gewoon lager onderwijs moet een leerling zes jaar zijn voor 1 januari van het lopende schooljaar. Als hij nog niet de leeftijd van zeven jaar heeft bereikt of zal bereiken voor 1 januari van het lopende schooljaar, moet hij bovendien aan een van de volgende voorwaarden voldoen:

1° het voorgaande schooljaar ingeschreven zijn geweest in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende, gesubsidieerde of gefinancierde school voor kleuteronderwijs en gedurende die periode gedurende ten minste 220 halve dagen aanwezig zijn geweest;

2° voldoen aan een proef die de kennis van het Nederlands, nodig om het lager onderwijs aan te vatten, peilt. De Vlaamse Regering legt de inhoud van die taalproef vast. Het CLB waarmee de school waar de betrokken leerling zich aanbiedt een beleidscontract heeft, is bevoegd die taalproef af te nemen;

3° beschikken over een bewijs dat hij het voorgaande schooljaar onderwijs heeft genoten in een Nederlandstalige onderwijsinstelling uit een lidstaat van de Nederlandse Taalunie.

§2. Deze bepaling is niet van toepassing op leerlingen die worden ingeschreven in Franstalige scholen in de rand- en taalgrensgemeenten.

§3. De leerling die met toepassing van dit artikel verplicht wordt ingeschreven in het kleuteronderwijs, kan voor het onderricht in een van de erkende godsdiensten of de

niet-confessionele zedenleer lessen bijwonen in de lagere school die zijn ouders daarvoor kiezen.

§4. Om toegelaten te worden tot het buitengewoon lager onderwijs moet een leerling zes jaar zijn voor 1 januari van het lopende schooljaar.”

Art. 3. In artikel 18 van hetzelfde decreet worden tussen de woorden “ingeschreven worden” en de woorden “In dit geval” de woorden “op voorwaarde dat hij tijdens het voorgaande schooljaar was ingeschreven in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende of gefinancierde school voor kleuteronderwijs en gedurende die periode gedurende ten minste 220 halve dagen aanwezig was geweest.” ingevoegd.

Art. 4. Aan artikel 37, §2 van hetzelfde decreet wordt een punt 3° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“3° de engagementsverklaring tussen de school en de ouders waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen over oudercontact, voldoende aanwezigheid, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en het positieve engagement ten aanzien van de onderwijstaal.

Met betrekking tot het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal bevat het schoolreglement de bepaling dat leerlingen aangemoedigd worden om Nederlands te leren. Andere bepalingen over het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal kunnen enkel worden toegevoegd op voorwaarde dat daarover in het bevoegde lokaal overlegplatform een akkoord is bereikt.”

Art. 5. Aan artikel 37, §3 van hetzelfde decreet wordt een punt 9° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“9° de engagementsverklaring tussen de school en de ouders waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen over oudercontact, voldoende aanwezigheid, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en het positieve engagement ten aanzien van de onderwijstaal.

Met betrekking tot het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal bevat het schoolreglement de bepaling dat leerlingen aangemoedigd worden om Nederlands te leren. Andere bepalingen over het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal kunnen enkel worden toegevoegd op voorwaarde dat daarover in het bevoegde lokaal overlegplatform een akkoord is bereikt.”

Art. 6. Aan artikel 125decies, §1 van hetzelfde decreet wordt een punt 6° toegevoegd dat luidt als volgt:

“6° de inhoud en de toepassing van de engagementsverklaring vermeld in artikel 37.”

Art. 7. Aan artikel 74octies van het decreet van 31 juli 1990 betreffende het onderwijs II wordt een §3 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§3. Het schoolreglement bevat een engagementsverklaring waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen over oudercontact, regelmatige aanwezigheid en spijbelbeleid, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en het positieve engagement ten aanzien van de onderwijstaal.

Met betrekking tot het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal bevat het schoolreglement de bepaling dat leerlingen aangemoedigd worden om Nederlands te leren. Andere bepalingen over het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal kunnen enkel worden toegevoegd op voorwaarde dat daarover in het bevoegde lokaal overlegplatform een akkoord is bereikt.”

Art. 8. Aan artikel 71 van het decreet van 14 juli 1998 houdende diverse maatregelen met betrekking tot het secundair onderwijs en tot wijziging van het decreet van 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs wordt een punt 14° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“14° kan afspraken maken over de engagementsverklaring vermeld in artikel 74octies van Onderwijsdecreet II van 31 juli 1990.”

Art. 9. Aan artikel IV.4 van het decreet van 28 juni 2002 betreffende de gelijke onderwijskansen-I wordt een punt 12° toegevoegd dat luidt als volgt:

“12° het uitwerken van aanvullende bepalingen over het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal.”

Art. 10. Dit decreet treedt in werking op 1 september 2009 en geldt voor de inschrijvingen vanaf het schooljaar 2010-2011.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Werk, Onderwijs en Vorming,

Frank VANDENBROUCKE

ADVIES VAN DE VLAAMSE ONDERWIJSRAAD

ADVIES**Algemene Raad**

25 september 2008

AR/PCA/ADV/002

**Advies over het voorontwerp van decreet houdende de
toelatingsvoorwaarden tot het gewoon lager onderwijs en
de engagementsverklaring tussen school en ouders in het
basis- en secundair onderwijs**

Advies over het voorontwerp van decreet houdende de toelatingsvoorwaarden tot het gewoon lager onderwijs en de engagementsverklaring tussen school en ouders in het basis- en secundair onderwijs

1 Situering

De minister vraagt een advies over een voorontwerp van decreet houdende toelatingsvoorwaarden tot het gewoon lager onderwijs en de engagementsverklaring tussen school en ouders in het basis- en secundair onderwijs.

Het voorstel van decreet bevat twee soorten maatregelen:

- 1 De toegang tot het gewoon lager onderwijs voor zesjarige leerlingen wordt in principe afhankelijk gemaakt van de inschrijving in een Nederlandstalige kleuterschool in het voorafgaande schooljaar.
- 2 Opname van een engagementsverklaring tussen school en ouders in het schoolreglement. Deze maatregel geldt voor het basisonderwijs en voor het secundair onderwijs.

Het advies werd voorbereid door de Raad Basisonderwijs onder het voorzitterschap van de heer Marc Van den Brande en door de Raad Secundair onderwijs onder het voorzitterschap van de heer Patrick Weyn.

De Algemene Raad bracht dit advies uit op 25 september 2008, 15 leden stemden voor, 6 leden onthielden zich bij de stemming.

2 Toegang tot het gewoon lager onderwijs

Het voorontwerp van decreet maakt de toegang tot het gewoon lager onderwijs voor zesjarige leerlingen afhankelijk van de inschrijving in een Nederlandstalige kleuterschool tijdens het vorig schooljaar. In dat schooljaar moet de leerling ten minste 220 halve dagen aanwezig zijn geweest. Leerlingen van zes jaar, of jonger, die niet aan deze voorwaarden voldoen, kunnen toch ingeschreven worden als zij slagen voor een test over hun kennis van het Nederlands. Het CLB neemt die test af.

2.1 Het principe

De Vlaamse Onderwijsraad gaat akkoord met het principe dat leerlingen voldoende Nederlands moeten kennen om het lager onderwijs in het Nederlands aan te vatten. De kennis van het Nederlands als instructietaal is zo belangrijk, dat een lagere school er vanuit moet kunnen gaan dat leerlingen die naar het eerste leerjaar komen minstens één volledig jaar kleuteronderwijs gevolgd hebben. Naast de kennis van het Nederlands zijn er echter nog andere elementen die de schoolrijpheid van een kind kunnen beïnvloeden.

De Vlor weet dat deze maatregel voortvloeit uit de Brussel-conferentie. Hij vraagt zich af of het nodig is om een maatregel te nemen voor heel Vlaanderen om een veel kleinere doelgroep te verplichten om voor zij inschrijven in het lager onderwijs minstens één jaar kleuteronderwijs in het Nederlands te volgen. Zal deze maatregel voor gevolg hebben dat

juist die doelgroepen – kansarme anderstalige kinderen en Franstalige leerlingen in Brussel en in de faciliteitengemeenten – tijdens het laatste jaar kleuteronderwijs zullen inschrijven in het Nederlandstalig kleuteronderwijs en regelmatig zullen aanwezig zijn in het Nederlandstalig kleuteronderwijs? Dit zijn bovendien twee totaal verschillende doelgroepen, die best ook op een andere manier benaderd worden.⁽¹⁾

2.2 Omkadering en werking

Financiering, subsidiëring en omkadering van het kleuteronderwijs moeten deze voorwaarde ondersteunen.

De Vlor wijst er op dat de voorwaarde 220 halve dagen aanwezig te zijn concreet betekent dat kinderen minimaal 67% van de tijd aanwezig moeten zijn ⁽²⁾. Nu worden kleuters maximaal voor 66% gefinancierd en omkaderd.

2.3 Alleen het laatste jaar kleuteronderwijs

Deze maatregel houdt enkel rekening met de aanwezigheid van de kleuter tijdens het laatste schooljaar van het kleuteronderwijs. Kleuters die vanaf de instapleeftijd het kleuteronderwijs volgen, maar die in de laatste kleuterklas lang ziek waren, moeten ook een taaltoets afleggen.

De Vlor vraagt zich af of deze maatregel impliciet geen belemmering zal zijn voor inclusief onderwijs. Deze kinderen zullen misschien vaker afwezig zijn tijdens het laatste jaar van het kleuteronderwijs en zullen vaker dan andere leerlingen de taaltoets moeten afleggen en, waarschijnlijk, met minder kans op slagen.

2.4 Attest kleuteronderwijs

Deze maatregel zal voor gevolg hebben dat alle kleuterscholen impliciet verplicht worden om aan alle kleuters van zes jaar, of jonger, die voldoen aan de toelatingsvoorwaarden voor het lager onderwijs een attest af te leveren. De kleuterschool zal daarvoor de afwezigheden nauwgezet moeten registreren. Het argument dat zij dat toch al moet doen voor de toekenning van de schooltoelage snijdt wel hout, maar ook voor die opdracht kregen kleuterscholen geen bijkomende middelen.

2.5 Opdracht van het CLB

Het CLB waarmee de lagere school waar de leerling inschrijft een contract heeft, zal normaal de taaltoets afnemen. Dit zal gevolgen hebben voor de taakbelasting van de CLB's. Het CLB zal vooral net voor of bij het begin van het schooljaar al die testen moeten afnemen. Is dat praktisch wel haalbaar op dat ogenblik? Daarmee wil de Vlor niet zeggen dat de test afnemen een opdracht moet worden van de school waar de leerling inschrijft of van de leerkracht van het eerste leerjaar.

¹ Zie ook: Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de verlaging van de leerplichtleeftijd en over een optimalisering van het onderwijs aan de jongste kleuters, Raad Basisonderwijs, 21 april 2004, RBO/DPI/ADV/007, 18 bladzijden

² 182 schooldagen, waarvan 36 woensdagen = halve dagen, en 146 volle dagen, zijn samen 328 halve dagen. 220 halve dagen is 67% van 328 halve dagen

Het CLB wordt hier eerder in een controlerende rol geduwd. Zal dit geen negatieve gevolgen hebben voor de begeleidende rol die het later tegenover dat kind en die ouders heeft?

2.6 De taalproef

De Vlor heeft vragen bij de validiteit en de betrouwbaarheid van een taalproef. Zal die test in sommige gevallen bijvoorbeeld niet meer zeggen over de manier waarop een kleuter reageert op de onbekende volwassene die de test afneemt dan over de taalkennis van die kleuter?

2.7 Levensbeschouwelijke vakken

Een leerplichtige leerling in het kleuteronderwijs kan de lessen godsdienst en niet-confessionele zedenleer bijwonen in de lagere school die zijn ouders daarvoor kiezen. Een leerplichtige leerling heeft grondwettelijk inderdaad het recht op onderricht in een levensbeschouwelijk vak. Deze mogelijkheid bestaat nu niet uitdrukkelijk voor leerlingen die om één of andere reden de laatste kleuterklas overdoen. Zij stelt heel wat organisatorische problemen, vooral voor autonome kleuterscholen of voor kleuterscholen in een andere vestigingsplaats dan de lagere school van dezelfde basisschool.

2.8 Relatie met het inschrijvingsbeleid

De Vlor vraagt zich af hoe deze maatregel spoort met het inschrijvingsbeleid. Ook hier stelt het probleem zich vooral bij autonome kleuterscholen en lagere scholen waaraan geen kleuteronderwijs verbonden is.

2.9 Gevolgen voor anderstalige nieuwkomers

Deze maatregel heeft gevolgen voor de anderstalige nieuwkomers die hier toekomen net voor of in het begin van hun leerplichtige leeftijd. Zij kunnen als gevolg van deze maatregel pas instromen in het lager onderwijs in het schooljaar waarin ze zeven jaar worden. Zo lopen zij al een achterstand op op andere leerlingen van bij de aanvang van hun schoolloopbaan.

2.10 Franstalig onderwijs gefinancierd door de Vlaamse Gemeenschap

Het decreet bepaalt dat een leerling van zes jaar om toegelaten te worden, moet ingeschreven zijn in een “door de Vlaamse Gemeenschap erkende, gesubsidieerde of gefinancierde school voor kleuteronderwijs.” De Vlor merkt op dat deze bepaling geen rekening houdt met de specifieke situatie van de Franstalige afdeling van een basisschool in Ronse. Deze school wordt door de Vlaamse Gemeenschap ingericht, dus erkend, en gefinancierd.

3 Engagementsverklaring tussen school en ouders

Deze maatregel verplicht alle basisscholen en alle secundaire scholen om in hun schoolreglement een engagementsverklaring op te nemen tussen de school en de ouders over:

- 1 oudercontact;
- 2 voldoende aanwezigheid;
- 3 vormen van individuele leerlingenbegeleiding en
- 4 een positief engagement ten aanzien van de onderwijstaal, onder de vorm van de bepaling dat leerlingen aangemoedigd worden om Nederlands te leren. Andere bepalingen over het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal kunnen enkel worden toegevoegd op voorwaarde dat daarover in het bevoegde lokaal overlegplatform een akkoord is bereikt.

Aan de facultatieve bevoegdheden van de scholengemeenschappen wordt de mogelijkheid toegevoegd om afspraken te maken over deze engagementen.

Aan de bevoegdheden van de lokale overlegplatformen wordt de mogelijkheid toegevoegd om afspraken te maken over het positief engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal.

3.1 Het principe

De Vlor onderschrijft uitdrukkelijk de doelstellingen die aan de basis liggen van deze maatregel. Om leerlingen de beste kansen te bieden op een succesvolle schoolloopbaan is het heel belangrijk dat zij regelmatig aanwezig zijn op school, dat zij goed worden opgevolgd door hun ouders, dat zij ook buiten de school de kans krijgen om Nederlands te praten en dat er een goed contact is tussen ouders en school dat gebaseerd is op respect voor wederzijdse rechten en plichten.

De Vlor vindt niet dat daarvoor bij decreet elke school moet verplicht worden om zo'n engagementsverklaring in zijn schoolreglement in te schrijven. Deze verplichting zal niet bijdragen tot de realisatie van de doelstellingen die de minister beoogt.

De Vlor is wel voorstander van goede afspraken tussen ouders en school die in dialoog tot stand komen en die leiden tot wederzijdse engagementen en een partnerschap tussen ouders en school. Ook ouders moeten weten wat ze van een school mogen verwachten. Dergelijke afspraken maken niet enkel deel uit van een communicatiebeleid, maar van een breed participatiebeleid. De Vlor vraagt aan de minister om een initiatief te nemen om scholen aan te moedigen, te sensibiliseren en te stimuleren om deze dialoog met ouders en leerlingen op gang te brengen.

3.2 Waarom in het schoolreglement?

De Vlor verzet zich tegen de verplichting om de engagementsverklaring op te nemen in het schoolreglement.

Door scholen te verplichten om deze engagementen uitdrukkelijk in te schrijven in het schoolreglement wordt dit schoolreglement opnieuw uitgebreid. Er zijn nu al klachten over de omvang en de onleesbaarheid van schoolreglementen.

Is het wel nodig om deze bepalingen op te nemen in het schoolreglement, als ze toch niet afdwingbaar zijn in hoofde van de leerling? Zijn deze engagementen wel afdwingbaar in hoofde van de school? Kunnen zij bijvoorbeeld juridische gevolgen hebben als ouders beslissingen van de delibererende klassenraad aanvechten?

De Vlor vraagt zich af of het goed is scholen te verplichten om dit op te nemen. Is een aanbeveling waarbij aan scholen veel meer ruimte gelaten wordt voor een eigen invulling

hier niet meer op zijn plaats? Nu bevatten al heel wat schoolreglementen bepalingen in dit verband. Het is zeer de vraag of een verplichte, maar niet-afdwingbare engagementsverklaring, wel zal bijdragen tot een positieve dialoog tussen de school en de groep van ouders die de minister hier beoogt. De Vlor beveelt aan dat deze expliciete afspraken, met een wederzijds karakter, tot stand komen in een continu proces van dialoog, een partnerschap tussen school, leerlingen en ouders.

3.3 Engagements over vormen van individuele leerlingenbegeleiding

Individuele leerlingenbegeleiding gebeurt niet alleen door het CLB. Worden hier ook andere vormen van individuele leerlingenbegeleiding bedoeld zoals logopedie, psychotherapie...? Kan een school dit soort engagements vragen aan ouders? De raad pleit ervoor om bij engagements over individuele leerlingenbegeleiding in dialoog te gaan met leerlingen en met alle betrokkenen afspraken te maken over wederzijdse verwachtingen.

3.4 Uitbreiding van de facultatieve bevoegdheden van de scholengemeenschappen

De Vlor vindt het goed dat de facultatieve bevoegdheden van de scholengemeenschappen op dit punt worden uitgebreid. Door een gezamenlijk optreden van verschillende scholen in een bepaalde regio krijgen dit soort engagements meer slagkracht. Het blijft evenwel noodzakelijk dit soort engagements te vertalen naar elke afzonderlijke school. Het is belangrijk dat dergelijke afspraken in overleg en dialoog met alle betrokkenen in elke school gemaakt worden.

De Vlor merkt op dat er hier een probleem is voor het Gemeenschapsonderwijs. De facultatieve bevoegdheden worden in het decreet toegeschreven aan de scholengemeenschappen, terwijl in het bijzonder decreet dit soort van bevoegdheden behoren tot de bevoegdheden van de scholengroepen.

3.5 Uitbreiding van de bevoegdheden van de lokale overlegplatformen

De Vlor gaat niet akkoord met een uitbreiding van de bevoegdheden van de lokale overlegplatformen met bindende afspraken voor scholen op dit punt. Het LOP kan alleen faciliterend werken om scholen te ondersteunen bij engagements die ze nemen om het gebruik van het Nederlands niet te beperken tot het Nederlands als instructietaal. Voor de Vlor ligt hier ook een mogelijke opdracht voor de lokale besturen in het kader van hun flankerend onderwijsbeleid.

VOORONTWERP VAN DECREET VAN 10 OKTOBER 2008

Vlaamse Regering

Ontwerp van decreet betreffende de toelatingsvoorwaarden voor het gewoon lager onderwijs en de engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Werk, Onderwijs en Vorming;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Werk, Onderwijs en Vorming is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. Artikel 13 van het decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997 wordt vervangen door wat volgt:

“Art. 13. §1. Om toegelaten te worden tot het gewoon lager onderwijs moet een leerling zes jaar zijn voor 1 januari van het lopende schooljaar. Als hij nog niet de leeftijd van zeven jaar heeft bereikt of zal bereiken voor 1 januari van het lopende schooljaar, moet hij bovendien aan een van de volgende voorwaarden voldoen:

1° het voorgaande schooljaar ingeschreven zijn geweest in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende, gesubsidieerde of gefinancierde Nederlandstalige school voor kleuteronderwijs en gedurende die periode gedurende ten minste 220 halve dagen aanwezig zijn geweest;

2° voldoen aan een proef die de kennis van het Nederlands, nodig om het lager onderwijs aan te vatten, peilt. De Vlaamse Regering legt de inhoud van die taalproef vast. Het CLB waarmee de school waar de betrokken leerling zich aanbiedt een beleidscontract heeft, is bevoegd die taalproef af te nemen;

3° beschikken over een bewijs dat hij het voorgaande schooljaar onderwijs heeft genoten in een Nederlandstalige onderwijsinstelling uit een lidstaat van de Nederlandse Taalunie.

§2. Deze bepaling is niet van toepassing op leerlingen die worden ingeschreven in Franstalige scholen in de rand- en taalgrensgemeenten.

§3. De leerling die met toepassing van dit artikel verplicht wordt ingeschreven in het kleuteronderwijs, kan voor het onderricht in een van de erkende godsdiensten of de

niet-confessionele zedenleer lessen bijwonen in de lagere school die zijn ouders daarvoor kiezen.

§4. Om toegelaten te worden tot het buitengewoon lager onderwijs moet een leerling zes jaar zijn voor 1 januari van het lopende schooljaar.”

Art. 3. In artikel 18 van hetzelfde decreet worden tussen de woorden “ingeschreven worden” en de woorden “In dit geval” de woorden “op voorwaarde dat hij tijdens het voorgaande schooljaar was ingeschreven in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende of gefinancierde Nederlandstalige school voor kleuteronderwijs en gedurende die periode gedurende ten minste 220 halve dagen aanwezig was geweest.” ingevoegd.

Art. 4. Aan artikel 37, §2 van hetzelfde decreet wordt een punt 3° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“3° de engagementsverklaring tussen de school en de ouders waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen over oudercontact, voldoende aanwezigheid, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en het positieve engagement ten aanzien van de onderwijstaal.

Met betrekking tot het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal bevat het schoolreglement de bepaling dat leerlingen aangemoedigd worden om Nederlands te leren. Andere bepalingen over het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal kunnen enkel worden toegevoegd op voorwaarde dat daarover in het bevoegde lokaal overlegplatform een akkoord is bereikt.”

Art. 5. Aan artikel 37, §3 van hetzelfde decreet wordt een punt 9° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“9° de engagementsverklaring tussen de school en de ouders waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen over oudercontact, voldoende aanwezigheid, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en het positieve engagement ten aanzien van de onderwijstaal.

Met betrekking tot het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal bevat het schoolreglement de bepaling dat leerlingen aangemoedigd worden om Nederlands te leren. Andere bepalingen over het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal kunnen enkel worden toegevoegd op voorwaarde dat daarover in het bevoegde lokaal overlegplatform een akkoord is bereikt.”

Art. 6. Aan artikel 125decies, §1 van hetzelfde decreet wordt een punt 6° toegevoegd dat luidt als volgt:

“6° de inhoud en de toepassing van de engagementsverklaring vermeld in artikel 37.”

Art. 7. Aan artikel 74octies van het decreet van 31 juli 1990 betreffende het onderwijs II wordt een §3 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§3. Het schoolreglement bevat een engagementsverklaring waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen over oudercontact, regelmatige aanwezigheid en spijbelbeleid, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en het positieve engagement ten aanzien van de onderwijstaal.

Met betrekking tot het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal bevat het schoolreglement de bepaling dat leerlingen aangemoedigd worden om Nederlands te leren. Andere bepalingen over het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal kunnen enkel worden toegevoegd op voorwaarde dat daarover in het bevoegde lokaal overlegplatform een akkoord is bereikt.”

Art. 8. Aan artikel 71 van het decreet van 14 juli 1998 houdende diverse maatregelen met betrekking tot het secundair onderwijs en tot wijziging van het decreet van 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs wordt een punt 14° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“14° kan afspraken maken over de engagementsverklaring vermeld in artikel 74octies van Onderwijsdecreet II van 31 juli 1990.”

Art. 9. Aan artikel IV.4 van het decreet van 28 juni 2002 betreffende de gelijke onderwijskansen-I wordt een punt 12° toegevoegd dat luidt als volgt:

“12° het uitwerken van aanvullende bepalingen over het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal.”

Art. 10. Dit decreet treedt in werking op 1 september 2009 en geldt voor de inschrijvingen vanaf het schooljaar 2010-2011.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Werk, Onderwijs en Vorming,

Frank VANDENBROUCKE

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

CE

KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 45.335/1
VAN 13 NOVEMBER 2008

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, eerste kamer, op 15 oktober 2008 door de Vlaamse minister van Werk, Onderwijs en Vorming verzocht hem, binnen een termijn van dertig dagen, van advies te dienen over een voorontwerp van decreet "betreffende de toelatingsvoorwaarden voor het gewoon lager onderwijs en de engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs", heeft het volgende advies gegeven:

VRU

45.335/1

STREKKING VAN HET VOORONTWERP VAN DECREET

Het om advies voorgelegde voorontwerp van decreet strekt ertoe, enerzijds, een bijkomende toelatingsvoorwaarde voor het gewoon lager onderwijs te bepalen en, anderzijds, voor zowel het kleuter-, lager als secundair onderwijs, een engagementsverklaring tussen de ouders en de school in te voeren als onderdeel van het schoolreglement.

Een eerste bijkomende toelatingsvoorwaarde geldt voor leerlingen die worden ingeschreven in het gewoon lager onderwijs en die nog niet de leeftijd van zeven jaar zullen bereikt hebben voor 1 januari van het lopende schooljaar. Om toegelaten te worden tot het lager onderwijs dienen zij het voorgaande schooljaar ingeschreven geweest te zijn in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende, gesubsidieerde of gefinancierde Nederlandstalige school voor kleuteronderwijs en gedurende die periode ten minste 220 halve dagen aanwezig te zijn geweest, te kunnen bewijzen dat ze het voorgaande jaar onderwijs hebben genoten in een Nederlandstalige onderwijsinstelling uit een lidstaat van de Nederlandse Taalunie of te zijn geslaagd voor een test waaruit blijkt dat ze een voldoende kennis van het Nederlands hebben verworven. De test wordt afgenomen door een centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) en de Vlaamse Regering zal de inhoud van de test nader bepalen (artikel 2 van het ontwerp). Voor leerlingen die vijf jaar worden voor 1 januari van het lopende schooljaar, wordt als bijkomende voorwaarde voor inschrijving gesteld dat zij het voorgaande schooljaar ingeschreven geweest zijn in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende of gefinancierde Nederlandstalige school voor kleuteronderwijs en gedurende die periode ten minste 220 halve dagen aanwezig zijn geweest (artikel 3). Indien de betrokken leerlingen niet aan de toelatingsvoorwaarden voldoen, worden zij ingeschreven in het kleuteronderwijs.

In de engagementsverklaring worden wederzijdse afspraken opgenomen over oudercontact, voldoende aanwezigheid, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en het positieve engagement ten aanzien van de onderwijstaal, wat betekent dat de leerlingen aangemoedigd worden om Nederlands te leren. Andere bepalingen over het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal kunnen enkel worden toegevoegd op voorwaarde dat daarover in het bevoegde lokaal

.../...

VRU

45.335/1

overlegplatform ⁽¹⁾ een akkoord is bereikt (artikelen 4, 5 en 7). De scholengemeenschappen van het basis- en secundair onderwijs kunnen afspraken maken over de engagementsverklaring (artikelen 6 en 8).

Luidens artikel 10 van het ontwerp treedt de nieuwe regeling in werking op 1 september 2009. Ze geldt voor de inschrijvingen vanaf het schooljaar 2010-2011.

VORMVEREISTEN

1. Volgens artikel 5 van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving (hierna: schoolpactwet), moet aan fundamentele onderwijshervormingen een "overleg onder de afgevaardigden van de inrichtende machten" voorafgaan. Onder "fundamentele hervorming" dient volgens dezelfde bepaling te worden verstaan "een wijziging in de algemene oriëntering of de duur van de studiën en in de voorwaarden van toelating en overgang van de leerlingen".

Uit de stukken gevoegd bij de adviesaanvraag blijkt niet dat het ontwerp het voorwerp is geweest van overleg zoals bedoeld in artikel 5 van de schoolpactwet. De gemachtigde heeft bevestigd dat geen overleg heeft plaatsgemaakt, doch heeft verklaard dat het ontwerp niet is voorgelegd aan de afgevaardigden van de inrichtende machten omdat de inrichtende machten dat overleg niet hebben gevraagd en omdat volgens de gemachtigde betwijfeld kan worden of het hier gaat om een fundamentele hervorming in de zin van artikel 5 van de schoolpactwet.

Dat de overlegprocedure slechts zou moeten plaatsvinden indien daartoe een verzoek wordt gedaan, blijkt niet uit de wet. Artikel 5, § 1, eerste lid, van de schoolpactwet bevestigt integendeel:

"Aan fundamentele onderwijshervormingen moet een overleg onder de afgevaardigden van de inrichtende machten voorafgaan".

⁽¹⁾ Zie artikel IV.1 en volgende van het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen-I.

VRU

45.335/1

Gelet op het gegeven dat de artikelen 2 en 3 van het ontwerp een nieuwe toelatingsvoorwaarde voor het lager onderwijs in het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 inschrijven - die bovendien een weerslag kan hebben op de duur van de studiën van sommige leerlingen -, brengen de ontworpen bepalingen wel degelijk "een wijziging" aan "in de voorwaarden van toelating" tot het lager onderwijs.

De conclusie luidt dan ook dat over de bepalingen van het ontwerp die als fundamentele onderwijshervormingen te beschouwen zijn, een overleg onder de afgevaardigden van de inrichtende machten dient te worden georganiseerd. Mochten als gevolg van dit overleg nog wijzigingen aan het ontwerp worden aangebracht, dan zullen deze opnieuw om advies aan de afdeling wetgeving moeten worden voorgelegd.

2. Krachtens artikel 4, eerste lid, van het decreet van 15 juli 1997 houdende instelling van het kindeffectrapport en de toetsing van het regeringsbeleid aan de naleving van de rechten van het kind ⁽²⁾, dient elk ontwerp van decreet op het ogenblik van de indiening bij het Vlaams Parlement vergezeld te gaan van een kindeffectrapport, voor zover de "voorgenomen beslissing" kennelijk het belang van het kind rechtstreeks raakt. Krachtens artikel 2, eerste lid, van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 maart 2004 betreffende de instelling van het kindeffectrapport, kan een voorontwerp van decreet waarvoor de verplichting geldt een kindeffectrapport op te maken, door de Vlaamse Regering enkel worden goedgekeurd wanneer het is vergezeld van zulk een rapport dat is opgesteld overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 15 juli 1997.

Het ontwerp raakt kennelijk rechtstreeks het belang van het kind.

Uit de aan de Raad van State bezorgde stukken blijkt evenwel niet dat over het ontwerp een kindeffectrapport is opgemaakt, en de gemachtigde bevestigde dat zulks effectief niet het geval is geweest. De gemachtigde heeft erop gewezen dat de kindeffecten werden beoordeeld in het kader van de reguleringsimpactanalyse, zodat een specifiek kindeffectrapport niet meer nodig zou zijn.

⁽²⁾ Het decreet van 18 juli 2008 houdende het voeren van een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid heeft het decreet van 15 juli 1997 op, doch treedt pas op 1 januari 2009 in werking.

VRU

45.335/1

Toch zal een kindeffectrapport alsnog moeten worden opgesteld. De passage in het RIA-rapport van 29 april 2008 gewijd aan de kindeffecten van de engagementsverklaring kan immers bezwaarlijk geacht worden te beantwoorden aan artikel 5 van het decreet van 15 juli 1997, dat betrekking heeft op de minimale informatie die een kindeffectrapport dient te bevatten ⁽³⁾.

BEVOEGDHEID

1. Op grond van artikel 127, § 1, eerste lid, 2°, van de Grondwet zijn de gemeenschappen bevoegd inzake het onderwijs, met uitsluiting van (a) de bepaling van het begin en het einde van de leerplicht, (b) de minimale voorwaarden voor het uitreiken van diploma's en (c) de pensioenregeling. Uit (b) volgt dat de federale overheid bevoegd is gebleven voor het vaststellen van de grote indelingen van het onderwijs in niveaus en van de voor elk van die onderwijsniveaus in acht te nemen minimumduur ⁽⁴⁾.

De ontworpen bepalingen opgenomen in de artikelen 2 en 3 van het ontwerp wijzigen niet het tijdstip waarop de leerplicht aanvangt, zij brengen ook geen wijziging aan in de indeling van de onderwijsniveaus die is vastgelegd in artikel 1 van de wet van 7 juli 1970 betreffende de algemene structuur van het hoger onderwijs en zij bepalen niet de globale minimumduur van het kleuter- of lager onderwijs.

Conclusie is dan ook dat het ontwerp de bevoegdheid van de federale overheid niet betreft.

2. De eerste nieuwe toelatingsvoorwaarde voor het gewoon lager onderwijs is niet van toepassing "op leerlingen die worden ingeschreven in Franstalige scholen in

⁽³⁾ Uit de handleiding voor de opmaak van een RIA van de Kenniscel Wetsmatiging van de Vlaamse Overheid blijkt overigens dat deze cel van oordeel is dat, ook al worden de kindeffecten in het RIA-rapport omschreven, er nog steeds een afzonderlijk kindeffectenrapport moet worden opgemaakt (*Richtlijnen voor de opmaak van een Regulerings Impact Analyse*, Brussel, 2006, p. 13 en 33, zie http://publicaties.vlaanderen.be/docfolder/4224/Handleiding_RIA_200605pdf.pdf).

⁽⁴⁾ Zie bijv. Grondwettelijk Hof, 11 januari 2006, nr. 2/2006, B.4.2 tot B.4.4.

VRU

45.335/1

de rand- en taalgrensgemeenten" (artikel 2 van het ontwerp: ontworpen artikel 13, § 2, van het decreet basisonderwijs).

Krachtens artikel 127, § 2, van de Grondwet, hebben de decreten tot regeling van de onderwijsaanglegenheden "kracht van wet respectievelijk in het Nederlandse taalgebied en in het Franse taalgebied, alsmede ten aanzien van de instellingen gevestigd in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad die, wegens hun activiteiten moeten worden beschouwd uitsluitend te behoren tot de ene of de andere gemeenschap". In zijn arrest nr. 30/2000 van 21 maart 2000 heeft het Grondwettelijk Hof dan ook het volgende geoordeeld:

"Uit [artikel 127, § 1, eerste lid, 2°, en artikel 127, § 2, van de Grondwet] blijkt dat, behoudens de uitzonderingen waarin de wet van 2 augustus 1963 op het gebruik van de talen in bestuurszaken voorziet, enkel de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is regelend op te treden ten aanzien van onderwijs georganiseerd in de gemeente Wecmbreck-Oppem, die in het Nederlandse taalgebied is gelegen" (B.2.2).

De Vlaamse Gemeenschap moet derhalve bevoegd worden geacht om te bepalen dat de regeling niet van toepassing zal zijn op de Franstalige scholen in het Nederlandse taalgebied.

ALGEMENE OPMERKINGEN

1. Artikel 24, § 4, van de Grondwet herbevestigt voor onderwijszaken het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie⁽⁵⁾. Volgens die bepaling zijn alle leerlingen gelijk voor de wet of het decreet. Zij moeten derhalve allen op een gelijke manier worden behandeld, tenzij objectieve onderlinge verschillen een andere behandeling redelijk kunnen verantwoorden.

2. De ontworpen regeling heeft in de eerste plaats tot gevolg dat er een ongelijke behandeling ontstaat tussen leerlingen die in het ene geval wel en in het andere geval niet toegelaten zijn tot het gewoon lager onderwijs. Dit onderscheid houdt verband

⁽⁵⁾ Zie o.m. Grondwettelijk Hof, 11 juni 2008, nr. 90/2008, B.4.

VRU

45.335/1

met de kern van de regeling, die in de memorie van toelichting in het bijzonder als volgt wordt verantwoord:

"Leerachterstand, in het bijzonder inzake de kennis van het Nederlands, hypothekeert de kansen op een succesvolle schoolcarrière. Eens een leerling leerachterstand heeft opgelopen, zijn grote inspanningen van overheid, school, lerarenteams, ouders en de leerling zelf nodig om die achterstand weg te werken. Leerlingen die al bij de start van het lager onderwijs kampen met een achterstand, hebben het bijzonder moeilijk. Het is dan ook geen verrassing dat onderwijskundigen steevast aangeven dat deelname aan het kleuteronderwijs cruciaal is om achterstand bij het begin van het lager onderwijs te vermijden".

Gelet op dit uitgangspunt kan de ongelijke behandeling in beginsel worden aanvaard.

3. De regeling houdt voorts een ongelijke behandeling op grond van leeftijd in van leerlingen die voor het eerst worden ingeschreven in het gewoon lager onderwijs. Wie voor het eerst wordt ingeschreven in een schooljaar waarin hij voor 1 januari de leeftijd van zeven jaar bereikt - dit zijn de zogenaamde neven- of zij-instromers -, is niet onderworpen aan de nieuwe toelatingsvoorwaarde. In dat geval wordt er volgens de memorie van toelichting van uitgegaan dat de betrokken leerling zich integreert in het lager onderwijs met behulp van de bestaande onderwijsdiensten.

In de memorie van toelichting wordt niet uitdrukkelijk aangegeven waarom de motieven die gelden voor de leeftijdscategorie tussen zes en zeven jaar, niet gelden voor de zij-instromers. In de memorie van toelichting wordt er enkel op gewezen dat de regeling is gericht op het bevorderen van de deelname aan het kleuteronderwijs en dat de zij-instromers reeds leerplichtig zijn. Dit laatste element overtuigt alvast niet, nu ook de andere categorie van leerlingen in beginsel leerplichtig is ⁽⁶⁾. Een en ander zal dus nader moeten kunnen worden verantwoord.

4. Het ontworpen artikel 18 (artikel 3 van het ontwerp) houdt een ongelijke behandeling in tussen leerlingen die vrijwillig de stap wensen te zetten naar het gewoon lager onderwijs en vijf jaar worden voor 1 januari van het lopende schooljaar en de

⁽⁶⁾ Zie artikel 1, § 1, van de wet van 29 juni 1983 betreffende de leerplicht.

VRU

45.335/1

leerlingen die zes jaar worden voor 1 januari van het lopende schooljaar. De eerste categorie van leerlingen kan immers enkel toegelaten worden als ze voldoende kleuteronderwijs hebben gevolgd, zodat voor hen niet de mogelijkheid bestaat om toegang te krijgen middels het afleggen van een taaltest.

In de memorie van toelichting wordt dit onderscheid uitdrukkelijk bevestigd, maar nauwelijks verantwoord. Er wordt enkel gewag gemaakt van het gegeven dat een vervroegde inschrijving alleen mogelijk is "op advies van de klassenraad en het CLB, wat impliciet erop wijst dat deze kinderen in een school zijn ingeschreven" ⁽⁷⁾. Die verklaring overtuigt niet omdat het feit dat een leerling in een school is ingeschreven niet wil zeggen dat hij 220 halve dagen in het kleuteronderwijs aanwezig zal zijn. Het is niet ondenkbaar dat na relatief korte tijd tot de conclusie wordt gekomen dat de betrokken leerling reeds in staat is om lager onderwijs aan te vatten.

Volgens de gemachtigde is de regeling ingegeven door opportuniteitsoverwegingen, met name de zorg om misbruiken te voorkomen en de moeilijkheid om een geschikte taaltest te ontwikkelen voor die categorie van leerlingen. Dit laatste argument overtuigt niet. Als de betrokken leerling, die per definitie nog geen zes jaar zal zijn op 1 januari van het lopende schooljaar, in staat wordt bevonden om te participeren aan het lager onderwijs, dan lijkt het taalniveau waaraan hij dient te voldoen het niveau van taalkennis te zijn dat nodig is om het lager onderwijs aan te vatten.

Daarom valt op het eerste gezicht niet in te zien waarom voor de betrokken categorie van leerlingen geen taaltest mogelijk is. Het feit dat de betrokken leerlingen niet verplicht zijn om zich in te schrijven in het lager onderwijs doet niets af van die vaststelling.

Ook op dit punt zal het gehanteerde onderscheid nader moeten kunnen worden verantwoord. Ook hier verdient het aanbeveling om die motivering in de memorie van toelichting op te nemen.

⁽⁷⁾ Zie daarvoor artikel 18 van het decreet basisonderwijs.

VRU

45.335/1

5. Gelet op de in de memorie van toelichting gegeven verantwoording voor de regeling, namelijk het vermijden van leerachterstand in het bijzonder inzake de kennis van de onderwijstaal, valt niet meteen in te zien waarom diezelfde regeling, uiteraard mits de zich opdringende aanpassingen gelet op de Franse onderwijstaal, niet van overeenkomstige toepassing gemaakt wordt op leerlingen die worden ingeschreven in Franstalige scholen in de rand- en taalgrensgemeenten. Indien de ontworpen regeling ongewijzigd behouden wordt, zal voor die verschillende behandeling een deugdelijke verantwoording moeten bestaan.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 2

1. Volgens het ontworpen artikel 13, § 2, van het decreet basisonderwijs is "deze bepaling" niet van toepassing op leerlingen die worden ingeschreven in Franstalige scholen in de rand- en taalgrensgemeenten (die tot het Nederlandse taalgebied behoren). Dat zou meteen ook inhouden dat ten aanzien van een inschrijving in een dergelijke Franstalige school ook de algemene leeftijdsvoorwaarde ("zes jaar zijn voor 1 januari van het lopende schooljaar") niet van toepassing is.

Volgens de gemachtigde is dat niet de bedoeling, zodat in de betrokken paragraaf de woorden "Deze bepaling is" vervangen moeten worden door de woorden "Met uitzondering van de eerste zin is paragraaf 1".

2. Duidelijkheidshalve kan in het ontworpen artikel 13, § 2, van het decreet basisonderwijs best worden gepreciseerd: "... taalgrensgemeenten die deel uitmaken van het Nederlandse taalgebied".

3. Uit het ontworpen artikel 13, § 3, van het decreet basisonderwijs volgt slechts impliciet dat een leerling die niet kan worden ingeschreven in het basisonderwijs dient te worden ingeschreven in het kleutersonderwijs. Het verdient aanbeveling om die verplichting explicieter in de tekst tot uiting te laten komen.

.../...

VRU

45.335/1

Artikel 3

In de omschrijving van de nieuwe voorwaarde voor inschrijving van leerlingen die vijf jaar worden voor 1 januari van het lopende schooljaar is sprake van "erkende of gefinancierde" scholen, doch - in tegenstelling met het bepaalde in het ontworpen artikel 13, § 1, 1°, van het decreet basisonderwijs (artikel 2 van het ontwerp) - niet van gesubsidieerde scholen.

Wellicht gaat het om een vergetelheid, die moet worden rechtgezet. Indien de formulering toch zou behouden worden, zal voor het onderscheid tussen leerlingen die school hebben gelopen in een erkende of gefinancierde school en leerlingen die school hebben gelopen in een gesubsidieerde school een deugdelijke verantwoording moeten bestaan.

Artikel 4

1. De precieze draagwijdte van de engagementsverklaring is onduidelijk.

In de memorie van toelichting wordt enerzijds gesteld dat "de erin opgenomen engagementen een even afdwingbaar karakter (verkrijgen) als de bepalingen die nu reeds in het schoolreglement zijn opgenomen" en anderzijds dat het leerrecht van de leerlingen "niet (mag) worden geschonden doordat hun ouders hetgeen met de school is afgesproken niet nakomen. De engagementsverklaring kan dus geen aanleiding zijn tot het schorsen of uitsluiten van leerlingen". Daarenboven verklaarde de gemachtigde dat het niet naleven van de engagementsverklaring in hoofde van de leerling geen tuchtvergrijp kan uitmaken aangezien de leerling geen verbintenis heeft aangegaan en dat het niet-naleven van de engagementsverklaring geen aanleiding kan zijn om een inschrijving niet te hernieuwen. Voorts stipte hij ook aan dat, in de huidige stand van de regelgeving, bijvoorbeeld het niet naleven van de in het schoolreglement opgenomen bijdrageregeling evenmin aanleiding kan geven tot tuchtsancties.

Bij de stelling dat het niet naleven van de engagementsverklaring geen gevolgen mag hebben voor de leerling, dient voorbehoud te worden gemaakt. De engagementsverklaring maakt immers integraal deel uit van het schoolreglement waarmee

.../...

VRU

45.335/1

de ouders (of de leerling) instemmen bij de inschrijving van de leerling. In de vrije onderwijsinstellingen bijvoorbeeld maakt die engagementsverklaring derhalve deel uit van de contractuele rechtsverhouding tussen de (inrichtende macht van de) vrije onderwijsinstelling enerzijds en de ouders (of de leerling) anderzijds.

Indien de stellers van het ontwerp willen vermijden dat het niet naleven van de engagementsverklaring tot gevolg heeft dat de rechter de ontbinding van de contractuele verhouding kan uitspreken, dient dit uitdrukkelijk in de tekst van het ontwerp tot uiting te worden gebracht. Dat kan bijvoorbeeld door aan te geven dat de engagementsverklaring, hoewel die deel uitmaakt van het schoolreglement, in hoofdte van de ouders geen enkele juridische verbintenis inhoudt of door uitdrukkelijk te bepalen dat het niet naleven van de engagementsverklaring enkel aanleiding kan geven tot bepaalde begeleidings- en ondersteuningsmaatregelen, bijvoorbeeld vanwege het CLB.

2. In de ontworpen bepaling wordt verwezen naar "het bevoegde lokaal overlegplatform". Het verdient omwille van de rechtszekerheid aanbeveling om aan te geven dat het gaat om het lokaal overlegplatform bedoeld in hoofdstuk IV, afdeling I, van het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen-I⁽⁸⁾.

Artikel 6

Artikel 6 van het ontwerp beoogt aan artikel 125*decies*, § 1, van het decreet basisonderwijs een punt 6" toe te voegen. Gelet op het feit dat punt 2' van diezelfde paragraaf met ingang van 1 september 2008 is opgeheven bij artikel II.6, 1', van het decreet van 4 juli 2008 betreffende het onderwijs XVIII, verdient het aanbeveling om in plaats van een nieuw punt 6" toe te voegen, de nieuwe bepaling als punt 2' op te nemen.

⁽⁸⁾ Vergelijk met artikel 68, § 1, 3', van het decreet basisonderwijs.

CE

45.335/1

De kamer was samengesteld uit

de Heren	M. VAN DAMME,	kamervoorzitter,
	J. BAERT, W. VAN VAERENBERGH,	staatsraden,
	M. RIGAUX, M. TISON,	assessoren van de afdeling wetgeving,
Mevrouw	G. VERBERCKMOES,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. B. STEEN, auditeur.

DE GRIFFIER,

DE VOORZITTER,

G. VERBERCKMOES

M. VAN DAMME

KINDEFFECTRAPPORT

11 december 2008

Kindeffectrapport bij het decreet betreffende de toelatingsvoorwaarde voor het lager onderwijs en de engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs

1 Inleiding

Het kindeffectrapport heeft de bedoeling na te gaan wat de effecten van de genomen maatregel zullen zijn op de situatie van het kind in zijn onmiddellijke omgeving. Het rapport focust daarbij niet alleen op de effecten zelf van de genomen beslissing, maar bekijkt tevens de alternatieven van de voorgestelde beslissing en beschrijft de moeilijkheden die werden ondervonden bij het verzamelen van de vereiste informatie.

Het decreet dat het voorwerp uitmaakt van dit kindeffectrapport regelt twee aangelegenheden:

1. Het Nederlandstalig kleuteronderwijs als toelatingsvoorwaarde voor de toegang tot het Nederlandstalig lager onderwijs;
2. De engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs.

2 Maatregelen en de effecten ervan op het kind

2.1 Het Nederlandstalig kleuteronderwijs als toelatingsvoorwaarde voor de toegang tot het Nederlandstalig lager onderwijs

2.1.1 PROBLEEMSTELLING

Onderwijsachterstand wordt in de wetenschappelijke literatuur verklaard door vier oorzaken: een gebrekkige vooropleiding, een kansarm ouderlijk milieu, aanpassingsproblemen aan een nieuwe samenleving en cultuur en specifieke schoolkenmerken (zoals de etnische samenstelling van de klas). Op basis van deze onderzoeksresultaten en vastgestelde verklaringen formuleren onderzoekers diverse beleidsaanbevelingen om deze ongelijke onderwijskansenkloof te dichten. Het stimuleren van kleuterparticipatie is hierbij een vaak terugkerende aanbeveling.¹

Onderzoek en studies waaruit dit ondermeer blijkt zijn de volgende:

Duquet, N., Glorieux, I., Laurijssen, I. & Van Dorsselaer, Y. (2006). Wit krijt schrijft beter. Schoolloopbanen van allochtone jongeren in beeld. Leuven: Garant.

Evens Foundation, Koning Boudewijnstichting & Foundation Bernheim (2007). Slaagkansen van allochtone jongeren in het Vlaams Onderwijs. Betrokkenen aan het woord. Brussel: Koning Boudewijnstichting.

Leerachterstand, in het bijzonder inzake de kennis van het Nederlands, hypothekeert de kansen op een succesvolle schoolcarrière. Eens een leerling leerachterstand heeft opgelopen, zijn grote inspanningen van overheid, school, lerarenteams, ouders en de leerling zelf nodig om die achterstand weg te werken. Leerlingen die al bij de start van het lager onderwijs kampen met een achterstand hebben het bijzonder moeilijk. Het is dan ook geen verrassing dat onderwijskundigen steevast aangeven dat deelname aan het kleuteronderwijs cruciaal is om achterstand bij het begin van het lager onderwijs te vermijden.

2.1.2 DOELSTELLING

De doelstelling is om de leerachterstand van leerlingen al bij de start van het lager onderwijs tot een minimum te herleiden door ouders te stimuleren om hun kinderen aan de activiteiten van het kleuteronderwijs te laten deelnemen.

Deze maatregel werd aangekondigd in het Vlaams regeerakkoord *'Vlaanderen 2004-2009. Vertrouwen geven. Verantwoordelijkheid nemen'* waarin onder hoofdstuk VI, *'Samenleven in diversiteit'* volgend engagement werd ingeschreven: *'We dringen aan op de verlaging van de inschrijvingsplicht tot 5 jaar zodat alle kinderen in Vlaanderen in principe één jaar kleuteronderwijs volgen'*

Ook in de beleidsnota 2004-2009 *'Onderwijs en Vorming. Vandaag kampioen in wiskunde, morgen in gelijke kansen'*, werd het verhogen van de deelname aan het kleuteronderwijs van alle kinderen als prioritaire beleidsmaatregel opgenomen en de voorliggende maatregel verder geconcretiseerd.

De Vlaamse Onderwijsraad wees in een advies in 2004² op het belang van vroegtijdige kleuterparticipatie. Naast verwijzing naar onderzoek in binnen- en buitenland dat de voordelen van vroegtijdige onderwijsparticipatie aantoonde, stelde de VLOR ook dat alle betrokkenen hierin hun verantwoordelijkheid moeten nemen:

"De overheid moet hiervoor op wetgevend vlak de nodige kaders voorzien. Daarnaast kan ze initiatieven ondersteunen die gericht zijn op een maximaal stimuleringsbeleid. Een belangrijk aspect hierbij is het bevorderen van een positieve beeldvorming ten aanzien van leren en naar school gaan. Dit stimuleert ouders en hun kinderen en kan hen het belang van een vroege instap en een regelmatige participatie doen aanvoelen. (...). Ook ouders moeten hun specifieke verantwoordelijkheid opnemen. Zij moeten in de eerste plaats zorgen voor een zo snel mogelijke inschrijving in een kleuterschool. Daarnaast moeten zij zich engageren om hun kind regelmatig en liefst dagelijks naar school te brengen."

In het voorjaar van 2007 werd een rondetafelconferentie over de kwaliteit van het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest georganiseerd. De deelnemers aan deze conferentie stelde in hun eindrapport van juli 2007: *'Daarom wordt onderzocht hoe ouders gestimuleerd kunnen worden om hun kinderen aan (een deel van) de activiteiten van het kleuteronderwijs te laten deelnemen. Een dergelijke stimulering zou er uit kunnen bestaan om een kind dat niet minimaal 1 jaar ingeschreven was in het Nederlandstalig kleuteronderwijs in beginsel niet toe te laten tot het eerste leerjaar van het reguliere Nederlandstalige onderwijs, maar nog één schooljaar in het kleuteronderwijs in te schrijven en daar regelmatig naar school te laten gaan.'*

In de 'conceptnota op basis van de voorstellen van de rondetafelconferentie Brussel' van december 2007 geeft Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming te kennen dat deze maatregel Vlaanderen breed zal doorgevoerd worden.

Groenez, S., Van den Brande, I. & Nicaise, I. (2003). Cijferboek sociale ongelijkheid in het Vlaams Onderwijs. LOA- rapport nummer 10. Leuven: Steunpunt loopbanen doorheen onderwijs naar arbeidsmarkt.

Lacante, M. & Van Esbroeck, R. (2007). Alloctonen in het hoger onderwijs: factoren in studiekeuze en het studiesucces. OBPWO-rapport 03.03. Brussel: Ministerie van Onderwijs en Vorming.

² Vlaamse Onderwijsraad, Raad basisonderwijs, advies RBO/DPI/ADV/007, 21 april 2004

2.1.3 MAATREGEL

De maatregel maakt de toegang tot het lager onderwijs voor zesjarige leerlingen in principe afhankelijk van de inschrijving in een Nederlandstalige kleuterschool in het voorafgaande schooljaar. Bovendien moeten de kleuters gedurende die periode gedurende ten minste 220 halve dagen aanwezig zijn geweest.

De leerling kan toch worden ingeschreven indien op basis van een proef wordt vastgesteld door het centrum voor leerlingenbegeleiding dat hij/zij voldoende de Nederlandse taal beheerst om het lager onderwijs te kunnen aanvaatten.

De leerling kan ook worden ingeschreven indien kan worden aangetoond dat hij/zij het voorgaande schooljaar was ingeschreven in een Nederlandstalige onderwijsinstelling van een andere lidstaat van de Nederlandse Taalunie (momenteel zijn dit Nederland en Suriname).

Deze bepaling is niet van toepassing op leerlingen die worden ingeschreven in Franstalige scholen in de rand- en taalgrensgemeenten.

2.1.4 EFFECT

De maatregel zal er, samen met andere maatregelen ter bevordering van de kleuterparticipatie, ouders toe aanzetten hun kind reeds vroeg in te schrijven in een school en er voor te zorgen dat de kinderen ook regelmatig school lopen. Dit zal de leerkansen van kinderen die eerder niet participeerden fors verhogen. Regelmatige aanwezigheid in de kleuterklas is immers sterk kansbevorderend.

Voor leerlingen die geen Nederlandstalig kleuteronderwijs volgden in het jaar voor hun inschrijving in de lagere school zal de maatregel voor gevolg hebben dat ze via nog een bijkomend jaar in het kleuteronderwijs met betere kansen het lager onderwijs zullen aanvaatten, weliswaar op zevenjarige leeftijd. Het weze herhaald dat de maatregel tot doel heeft deze groep zo beperkt mogelijk te houden.

Het invoeren van de inschrijvingsvoorwaarde is pertinent. Ook al is de groep van leerlingen die geen jaar kleuteronderwijs heeft genoten wanneer die zich aanbiedt in de lagere school eerder klein, toch zijn de onderwijskansen van deze kinderen belangrijk genoeg om hun ouders te stimuleren tijdig te de stap te zetten naar schools onderricht. Samen met de andere sensibiliseringsmaatregelen met betrekking tot kleuteronderwijs kunnen ze geacht worden ertoe te leiden dat de groep leerlingen die regelmatig kleuteronderwijs volgt op vijfjarige leeftijd zal toenemen, en langdurige afwezigheid bij vijfjarige kleuters zal afnemen.

Op de plaatsen waar er niet-Nederlandstalig onderwijs wordt aangeboden (in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in de Vlaamse gemeenten met faciliteiten voor Franstaligen), en op plaatsen gelegen dicht bij de taalgrens, zal deze maatregel ouders ertoe aanzetten tijdig te kiezen voor Nederlandstalig basisonderwijs te kiezen, en deze keuze niet uit te stellen tot het begin van het lager onderwijs.

Een regeling, waarbij een leerling die geen Nederlandstalig kleuteronderwijs heeft gevolgd automatisch de toegang wordt ontzegd tot het lager onderwijs, zou disproportioneel kunnen zijn om het gestelde doel, namelijk het verhogen van de slaagkansen van leerlingen, te bereiken. Het is immers best mogelijk dat een kleuter die niet heeft deelgenomen aan de activiteiten van de laatste kleuterklas, desalniettemin over de nodige capaciteiten beschikt om te starten in het eerste leerjaar.

2.2 De engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs

2.2.1 PROBLEEMSTELLING

Het Vlaamse onderwijs heeft heel wat verwachtingen t.a.v. ouders. Van ouders wordt verwacht dat ze geïnteresseerd zijn in wat hun kinderen meemaken op school, positief staan tegenover school en schoolwerk, voor een rustige omgeving zorgen waarin het kind huistaken kan uitvoeren, hun kinderen tijdig naar bed sturen en ervoor zorgen dat hun kinderen tijdig op school zijn.

Een rapport van de inspectie³ stelde: *‘De betrokkenheid van ouders bij de schoolloopbaan van hun kinderen is cruciaal. Heel wat leerlingen die de schooltaal niet of onvoldoende beheersen en een kwalificatie of een diploma in het Nederlandstalig onderwijs willen verwerven, zullen daar extra inspanningen moeten voor doen. Zonder een degelijk engagement van de ouders om hun kinderen daarin te ondersteunen, blijft dit voor de school en de leerlingen een bijna onhaalbare zaak. (...) Een van de grote moeilijkheden waar scholen mee worstelen is de betrokkenheid van ouders. Ondanks tal van initiatieven slagen heel wat scholen er niet in een groot deel van de ouders bij de opvoeding en de schoolloopbaan van hun leerlingen te betrekken’* (punt 3.5, p. 20).

De uitdagingen voor de scholen zijn legio. De populatie ‘ouders van leerlingen’ van een school is qua culturele achtergrond, thuistaal, en eigen schoolloopbaan immers net zo divers als de leerlingen uit het Nederlandstalig onderwijs.

- Veel ouders hebben zelf niet altijd een (volwaardige) onderwijs carrière in het Nederlandstalig onderwijs achter de rug, en kennen ons onderwijssysteem onvoldoende om de (vaak impliciete) verwachtingen t.a.v. ouders te kennen.
- De communicatietaal kan een zwaar hinderende factor zijn. De primaire communicatietaal van de school is het Nederlands, wat vaak niet overeenkomt met de primaire communicatietaal van de ouders.
- Schoolteams moeten in het belang van het kind en in het belang van de interactie met ouders voldoende stilstaan bij de keuze van taal en taalregister die zij gebruiken bij communicatie naar ouders toe.
- Leerkrachten komen vaak uit middenklasse milieus, en kijken anders aan tegen school dan volwassenen uit een andere sociale klasse en/of culturele achtergrond.

*“Als een leerkracht het bijvoorbeeld heeft over het feit dat de ouders niet meewerken, ga ik met hem of haar na hoe de contacten zijn verlopen. Vaak merk je dan dat de leerkracht ervan uitgaat dat de ouders aan een half woord genoeg hebben. Dat is misschien zo als je met gemotiveerde, kritisch ingestelde Vlaamse papa’s en mama’s te maken hebt. Maar met het mensen van vreemde origine gaat dat niet. Je moet heel specifiek zijn.”*⁴

- Ook pragmatische beslommingen kunnen een vlot contact in de weg staan: arbeidstijden van werkende ouders, de opvang voor andere kinderen, enzovoort.

Een beperkt onderzoek⁵ binnen het Brusselse Nederlandstalige onderwijs stelt echter dat ouders wél betrokken zijn op de schoolloopbaan van hun kinderen, maar dat de match tussen hun wensen/mogelijkheden/verwachtingen en de wensen/mogelijkheden/verwachtingen vanuit de onderwijswereld moeilijk is:

“De betrokkenheid van ouders op de schoolloopbaan van hun kinderen is zeer groot. Bij tal van items in de vragenlijst tonen ouders dat ze zeer bekommerd zijn om het welzijn van hun kind op school en om haar/zijn schoolresultaten (...) Het lijkt hier te gaan om twee partijen die niet altijd de info vragen, of krijgen, van elkaar die zeer relevant kan zijn om de ontwikkeling van het kind te ondersteunen. (...) Dit alles schept het beeld van leerkrachtenteams en ouders die grotendeels geïsoleerd van elkaar het kind (op hun eigen manier) ondersteunen in zijn/haar ontwikkeling.”

³ Inspectie Basisonderwijs en Secundair Onderwijs (2007). *Het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. Brussel: auteur.

⁴ http://www.leerkrachtinbrussel.be/lesgeven_05.html

⁵ Samaey, S., Van den Branden, K., & Verhelst, M. (2006). *Onderzoeksrapport Ouderbetrokkenheid in Nederlandstalige scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest* (p 45-46). Leuven: Centrum voor Taal & Onderwijs. De belangrijkste bevindingen staan op www.nt2.be > kleuteronderwijs > onderzoek > ouderbetrokkenheid.

2.2.2 DOELSTELLINGEN

De doelstelling is om de ouderbetrokkenheid bij het schoolgebeuren te vergroten, om zo de leerkansen van de kinderen te vergroten. Zeker als de leerkansen van een kind reeds precair zijn, bijvoorbeeld omdat de thuistaal van het kind niet overeenstemt met de schooltaal, is de betrokkenheid van de ouders des te belangrijker.

Deze problematiek werd eveneens aangekaart in de rondetafelconferentie over de kwaliteit van het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De deelnemers aan deze conferentie stelde in hun eindrapport van juli 2007 hierover: *De Nederlandstalige scholen binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn er uiteraard voor kinderen van Nederlandstalige ouders, maar willen er ook zijn voor elk kind, zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst. De keuze voor het Nederlandstalig onderwijs dient echter wel een bewuste en geëngageerde keuze te zijn waaraan zowel rechten als plichten verbonden zijn. Om duidelijk te maken dat we er met z'n allen onze schouders onder willen zetten en we zowel scholen als ouders op hun verantwoordelijkheden mogen aanspreken, stelt werkgroep 1 voor om de engagementen van beide partijen vast te leggen in een engagementsverklaring. Deze engagementsverklaring zou zorgen voor een grotere afstemming binnen het Brusselse Nederlandstalige onderwijs. Aan deze engagementsverklaring zouden alle Brusselse Nederlandstalige scholen, maar ook alle ouders die hun kind wensen in te schrijven in een Nederlandstalige school in Brussel zich dienen te houden. Scholen staan nu vaak met hun rug tegen de muur. Met deze engagementsverklaring willen we hen een instrument aanreiken om bepaalde doelstellingen te bereiken.*

In de 'conceptnota op basis van de voorstellen van de rondetafelconferentie Brussel' van december 2007 geeft Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming te kennen dat deze maatregel Vlaanderen breed zal doorgevoerd worden.

Ook in het actieplan "Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim" komt een specifiek actiepunt voor dat het heeft over de betrokkenheid van leerlingen en ouders bij de opvolging van de leerplicht. Het actieplan had het hier over concrete actiepunten zoals goede afspraken maken over de zinvolle invulling van de momenten voorafgaand aan de schoolvakanties, informatieve ouderavonden, informatie over leerplichtopvolging aanbieden in een begrijpelijke taal).

2.2.3 MAATREGEL

Om duidelijk te maken dat we zowel scholen als ouders op hun verantwoordelijkheden mogen aanspreken, voorziet het decreet in een regeling waarbij de wederzijdse engagementen van beide partijen vast worden gelegd in een engagementsverklaring.

Door de ondertekening van deze engagementsverklaring zouden ouders zich engageren om hun kinderen 's ochtends en 's middags op tijd naar school te brengen, hun kinderen zowel in het kleuter-, lager als secundair onderwijs regelmatig naar school te laten gaan tussen 1 september en 30 juni, de scholen te steunen in hun aanpak van spijbelen en zelf een minimaal aantal keer aanwezig te zijn op oudercontacten of contact te hebben met leerkrachten op een andere manier (afspraken op andere momenten, huisbezoeken enzovoort). Daarnaast zouden we ouders willen vragen hun kinderen zoveel mogelijk leerkansen te bieden door hen zelf de nodige ondersteuning te geven bij huistaken of - indien nodig - de hulp van derden hierbij in te schakelen.

Scholen van hun kant zouden de nodige inspanningen moeten leveren om een intensieve en kwaliteitsvolle communicatie met de ouders mogelijk te maken, ouders tijdens de inschrijvingen in te lichten over de school en het schoolsysteem, alle kinderen een zorgzame school te bieden waarin de eigenheid van het kind gerespecteerd wordt en waarin er niet gediscrimineerd wordt op basis van geloof, overtuiging, geslacht, ras, afkomst,... Tegelijk vragen we de scholen de ouders er attent op te maken dat een keuze voor het Nederlandstalig onderwijs niet vrijblijvend is.

2.2.4 EFFECT

Het effect van de maatregel om het kind kan zeer positief zijn. De mate waarin ouders betrokken zijn bij de prestaties en de schoolactiviteiten van hun kind is immers heel sterk bepalend voor de slaagkansen van het kind. Ouderbetrokkenheid en participatie verhogen het welbevinden van het kind en zorgen er voor dat ouders en school samen de onderwijscarrière van het kind kunnen ondersteunen.

Dank zij de engagementsverklaring zal het voor de ouders ook duidelijk zijn welke verwachtingen de school ten aanzien van hen heeft met betrekking tot de thema's die in de engagementsverklaring opgenomen worden: afspraken met betrekking tot oudercontact, voldoende aanwezigheid, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en een positief engagement ten aanzien van de onderwijstaal. Bovendien wordt voor hen meteen duidelijk wat zij van de school mogen verwachten met betrekking tot deze thema's.

3 Alternatieven

3.1 Het Nederlandstalig kleuteronderwijs als toelatingsvoorwaarde voor de toegang tot het Nederlandstalig lager onderwijs

Een alternatief op de verplichte aanwezigheid in de derde kleuterklas als inschrijvingsvoorwaarde voor het lager onderwijs is de mogelijkheid om te voorzien in de verlaging van de leerplicht.

Dit is echter geen bevoegdheid van de Gemeenschappen, maar wel van de federale overheid. Momenteel ligt in de kamer van volksvertegenwoordigers een voorstel van wet tot aanpassing van de leerplichtwet. Het voorstel komt er in essentie op neer dat de aanvang van de leerplichtleeftijd wordt verlaagd van 6 naar 5 jaar. Dit indieners van dit wetsvoorstel hebben nobele doelen, met name de participatie aan kleuters aan het onderwijs verhogen. Uit verschillende wetenschappelijke studies blijkt immers dat het regelmatig schoollopen op jonge leeftijd bijdraagt tot een succesvolle schoolloopbaan. Kinderen die niet naar de kleuterschool gaan of zeer onregelmatig deelnemen aan het kleuteronderwijs lopen de kans om van bij de aanvang van het eerste leerjaar een achterstand op te lopen die ze later niet meer goedmaken.

Toch dient bij het nemen van zo'n beslissing grondig te worden nagedacht over de mogelijke gevolgen. Deze kunnen het best worden samengevat door een advies van de Vlaamse onderwijsraad de dato 21 april 2004, ook naar aanleiding van een gelijkaardig federaal initiatief. In het algemeen stelt de VLOR met betrekking tot het federale voorstel dat de verlaging van de leerplicht als geïsoleerde maatregel onvoldoende garanties biedt voor een daadwerkelijke en efficiënte aanpak van de gestelde problematiek, met name de leerachterstand voorkomen bij kinderen van allochtonen, éenoudergezinnen en laaggeschoolden. De VLOR pleit voor een geïntegreerde aanpak waarbij minstens gelijktijdig ondersteunende en stimulerende maatregelen worden genomen. Die maatregelen moeten zich enerzijds richten op het ondersteunen en bevorderen van een vroegtijdige participatie aan en een effectieve aanwezigheid in het kleuteronderwijs van de meest ontwikkelingsbedreigde kinderen. De VLOR riep toen al, alle betrokkenen op om de problematiek vanuit dit breder perspectief te benaderen.

Misschien kan nog het best worden verwezen naar een uitspraak van Ides Nicaise, hoofd van de HIVA-onderzoeksgroep Onderwijs en hoofddocent aan de K.U.Leuven : "Indien de leerplicht vervroegd wordt, zal men een passend antwoord moeten bieden op deze achterliggende factoren : culturele en taal barrières zullen moeten geslecht worden, socio-emotionele problemen en ontwikkelingsachterstanden zullen daadwerkelijk moeten opgevangen worden. Kortom, selectieve maatregelen ten voordele van kansengroepen zullen de leerplichtvervroeging moeten begeleiden - of beter: voorafgaan. Zoniet dreigen de betrokken kinderen nog méér achtergesteld te geraken."

Bovendien zorgt de verlaging van de leerplichtleeftijd voor een aantal effecten die zullen moeten worden gedragen door de Gemeenschappen en waarop zij een antwoord zullen moeten bieden. Ik denk in de eerste plaats aan het feit dat we in België leerplicht kennen en geen schoolplicht. Dat betekent dat de vijfjarigen niet naar school hoeven te gaan indien ze kiezen voor huisonderwijs.

3.2 De engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs

Er zijn reeds vele inspanningen ondernomen om de banden tussen school en gezin te versterken en er voor te zorgen dat ouders en school samenwerken met het gemeenschappelijke doel de leerkansen van de kinderen te verhogen.

In eerste plaats moet er een beleid worden gevoerd van sensibilisering en ondersteuning van scholen en gezinnen. Hiertoe zijn in het verleden reeds de nodige inspanningen gedaan. Ik denk dan vooral aan de regels van het participatiedecreet die een kader hebben gevormd voor de participatie van ouders. Dit is echter een ander participatieniveau dan datgene wat we nodig hebben om een heus partnerschap tussen school en ouders te doen ontstaan.

Ouderkoepelverenigingen leveren goed werk met het oog op het verhogen van de betrokkenheid bij de ouders. Ook bij het uittekenen van het GOK-beleid is er hiervoor heel wat aandacht geweest. Zo is ouderbetrokkenheid één van de speerpunten waarvoor een school kan kiezen bij het uittekenen van een schooleigen GOK-beleid.

Toch vragen vele scholen een krachtig signaal naar die ouders die ondanks alle inspanningen niet het belang zien van het maken van goede en sterke afspraken tussen school en gezin. De voorliggende maatregel is hierop het enige duidelijke antwoord.

4 Opgave van de moeilijkheden ondervonden bij het verzamelen van de vereiste informatie

De twee in dit decreet genomen maatregelen zijn het resultaat van een breed overleg met de verschillende actoren en met het onderwijsveld. De uitwerking van de maatregelen gaf voor de overheid geen aanleiding tot problemen in verband met het verzamelen van noodzakelijke informatie.

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Werk, Onderwijs en Vorming;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Werk, Onderwijs en Vorming is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

Artikel 13 van het decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997 wordt vervangen door wat volgt:

“Artikel 13

§1. Om toegelaten te worden tot het gewoon lager onderwijs moet een leerling zes jaar zijn voor 1 januari van het lopende schooljaar. Als hij nog niet de leeftijd van zeven jaar heeft bereikt of zal bereiken voor 1 januari van het lopende schooljaar, moet hij bovendien aan een van de volgende voorwaarden voldoen:

- 1° het voorgaande schooljaar ingeschreven zijn geweest in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende Nederlandstalige school voor kleuteronderwijs en gedurende die periode gedurende ten minste 220 halve dagen aanwezig zijn geweest;
- 2° voldoen aan een proef die de kennis van het Nederlands, nodig om het lager onderwijs aan te vatten, peilt. De Vlaamse Regering legt de inhoud van die taalproef vast. Het CLB waarmee de school waar de betrokken leerling zich aanbiedt een beleidscontract heeft, is bevoegd die taalproef af te nemen;

3° beschikken over een bewijs dat hij het voorafgaande schooljaar onderwijs heeft genoten in een Nederlandstalige onderwijsinstelling uit een lidstaat van de Nederlandse Taalunie.

§2. Met uitzondering van de eerste zin is paragraaf 1 niet van toepassing op leerlingen die worden ingeschreven in Franstalige scholen in de rand- en taalgrensgemeenten die deel uitmaken van het Nederlandse taalgebied.

§3. De leerling die met toepassing van dit artikel verplicht wordt ingeschreven in het kleuteronderwijs, kan voor het onderricht in een van de erkende godsdiensten of de niet-confessionele zedenleer lessen bijwonen in de lagere school die zijn ouders daarvoor kiezen.

§4. Om toegelaten te worden tot het buitengewoon lager onderwijs moet een leerling zes jaar zijn voor 1 januari van het lopende schooljaar.”.

Artikel 3

Artikel 18 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Artikel 18

§1. In afwijking van artikel 13 kan een leerling die 5 jaar wordt vóór 1 januari van het lopende schooljaar in het lager onderwijs ingeschreven worden, op voorwaarde dat hij tijdens het voorafgaande schooljaar was ingeschreven in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende Nederlandstalige school voor kleuteronderwijs en gedurende die periode ten minste 185 halve dagen aanwezig was geweest.

§2. Een leerling die 5 jaar wordt vóór 1 januari van het lopende schooljaar en die tijdens het voorafgaande schooljaar niet was ingeschreven in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende Nederlandstalige school voor kleuteronderwijs en gedurende die periode ten minste 185 halve dagen aanwezig was geweest, kan in het lager onderwijs worden ingeschreven op basis van de proef zoals bepaald in artikel 13, §1, 2°.”.

Artikel 4

Aan artikel 37, §2, van hetzelfde decreet wordt een punt 3° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“3° de engagementsverklaring tussen de school en de ouders waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen over oudercontact, voldoende aanwezigheid, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en het positieve engagement ten aanzien van de onderwijstaal.

Met betrekking tot het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal bevat het schoolreglement de bepaling dat leerlingen aangemoedigd worden om Nederlands te leren. Andere bepalingen over het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal kunnen enkel worden toegevoegd op voorwaarde dat daarover in het bevoegde lokaal overlegplatform een akkoord is bereikt.”.

Artikel 5

Aan artikel 37, §3, van hetzelfde decreet wordt een punt 9° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“9° de engagementsverklaring tussen de school en de ouders waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen over oudercontact, voldoende aanwezigheid, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en het positieve engagement ten aanzien van de onderwijstaal.

Met betrekking tot het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal bevat het schoolreglement de bepaling dat leerlingen aangemoedigd worden om Nederlands te leren. Andere bepalingen over het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal kunnen enkel worden toegevoegd op voorwaarde dat daarover in het bevoegde lokaal overlegplatform, bedoeld in hoofdstuk IV, afdeling I, van het decreet van 28 juni 2002 betreffende de gelijke onderwijskansen-I, een akkoord is bereikt.”.

Artikel 6

In artikel 125decies, §1, van hetzelfde decreet wordt een punt 2° ingevoegd, dat luidt als volgt:

“2° de inhoud en de toepassing van de engagementsverklaring vermeld in artikel 37.”.

Artikel 7

Aan artikel 74octies van het decreet van 31 juli 1990 betreffende het onderwijs II wordt een §3 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§3. Het schoolreglement bevat een engagementsverklaring waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen over oudercontact, regelmatige aanwezigheid en spijbelbeleid, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en het positieve engagement ten aanzien van de onderwijstaal.

Met betrekking tot het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal bevat het schoolreglement de bepaling dat leerlingen aangemoedigd worden om Nederlands te leren. Andere bepalingen over het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal kunnen enkel worden toegevoegd op voorwaarde dat daarover in het bevoegde lokaal overlegplatform een akkoord is bereikt.”.

Artikel 8

Aan artikel 71 van het decreet van 14 juli 1998 houdende diverse maatregelen met betrekking tot het secundair onderwijs en tot wijziging van het decreet van 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs wordt een punt 14° toegevoegd, dat luidt als volgt:

“14° kan afspraken maken over de engagementsverklaring vermeld in artikel 74octies van Onderwijsdecreet II van 31 juli 1990.”.

Artikel 9

Aan artikel IV.4 van het decreet van 28 juni 2002 betreffende de gelijke onderwijskansen-I wordt een punt 12° toegevoegd dat luidt als volgt:

“12° het uitwerken van aanvullende bepalingen over het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal.”.

Artikel 10

Dit decreet treedt in werking op 1 september 2009 en geldt voor de inschrijvingen vanaf het schooljaar 2010-2011.

Brussel, 12 december 2008.

*De minister-president van de Vlaamse Regering
en Vlaams minister van Institutionele Hervormingen,
Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media, Toerisme,
Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid*

Kris PEETERS

*De Vlaamse minister van Werk, Onderwijs en
Vorming,*

Frank VANDENBROUCKE

BIJLAGE
BIJ DE MEMORIE VAN TOELICHTING:
REGULERINGSIMPACTANALYSE

29 april 2008

Reguleringsimpactanalyse voor het decreet betreffende de toelatingsvoorwaarde voor het lager onderwijs en de engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs

I Korte beschrijving thema

Het decreet dat het voorwerp uitmaakt van deze reguleringsimpactanalyse regelt twee aangelegenheden:

1. Het Nederlandstalig kleuteronderwijs als toelatingsvoorwaarde voor de toegang tot het Nederlandstalig lager onderwijs;
2. De engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs.

Voor elk luik van de reguleringsimpactanalyse zullen beide maatregelen apart worden besproken.

2 Probleem en doelstellingen

2.1 Het Nederlandstalig kleuteronderwijs als toelatingsvoorwaarde voor de toegang tot het Nederlandstalig lager onderwijs

2.1.1 PROBLEEMSTELLING

Onderwijsachterstand wordt in de wetenschappelijke literatuur verklaard door vier oorzaken: een gebrekkige vooropleiding, een kansarm ouderlijk milieu, aanpassingsproblemen aan een nieuwe samenleving en cultuur en specifieke schoolkenmerken (zoals de etnische samenstelling van de klas). Op basis van deze onderzoeksresultaten en vastgestelde verklaringen formuleren onderzoekers diverse beleidsaanbevelingen om deze ongelijke onderwijskansenkloof te dichten. Het stimuleren van kleuterparticipatie is hierbij een vaak terugkerende aanbeveling.¹

Onderzoek en studies waaruit dit ondermeer blijkt zijn de volgende:

Duquet, N. Glorieux, I., Laurijssen, I. & Van Dorsselaer, Y. (2006). Wit krijgt schrijft beter. Schoolloopbanen van allochtone jongeren in beeld. Leuven: Garant.

Evens Foundation, Koning Boudewijnstichting & Foundation Bernheim (2007). Slaagkansen van allochtone jongeren in het Vlaams Onderwijs. Betrokkenen aan het woord. Brussel: Koning Boudewijnstichting.

Groenez, S., Van den Brande, I. & Nicaise, I. (2003). Cijferboek sociale ongelijkheid in het Vlaams Onderwijs. LOA- rapport nummer 10. Leuven: Steunpunt loopbanen doorheen onderwijs naar arbeidmarkt.

Lacante, M. & Van Esbroeck, R. (2007). Allochtonen in het hoger onderwijs: factoren in studiekeuze en het studiesucces. OBPWO-rapport 03.03. Brussel: Ministerie van Onderwijs en Vorming.

Leerachterstand, in het bijzonder inzake de kennis van het Nederlands, hypothekeert de kansen op een succesvolle schoolcarrière. Eens een leerling leerachterstand heeft opgelopen, zijn grote inspanningen van overheid, school, lerarenteams, ouders en de leerling zelf nodig om die achterstand weg te werken. Leerlingen die al bij de start van het lager onderwijs kampen met een achterstand hebben het bijzonder moeilijk. Het is dan ook geen verrassing dat onderwijskundigen stevast aangeven dat deelname aan het kleuteronderwijs cruciaal is om achterstand bij het begin van het lager onderwijs te vermijden.

2.1.2 DOELSTELLING

De doelstelling is om de leerachterstand van leerlingen al bij de start van het lager onderwijs tot een minimum te herleiden door ouders te stimuleren om hun kinderen aan de activiteiten van het kleuteronderwijs te laten deelnemen.

Deze maatregel werd aangekondigd in het Vlaams regeerakkoord 'Vlaanderen 2004-2009. Vertrouwen geven. Verantwoordelijkheid nemen' waarin onder hoofdstuk VI, 'Samenleven in diversiteit' volgend engagement werd ingeschreven: 'We dringen aan op de verlaging van de inschrijvingsplicht tot 5 jaar zodat alle kinderen in Vlaanderen in principe één jaar kleuteronderwijs volgen'

Ook in de beleidsnota 2004-2009 'Onderwijs en Vorming. Vandaag kampioen in wiskunde, morgen in gelijke kansen', werd het verhogen van de deelname aan het kleuteronderwijs van alle kinderen als prioritaire beleidsmaatregel opgenomen en de voorliggende maatregel verder geconcretiseerd.

De Vlaamse Onderwijsraad wees in een advies in 2004² op het belang van vroegtijdige kleuterparticipatie. Naast verwijzing naar onderzoek in binnen- en buitenland dat de voordelen van vroegtijdige onderwijsparticipatie aantoonde, stelde de VLOR ook dat alle betrokkenen hierin hun verantwoordelijkheid moeten nemen:

"De overheid moet hiervoor op wetgevend vlak de nodige kaders voorzien. Daarnaast kan ze initiatieven ondersteunen die gericht zijn op een maximaal stimuleringsbeleid. Een belangrijk aspect hierbij is het bevorderen van een positieve beeldvorming ten aanzien van leren en naar school gaan. Dit stimuleert ouders en hun kinderen en kan hen het belang van een vroege instap en een regelmatige participatie doen aanvoelen. (...). Ook ouders moeten hun specifieke verantwoordelijkheid opnemen. Zij moeten in de eerste plaats zorgen voor een zo snel mogelijke inschrijving in een kleuterschool. Daarnaast moeten zij zich engageren om hun kind regelmatig en liefst dagelijks naar school te brengen."

In het voorjaar van 2007 werd een rondetafelconferentie over de kwaliteit van het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest georganiseerd. De deelnemers aan deze conferentie stelde in hun eindrapport van juli 2007: *Daarom wordt onderzocht hoe ouders gestimuleerd kunnen worden om hun kinderen aan (een deel van) de activiteiten van het kleuteronderwijs te laten deelnemen. Een dergelijke stimulering zou er uit kunnen bestaan om een kind dat niet minimaal 1 jaar ingeschreven was in het Nederlandstalig kleuteronderwijs in beginsel niet toe te laten tot het eerste leerjaar van het reguliere Nederlandstalige onderwijs, maar nog één schooljaar in het kleuteronderwijs in te schrijven en daar regelmatig naar school te laten gaan.*

In de 'conceptnota op basis van de voorstellen van de rondetafelconferentie Brussel' van december 2007 geeft Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming te kennen dat deze maatregel Vlaanderen breed zal doorgevoerd worden.

2.2 De engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs

2.2.1 PROBLEEMSTELLING

Het Vlaamse onderwijs heeft heel wat verwachtingen t.a.v. ouders. Van ouders wordt verwacht dat ze geïnteresseerd zijn in wat hun kinderen meemaken op school, positief staan tegenover school en schoolwerk, voor een rustige omgeving zorgen waarin het kind huistaken kan uitvoeren, hun kinderen tijdig naar bed sturen en ervoor zorgen dat hun kinderen tijdig op school zijn.

² Vlaamse Onderwijsraad, Raad basisonderwijs, advies RBO/DPI/ADV/007, 21 april 2004

Een rapport van de inspectie³ stelde: *‘De betrokkenheid van ouders bij de schoolloopbaan van hun kinderen is cruciaal. Heel wat leerlingen die de schooltaal niet of onvoldoende beheersen en een kwalificatie of een diploma in het Nederlandstalig onderwijs willen verwerven, zullen daar extra inspanningen moeten voor doen. Zonder een degelijk engagement van de ouders om hun kinderen daarin te ondersteunen, blijft dit voor de school en de leerlingen een bijna onhaalbare zaak. (...) Een van de grote moeilijkheden waar scholen mee worstelen is de betrokkenheid van ouders. Ondanks tal van initiatieven slagen heel wat scholen er niet in een groot deel van de ouders bij de opvoeding en de schoolloopbaan van hun leerlingen te betrekken’* (punt 3.5, p. 20).

De uitdagingen voor de scholen zijn legio. De populatie ‘ouders van leerlingen’ van een school is qua culturele achtergrond, thuistaal, en eigen schoolloopbaan immers net zo divers als de leerlingen uit het Nederlandstalig onderwijs.

- Veel ouders hebben zelf niet altijd een (volwaardige) onderwijs carrière in het Nederlandstalig onderwijs achter de rug, en kennen ons onderwijssysteem onvoldoende om de (vaak impliciete) verwachtingen t.a.v. ouders te kennen.
- De communicatietaal kan een zwaar hinderende factor zijn. De primaire communicatietaal van de school is het Nederlands, wat vaak niet overeenkomt met de primaire communicatietaal van de ouders.
- Schoolteams moeten in het belang van het kind en in het belang van de interactie met ouders voldoende stilstaan bij de keuze van taal en taalregister die zij gebruiken bij communicatie naar ouders toe.
- Leerkrachten komen vaak uit middenklasse milieus, en kijken anders aan tegen school dan volwassenen uit een andere sociale klasse en/of culturele achtergrond.

*“Als een leerkracht het bijvoorbeeld heeft over het feit dat de ouders niet meewerken, ga ik met hem of haar na hoe de contacten zijn verlopen. Vaak merk je dan dat de leerkracht ervan uitgaat dat de ouders aan een half woord genoeg hebben. Dat is misschien zo als je met gemotiveerde, kritisch ingestelde Vlaamse papa’s en mama’s te maken hebt. Maar met het mensen van vreemde origine gaat dat niet. Je moet heel specifiek zijn.”*⁴

- Ook pragmatische beslommingen kunnen een vlot contact in de weg staan: arbeidstijden van werkende ouders, de opvang voor andere kinderen, enzovoort.

Een beperkt onderzoek⁵ binnen het Brusselse Nederlandstalige onderwijs stelt echter dat ouders wél betrokken zijn op de schoolloopbaan van hun kinderen, maar dat de match tussen hun wensen/mogelijkheden/verwachtingen en de wensen/mogelijkheden/verwachtingen vanuit de onderwijswereld moeilijk is:

“De betrokkenheid van ouders op de schoolloopbaan van hun kinderen is zeer groot. Bij tal van items in de vragenlijst tonen ouders dat ze zeer bekommerd zijn om het welzijn van hun kind op school en om haar/zijn schoolresultaten (...) Het lijkt hier te gaan om twee partijen die niet altijd de info vragen, of krijgen, van elkaar die zeer relevant kan zijn om de ontwikkeling van het kind te ondersteunen. (...) Dit alles schept het beeld van leerkrachtenteams en ouders die grotendeels geïsoleerd van elkaar het kind (op hun eigen manier) ondersteunen in zijn/haar ontwikkeling.”

2.2.2 DOELSTELLINGEN

De doelstelling is om de ouderbetrokkenheid bij het schoolgebeuren te vergroten, om zo de leerkansen van de kinderen te vergroten. Zeker als de leerkansen van een kind reeds precair zijn, bijvoorbeeld omdat de

³ Inspectie Basisonderwijs en Secundair Onderwijs (2007). *Het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. Brussel: auteur.

⁴ http://www.leerkrachtinbrussel.be/lesgeven_05.html

⁵ Samaey, S., Van den Branden, K., & Verhelst, M. (2006). *Onderzoeksrapport Ouderbetrokkenheid in Nederlandstalige scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest* (p 45-46). Leuven: Centrum voor Taal & Onderwijs. De belangrijkste bevindingen staan op www.nt2.be > kleuteronderwijs > onderzoek > ouderbetrokkenheid.

thuis taal van het kind niet overeenstemt met de schooltaal, is de betrokkenheid van de ouders des te belangrijker.

Deze problematiek werd eveneens aangekaart in de rondetafelconferentie over de kwaliteit van het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De deelnemers aan deze conferentie stelde in hun eindrapport van juli 2007 hierover: *De Nederlandstalige scholen binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn er uiteraard voor kinderen van Nederlandstalige ouders, maar willen er ook zijn voor elk kind, zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst. De keuze voor het Nederlandstalig onderwijs dient echter wel een bewuste en geëngageerde keuze te zijn waaraan zowel rechten als plichten verbonden zijn. Om duidelijk te maken dat we er met z'n allen onze schouders onder willen zetten en we zowel scholen als ouders op hun verantwoordelijkheden mogen aanspreken, stelt werkgroep I voor om de engagementen van beide partijen vast te leggen in een engagementsverklaring. Deze engagementsverklaring zou zorgen voor een grotere afstemming binnen het Brusselse Nederlandstalige onderwijs. Aan deze engagementsverklaring zouden alle Brusselse Nederlandstalige scholen, maar ook alle ouders die hun kind wensen in te schrijven in een Nederlandstalige school in Brussel zich dienen te houden. Scholen staan nu vaak met hun rug tegen de muur. Met deze engagementsverklaring willen we hen een instrument aanreiken om bepaalde doelstellingen te bereiken.*

In de 'conceptnota op basis van de voorstellen van de rondetafelconferentie Brussel' van december 2007 geeft Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming te kennen dat deze maatregel Vlaanderen breed zal doorgevoerd worden.

Ook in het actieplan "Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim" komt een specifiek actiepunt voor dat het heeft over de betrokkenheid van leerlingen en ouders bij de opvolging van de leerplicht. Het actieplan had het hier over concrete actiepunten zoals goede afspraken maken over de zinvolle invulling van de momenten voorafgaand aan de schoolvakanties, informatieve ouderavonden, informatie over leerplichtopvolging aanbieden in een begrijpelijke taal).

3 Opties om de doelstellingen te realiseren

3.1 Het Nederlandstalig kleuteronderwijs als toelatingsvoorwaarde voor de toegang tot het Nederlandstalig lager onderwijs

De voorstelde maatregel maakt deel uit van een hele reeks van maatregelen ter stimulering van de participatie aan het kleuteronderwijs, die Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, Frank Vandenbroucke, heeft aangekondigd in zijn Actieplan Kleuterparticipatie (2006). Naast de voorgestelde maatregel, wil hij een impulsplan met betrekking tot de verhoging van de kleuterparticipatie, met sterke incentives naar de scholen. Hij wenst in dit kader zeven werkingsassen te realiseren, die in combinatie met elkaar én met de medewerking vanuit verschillende sectoren, het gewenste effect (de *feitelijke* participatie van kleuters aan ons onderwijs) kunnen bewerkstelligen:

- een efficiënte gegevensverzameling;
- een sterke ondersteuning van de kleuterschool;
- het wegwerken van financiële drempels;
- een opdracht voor de Centra voor Leerlingenbegeleiding;
- een opdracht voor de Lokale Overlegplatforms;
- een naadloze overgang van opvang naar onderwijs;
- een motiverende sensibiliseringscampagne.

In bijlage werd het Actieplan Kleuterparticipatie opgenomen voor meer informatie over deze werkingsassen.

In die zin wordt duidelijk dat niet voor één optie werd gekozen om de doelstelling te realiseren, maar dat de voorgestelde maatregel moet gekaderd worden binnen een hele resem maatregelen met het oog op dezelfde doelstelling.

Binnen de voorgestelde maatregel zijn wel een aantal opties te onderscheiden m.b.t. de precieze modaliteiten van de maatregel. Deze waren het voorwerp van discussie zowel binnen de rondetafelconferentie Brussel, als daarna binnen de administratie en het kabinet ter voorbereiding van de reactie van de minister op de voorgestelde maatregelen. De opties binnen deze reguleringsimpactanalyse worden beperkt tot de maatregel zoals die werd voorgesteld door de deelnemers van de rondetafelconferentie (optie 2) en op basis van hun voorstel, de verdere uitwerking van de modaliteiten van de maatregel (optie 3, tevens de gekozen optie). De voor- en nadelen en de andere effecten worden dan ook enkel beschreven voor de gekozen optie (optie 3).

Optie 1: nuloptie

Er worden geen maatregelen genomen ter stimulering van de participatie aan het kleuteronderwijs.

Optie 2:

Uit het eindrapport van de rondetafelconferentie over de kwaliteit van het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

Een dergelijke stimulering zou er uit kunnen bestaan om een kind dat niet minimaal 1 jaar ingeschreven was in het Nederlandstalig kleuteronderwijs in beginsel niet toe te laten tot het eerste leerjaar van het reguliere Nederlandstalige onderwijs, maar nog één schooljaar in het kleuteronderwijs in te schrijven en daar regelmatig naar school te laten gaan.

Deze maatregel zou voor het gehele Nederlandstalige onderwijs worden ingevoerd. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest krijgt deze maatregel een andere dimensie dan op andere plaatsen. Doordat de Franse Gemeenschap hier ook aanwezig is met een onderwijsaanbod, betekent die maatregel dat Brusselse ouders die voor het Nederlandstalig lager onderwijs willen kiezen, gestimuleerd worden om die keuze reeds eerder te maken, namelijk ten laatste vanaf het derde jaar kleuteronderwijs. Uiteraard is de hoop dat ouders die voor Nederlandstalig onderwijs kiezen dit al zouden doen vanaf de eerste inschrijving, en dat ze inschrijven op de leeftijd van 2,5 - 3 jaar.

Optie 3:

De maatregel maakt de toegang tot het lager onderwijs voor zesjarige leerlingen in principe afhankelijk van de inschrijving in een Nederlandstalige kleuterschool in het voorafgaande schooljaar. Bovendien moeten de kleuters gedurende die periode gedurende ten minste 220 halve dagen aanwezig zijn geweest.

De leerling kan toch worden ingeschreven indien op basis van een proef wordt vastgesteld door het centrum voor leerlingenbegeleiding dat hij/zij voldoende de Nederlandse taal beheerst om het lager onderwijs te kunnen aanvaatten.

De leerling kan ook worden ingeschreven indien kan worden aangetoond dat hij/zij het voorgaande schooljaar was ingeschreven in een Nederlandstalige onderwijsinstelling van een andere lidstaat van de Nederlandse Taalunie (momenteel zijn dit Nederland en Suriname).

Deze bepaling is niet van toepassing op leerlingen die worden ingeschreven in Franstalige scholen in de rand- en taalgrensgemeenten.

In afwijking van het voorgaande kan een leerling die 5 jaar wordt vóór 1 januari van het lopende schooljaar in het lager onderwijs ingeschreven worden, enkel op voorwaarde dat hij tijdens het voorafgaande schooljaar was ingeschreven in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende of gefinancierde school voor kleuteronderwijs en gedurende die periode gedurende ten minste 220 halve dagen aanwezig was geweest. De ouders nemen daaromtrent een beslissing na kennisneming van en toelichting bij de adviezen van de klassenraad en van het CLB.

3.2. De engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs

Binnen de voorgestelde maatregel om een engagementsverklaring in te voeren tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs zijn een aantal opties te onderscheiden m.b.t. de precieze modaliteiten van de maatregel. Deze waren het voorwerp van discussie zowel binnen de rondetafelconferentie Brussel, als daarna binnen de administratie en het kabinet ter voorbereiding van de reactie van de minister op de voorgestelde maatregelen. De opties binnen deze reguleringsimpactanalyse worden beperkt tot de maatregel zoals die werd voorgesteld door de deelnemers van de rondetafelconferentie (optie 2) en de mate waarin het voorstel van de minister van dit voorstel afwijkt (optie 3, tevens de gekozen optie). De voor- en nadelen en de andere effecten worden dan ook enkel beschreven voor de gekozen optie (optie 3).

Optie 1: nulloptie

Er worden geen maatregelen genomen ter stimulering van ouderbetrokkenheid bij het schoolgebeuren.

Optie 2:

Uit het eindrapport van de rondetafelconferentie over de kwaliteit van het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

Om duidelijk te maken dat ... we zowel scholen als ouders op hun verantwoordelijkheden mogen aanspreken, stelt werkgroep 1 voor om de engagementen van beide partijen vast te leggen in een engagementsverklaring.

...

Door de ondertekening van deze engagementsverklaring zouden ouders zich engageren om hun kinderen 's ochtends en 's middags op tijd naar school te brengen, hun kinderen zowel in het kleuter-, lager als secundair onderwijs regelmatig naar school te laten gaan tussen 1 september en 30 juni, de scholen te steunen in hun aanpak van spijbelen en zelf een minimaal aantal keer aanwezig te zijn op oudercontacten of contact te hebben met leerkrachten op een andere manier (afspraken op andere momenten, huisbezoeken enzovoort). Daarnaast zouden we ouders willen vragen hun kinderen zoveel mogelijk leerkansen te bieden door hen zelf de nodige ondersteuning te geven bij huistaken of -indien nodig - de hulp van derden hierbij in te schakelen.

Scholen van hun kant zouden de nodige inspanningen moeten leveren om een intensieve en kwaliteitsvolle communicatie met de ouders mogelijk te maken, ouders tijdens de inschrijvingen in te lichten over de school en het schoolsysteem, alle kinderen een zorgzame school te bieden waarin de eigenheid van het kind gerespecteerd wordt en

waarin er niet gediscrimineerd wordt op basis van geloof, overtuiging, geslacht, ras, afkomst... Tegelijk vragen we de scholen de ouders er attent op te maken dat een keuze voor het Nederlandstalig onderwijs niet vrijblijvend is.

A. Enkel voor het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Uit het eindrapport van de rondetafelconferentie over de kwaliteit van het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

Deze engagementsverklaring zou zorgen voor een grotere afstemming binnen het Brusselse Nederlandstalige onderwijs. Aan deze engagementsverklaring zouden alle Brusselse Nederlandstalige scholen, maar ook alle ouders die hun kind wensen in te schrijven in een Nederlandstalige school in Brussel zich dienen te houden. Scholen staan nu vaak met hun rug tegen de muur. Met deze engagementsverklaring willen we hen een instrument aanreiken om bepaalde doelstellingen te bereiken.

Aangezien de rondetafelconferentie werd georganiseerd met het oog op maatregelen en acties ter verbetering van het onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, is het evident dat het voorstel van de deelnemers van de rondetafelconferentie zich beperkt tot Brussel.

B. Extra engagementen voor ouders die thuis geen Nederlands spreken

Uit het eindrapport van de rondetafelconferentie over de kwaliteit van het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

Daarnaast zouden scholen extra inspanningen moeten leveren naar niet-Nederlandstalige kinderen om er voor te zorgen dat ze alle mogelijke kansen krijgen om het Nederlands te leren. Zo zouden scholen Nederlandstalige buitenschoolse activiteiten kunnen helpen bekend maken voor hun leerlingen. Daarbovenop zouden scholen hun schoolinfrastructuur kunnen openstellen voor Nederlandstalige voorzieningen die de taalverwerving van ouders en leerlingen kunnen stimuleren. Van niet-Nederlandstalige ouders zou worden verwacht dat ze voor hun kind dat niet of onvoldoende Nederlands kent minstens één van de volgende engagementen aangaan:

- *Het kind inschrijven in en regelmatig laten deelnemen aan de activiteiten van een Nederlandstalige sportclub*
- *Het kind inschrijven in en laten deelnemen aan Nederlandstalige culturele activiteiten in de Vlaamse gemeenschapscentra*
- *Het kind inschrijven in een Nederlandstalige bibliotheek en maandelijks samen met het kind boeken ontlennen*
- *Het kind inschrijven in en het regelmatig laten deelnemen aan activiteiten van een Nederlandstalige jeugdbeweging*
- *Het kind inschrijven in een Nederlandstalig initiatief voor huiswerkbegeleiding, mits dit initiatief gekaderd is binnen de visie van het ondersteuningscentrum/expertisecentrum (zie werkgroep 4)*
- *...*

Voor elk van de initiatieven uit bovenstaande lijst geldt duidelijk dat het én een kwalitatief én een Nederlandstalig initiatief dient te zijn.

C. Afdwingbaarheid van de engagementen

Uit het eindrapport van de rondetafelconferentie over de kwaliteit van het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

Werkgroep 1 stelt voor om te onderzoeken of het mogelijk is om administratieve boetes uit te vaardigen voor ouders die zich niet aan de engagementen van deze engagementsverklaring houden.

Optie 3:

Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, Frank Vandenbroucke, geeft in zijn 'conceptnota op basis van de voorstellen van de rondetafelconferentie Brussel', te kennen op het voorstel van de deelnemers te willen ingaan en een engagementsverklaring in te voeren voor alle ouders om zo hun betrokkenheid bij het schoolgebeuren van hun kinderen te vergroten, weliswaar met een aantal verschillen:

A. Vlaanderen breed

De deelnemers aan de rondetafelconferentie over Brussel opperden de idee om het principe van de engagementsverklaring in te voeren. Toch vinden we het opportuun om deze maatregel ook in Vlaanderen in te voeren. De omgevingsfactoren (onbekendheid met het Vlaams onderwijssysteem en de gebruiken ervan, thuistaal die verschilt van de onderwijstaal, ...) die een engagementsverklaring rechtvaardigen, zijn sterker aanwezig in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, maar komen ook in Vlaanderen voor.

B. Eén engagementsverklaring voor alle ouders

Uit de 'conceptnota op basis van de voorstellen van de rondetafelconferentie Brussel' van Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, Frank Vandenbroucke:

De deelnemers van de rondetafelconferentie stelden voor om bijkomende engagements te vragen van ouders die thuis geen Nederlands spreken om hen ook buiten de school toe te leiden naar een Nederlandstalige omgeving. We zijn hier echter geen voorstander van. Bovendien stellen zich bij die engagements een aantal fundamentele knelpunten:

1. *De engagements op het vlak van de vrijetijdsbesteding stellen een probleem, omdat ze het recht op privé-, familie- en gezinsleven raken. Deze zijn zowel in het EVRM⁶ als in het VN-Kinderrechtenverdrag⁷ gewaarborgd. In concreto gebruiken ouders hun vrije tijd om bepaalde persoonlijke aspiraties op sociaal, cultureel, religieus, recreatief vlak waar te maken. Een beleid dat hen via een omweg verplicht zich te richten tot een bepaald deel van dat aanbod, betekent een inperking van het recht om dit zelf te kiezen.*

In deze verdragen zijn de gronden die een reden kunnen vormen voor inmenging door de overheid opgesomd: nationale veiligheid, openbare veiligheid, economisch welzijn, voorkomen van strafbare feiten, bescherming van de gezondheid of de goede zeden, beschermen van rechten en vrijheden van anderen. Hoewel voor de voorgenomen maatregel het economisch welzijn van de leerling als wettig doel kan ingeroepen worden, zal deze maatregel wellicht de proportionaliteitstoets niet overleven.

2. *Hoe bepaalt men dat leerlingen het Nederlands al dan niet voldoende beheersen? Op dit moment wordt de status van leerling met als thuistaal niet het Nederlands bepaald op basis van een verklaring op eer. Indien de school op basis van deze verklaring op eer bijkomende engagements gaat vragen, waar bijkomende sancties aan verbonden gaan zijn, kan men zich de vraag stellen of een verklaring op eer nog voldoende garanties biedt. Indien men een andere wijze van vaststelling zou overwegen, dient ook dat aspect decretaal geregeld te worden.*
3. *De aard van de engagements die bijkomend aan de ouders worden gevraagd waarvan de thuistaal niet het Nederlands is:*
 - *Zijn vaak moeilijk vaststelbaar.*

⁶ Europees verdrag ter bescherming van de rechten van de Mens

Recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven Art. 8

- 1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.
- 2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst Art. 9

1. Een ieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst; dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid hetzij alleen, hetzij met anderen, zowel in het openbaar als privé zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uitdrukking te brengen in erediensten, in onderricht, in praktische toepassing ervan en in het onderhouden van geboden en voorschriften.
- 2. De vrijheid zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uiting te brengen kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die die bij de wet zijn voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de openbare veiligheid, voor de bescherming van de openbare orde, gezondheid of goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

⁷ Verdrag inzake de rechten van het Kind

Artikel 16

1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privé-leven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.
2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Bv. Sommige engagementen verlopen niet via een derde partij (vereniging, overheidsdienst) maar worden thuis al dan niet nagekomen (bv. Tv en radio, lezen) en zijn daardoor niet te verifiëren zonder in de privésfeer van gezinnen te treden;

- *Bieden geen garantie dat de ouders daadwerkelijk inspanningen doen op het vlak van de Nederlandse taal.*

Bv. Het feit dat men zich lid maakt van een Nederlandstalige bibliotheek en maandelijks boeken uitleent geeft geen enkele garantie dat de boeken ook daadwerkelijk gelezen worden.

- *Hebben een aard van 'volgehouden' engagementen. Vanaf wanneer is een afwezigheid op één van die initiatieven te groot om te zeggen dat men het engagement heeft geschonden?*
- *Kunnen moeilijk op hun Nederlandstalig karakter worden beoordeeld.*

Bv. De voetbalbond is niet gesplitst tussen beide gemeenschappen waardoor alle Brusselse voetbalclubs tegelijk Nederlandstalig en Franstalig zijn;

4. *Op dit ogenblik is er in Brussel onvoldoende toeleiding naar Nederlandstalige vrijetijdsinitiatieven, en bestaat er weinig of geen afstemming tussen deze initiatieven en de Nederlandstalige scholen in Brussel. Zonder een voldoende afstemming is het niet ernstig om op dit punt een engagement van ouders te vragen.*

Ten slotte zijn er situaties denkbaar waar bijkomende maatregelen voor ouders waarvan de thuistaal niet het Nederlands is niet gerechtvaardigd zijn

Bijvoorbeeld: Een kind uit een anderstalig gezin, met duidelijke kenmerken van kansarmoede. Ouders zijn bestaansonzeker. Contacten met overheden en nutsbedrijven zijn in regel moeilijk (achterstallige betalingen,...). De vraag om voor de kinderen engagement op te nemen (vrije tijd, oudercontact, ...) wordt in deze context extra zwaar. De vraag is of het aangewezen is het betrokken kind (kleuter, lagere of secundaire school) uit de school of het hele Nederlandstalige onderwijs te stoten (zie hierboven). De zekerheid dat de leerling zal worden opgenomen in het Franstalig onderwijs hebben we niet.

Om deze ouders toe te leiden naar een Nederlandstalige omgeving, stellen we voor om eerder in te zetten op ondersteunende en begeleidende maatregelen naar ouders en leerlingen toe. De scholen kunnen hierin een prioritaire rol opnemen (bv. Invullen woensdagnamiddag, brede Brusselse school,...). De uitbreiding van het Nederlandstalig vrijetijdsaanbod en kinderopvang tijdens de lessen NT2 zijn twee andere voorbeelden van maatregelen die daarin kaderen.

C. Afdwingbaarheid van de engagementen

Uit de 'conceptnota op basis van de voorstellen van de rondetafelconferentie Brussel' van Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, Frank Vandenbroucke:

De deelnemers van de rondetafelconferentie pleitten voor een engagementsverklaring die meer dan een louter symbolische waarde heeft, en waren bijgevolg voorstander van een afdwingbare engagementsverklaring.

Door de engagementsverklaring te integreren in het schoolreglement verkrijgen de erin opgenomen engagementen een even afdwingbaar karakter als de bepalingen die nu reeds in het schoolreglement zijn opgenomen. Wel zullen we de verantwoordelijken op het hart drukken dat de engagementsverklaring niet tot doel mag hebben dat aan het leerrecht van kinderen wordt geraakt. We willen vermijden dat hun leerrecht wordt geschonden doordat hun ouders hetgeen met de school is afgesproken niet nakomen.

We zijn van mening dat ten aanzien van deze ouders begeleidings- en ondersteuningsmaatregelen meer op zijn plaats zijn. Het CLB heeft hierin al een decretale opdracht om leerlingen ingeval van leerplichtproblemen te begeleiden.

Een alternatieve sanctie die werd voorgesteld, was om een administratieve boete op te leggen voor ouders die de engagementsverklaring niet naleven. Er zijn echter enkele knelpunten:

1. De overheid zou de boete moeten opleggen op basis van feiten die zij zelf niet vaststelt, maar die haar door een schoolbestuur worden gemeld. Daarom zou er een instantie moeten worden gezocht die oordeelt over het opleggen van een administratieve boete (Commissie inzake Leerlingenrechten?, Leerplichtambtenaar naar Nederlands voorbeeld voor de engagementen die de nakoming van de leerplicht betreffen?). Deze instantie zou een afweging moeten kunnen maken tussen de al dan niet nakoming van de engagementen van beide partijen, zowel die van de ouders, maar ook die van de school.
2. Voor het secundair onderwijs, stellen bepaalde engagementen een probleem indien de ouders onder de vorm van een boete gesanctioneerd worden. Niet alleen in de praktijk, maar ook in juridisch opzicht neemt met de leeftijd de eigen verantwoordelijkheid van de jongere toe.
3. De kost van het beheren van dit boetesysteem (ambtenaren die het dossier zouden opvolgen, noodzaak van een mogelijkheid om beroep in te dienen, verdere afhandeling indien boete niet wordt betaald, met dossier dat dan naar invorderingsdienst moet gaan) kan oplopen. Al bij al zou dit een in de praktijk zeer moeilijk uitvoerbare operatie zijn, die ook op gespannen voet staat met een constructieve relatie tussen school en ouder.

We willen voor heel het Vlaamse onderwijs in de decreetgeving de basis leggen voor een engagementsverklaring als onderdeel van het schoolreglement, en willen de scholengemeenschappen de bevoegdheid geven om overleg te organiseren rond het beleid dat de scholen zullen hebben rond de engagementsverklaring. De VLOR zal om advies gevraagd worden hierover.

Voor het Nederlandstalig onderwijs in Brussel zal een voorstel uitgewerkt worden dat bijkomend ingaat op de specifieke Brusselse situatie, en aan de beide LOP's zal worden voorgelegd voor inhoudelijke bespreking.

In regel verloopt de communicatie tussen school en ouders in een opbouwende sfeer, waarbij getracht wordt hen te overtuigen van het belang van dit soort engagementen. Indien de ouders moeilijk of niet kunnen bereikt worden, wordt via ondersteunende organisaties zoals het CLB en schoolopbouwwerk een dialoog met hen gezocht. In het volle besef dat het voor schoolteams ontmoedigend is om spijs de vele inspanningen dergelijke dialoog niet te kunnen starten, vinden we toch dat financiële dwangmaatregelen in dit verband haaks staan op de voorwaarde van vertrouwen tussen school en ouders. Zelfs indien deze dwangmaatregelen zouden opgevat worden als ultiem middel, denken we dat het louter bestaan ervan in te veel gevallen de sfeer van vertrouwen zal schaden. Het naleven van een engagementsverklaring mag ook geen uitsluitingsgrond worden voor leerlingen.

4 Voor- en nadelen van de gekozen optie

4.1 Het Nederlandstalig kleuteronderwijs als toelatingsvoorwaarde voor de toegang tot het Nederlandstalig lager onderwijs

4.1.1 OMSCHRIJVING VAN DE DOELGROEPEN

Binnen het Vlaamse onderwijs:

1. Leerlingen en hun ouders, meer in het bijzonder ouders die hun kinderen wensen in te schrijven in het lager onderwijs;

Uit de gegevens waarover het beleidsdomein onderwijs en vorming beschikt, blijkt dat de overgrote meerderheid van de vijfjarige kinderen die in Vlaanderen wonen, zijn ingeschreven in het kleuteronderwijs. Meer dan 98,5% van de vijfjarigen is in een school is ingeschreven. De participatiegraad van de vijfjarigen aan het kleuteronderwijs is dus zeer hoog.

Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beschikken we niet over gegevens, aangezien we de gegevens over kleuters niet met die van de Franse Gemeenschap konden vergelijken.

Ook al raakt de voorgestelde maatregel dus maar een beperkt aantal leerlingen, is het de bedoeling om de deelname van jonge kinderen aan het onderwijs te bevorderen met meer dan alleen maar sensibiliserende maatregelen. Het belang van de maatregel ligt in het vergroten van de onderwijskansen van alle kinderen.

2. Scholen, meer in het bijzonder kleuterscholen en scholen lager onderwijs;
3. Centra voor Leerlingenbegeleiding;

4.1.2 VOORDELEN VAN DE GEKOZEN OPTIE

1. Leerlingen en hun ouders

Voor leerlingen die geen Nederlandstalig kleuteronderwijs volgden in het jaar voor hun inschrijving in de lagere school zal de maatregel voor gevolg hebben dat ze via nog een bijkomend jaar in het kleuteronderwijs met betere kansen het lager onderwijs zullen aanvatten, weliswaar op zevenjarige leeftijd. Het weze herhaald dat de maatregel tot doel heeft deze groep zo beperkt mogelijk te houden.

Het invoeren van de inschrijvingsvoorwaarde is pertinent. Ook al is de groep van leerlingen die geen jaar kleuteronderwijs heeft genoten wanneer die zich aanbiedt in de lagere school eerder klein, toch zijn de onderwijskansen van deze kinderen belangrijk genoeg om hun ouders te stimuleren tijdig te de stap te zetten naar schools onderricht. Samen met de andere sensibiliseringsmaatregelen met betrekking tot kleuteronderwijs kunnen ze geacht worden ertoe te leiden dat de groep leerlingen die regelmatig kleuteronderwijs volgt op vijfjarige leeftijd zal toenemen, en langdurige afwezigheid bij vijfjarige kleuters zal afnemen.

Op de plaatsen waar er niet-Nederlandstalig onderwijs wordt aangeboden (in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in de Vlaamse gemeenten met faciliteiten voor Franstaligen), en op plaatsen gelegen dicht bij de taalgrens, zal deze maatregel ouders ertoe aanzetten tijdig te kiezen voor Nederlandstalig basisonderwijs te kiezen, en deze keuze niet uit te stellen tot het begin van het lager onderwijs.

Een regeling, waarbij een leerling die geen Nederlandstalig kleuteronderwijs heeft gevolgd automatisch de toegang wordt ontzegd tot het lager onderwijs, zou disproportioneel kunnen zijn om het gestelde doel, namelijk het verhogen van de slaagkansen van leerlingen, te bereiken. Het is immers best mogelijk dat een kleuter die niet heeft deelgenomen aan de activiteiten van de laatste kleuterklas, desalniettemin over de nodige capaciteiten beschikt om te starten in het eerste leerjaar.

Daarom wordt voorzien in een mogelijkheid om, via het afleggen van een test bij het centrum voor leerlingenbegeleiding, te bewijzen dat men wel degelijk aan de toelatingsvoorwaarden voldoet, ook al heeft de leerling in kwestie niet deelgenomen aan activiteiten van het laatste kleuterklasje. Het niet-deelnemen aan de activiteiten van het laatste kleuterklasje geldt dan als een weerlegbaar vermoeden dat men niet voldoet aan de toelatingsvoorwaarden voor het eerste leerjaar lager onderwijs. Omgekeerd geldt het wel hebben gevolgd van een jaar kleuteronderwijs tijdens het voorafgaande schooljaar als een onweerlegbaar vermoeden dat de betrokken leerling wel beschikt over de nodige competenties om over te gaan. Uiteraard geldt hier nog steeds de regeling van het decreet basisonderwijs, waarbij een zesjarige leerling op beslissing van de ouders, en na advies van de klassenraad en het CLB, nog een jaar langer in het kleuteronderwijs kan blijven.⁸

Deze uitzonderingsbepaling zorgt ervoor dat wie om de één of andere reden op vijfjarige leeftijd geen Nederlandstalig onderwijs volgde, of er onvoldoende tijd doorbracht, toch nog de stap kan zetten naar de lagere school. Een zesjarige die in een Nederlandstalig milieu opgroeit, zal allicht geen probleem ondervinden om voor de taaltest te slagen.

Men kan zich de vraag stellen waarom de proef op basis waarvan een niet ingeschreven zesjarige (of een zesjarige die onvoldoende dagen aanwezig was) alleen maar peilt naar de kennis van de Nederlandse taal. Er zijn immers ontwikkelingsdoelen op andere domeinen, die even essentieel zijn in de ontwikkeling naar het lager onderwijs. De decreetgever kiest hier bewust voor een beperking, die evenwel in het voordeel van de jongere speelt. Immers, hoe ruimer het domein aan kennisdoelen en vaardigheden dat getest

⁸ Art. 17 decreet van 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs

wordt, hoe groter de kans dat een tekort wordt vastgesteld en dat er aanleiding kan gevonden worden voor een negatieve attestering.

Bovendien is Nederlands niet enkel een ontwikkelingsdoel op zich, maar is het ook de onderwijstaal en de omgangstaal in de scholen. In dat opzicht is de kennis van het Nederlands een noodzakelijke voorwaarde om alle onderwijsactiviteiten zinvol te kunnen volgen. Daarom zorgen we er ook voor dat nieuwkomers in ons onderwijs snel de kennis van het Nederlands verwerven.

Vanuit dezelfde filosofie wordt ook een uitzondering voorzien voor leerlingen die kleuteronderwijs gevolgd hebben in een onderwijsinstelling van een andere lidstaat van de Nederlandse Taalunie.

2. Scholen

Deze maatregel bevordert de kwaliteit van het (lager) onderwijs, doordat de leerlingen die de lagere school zullen aanvatten reeds een minimum aan schoolse opvoeding zullen hebben gehad, of ten minste via de uitzonderingsbepalingen hebben blijk gegeven te beschikken over de competenties die nodig zijn om het lager onderwijs aan te vatten.

3. Centra voor Leerlingenbegeleiding

De Centra voor Leerlingenbegeleiding zijn verantwoordelijk voor het afnemen van de proef Nederlands op basis waarvan er toch toegang kan verkregen worden tot het lager onderwijs ondanks het feit dat men geen Nederlandstalig kleuteronderwijs heeft gevolgd, of niet voldoende aanwezig was in het Nederlandstalig kleuteronderwijs. Op die manier komen de Centra voor Leerlingenbegeleiding al vroeg in contact met leerlingen die potentieel voor individuele begeleiding in aanmerking komen.

4.1.3 NADELEN VAN DE GEKOZEN OPTIE

1. Leerlingen en hun ouders

Voor leerlingen die geen kleuteronderwijs volgden in het jaar voor hun inschrijving in de lagere school zal de maatregel voor gevolg hebben dat ze nog een bijkomend jaar in het kleuteronderwijs moeten doorbrengen zodat ze pas op zevenjarige leeftijd het lager onderwijs zullen beginnen. De maatregel heeft echter tot doel heeft deze groep zo beperkt mogelijk te houden.

2. Scholen

Ingevolge de gekozen maatregel zullen de kleuterscholen de inschrijving en de voldoende aanwezigheid van de kleuters moeten registreren. Het gaat echter niet om een bijkomende last aangezien zij deze verplichting ook hebben in toepassing van de decreetgeving op de schoolpremie, waarop een leerling niet gerechtigd is indien hij niet gedurende minstens 220 halve dagen aanwezig is geweest.

De lagere scholen dienen op hun beurt bij de inschrijving van een vijf- of zesjarige een bijkomende toelatingsvoorwaarde na te gaan.

3. Centra voor Leerlingenbegeleiding

De gekozen maatregel voorziet een bijkomende opdracht voor de Centra voor Leerlingenbegeleiding: zij zijn verantwoordelijk voor het afnemen van de proef Nederlands op basis waarvan er toch toegang kan verkregen worden tot het lager onderwijs.

4.1.4 EFFECTEN VOOR ANDERE REGELGEVING

De gekozen optie houdt een wijziging in van de artikels 13 en 18 van het decreet 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs, waarin de toelatingsvoorwaarden voor de toegang tot het lager onderwijs worden geregeld.

De inhoud van de taalproef wordt vastgelegd via een besluit van de Vlaamse Regering.

4.1.5 ANDERE EFFECTEN

Kindeffecten

Voor de kindeffecten kan verwezen worden naar de voordelen van de gekozen optie voor de leerlingen en hun ouders (zie 4.1.2.)

Brusseltoets

Deze maatregel kleurt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest enigszins anders dan in het Vlaams Gewest. In Vlaanderen is het een maatregel die de deelname aan het kleuteronderwijs moet bevorderen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft deze maatregel voor gevolg dat een combinatie van Franstalig kleuteronderwijs met Nederlandstalig lager onderwijs bemoeilijkt wordt. Het blijft mogelijk voor leerlingen waar de thuistaal – of één van de thuistalen – het Nederlands is, om via de test toch de overstap te maken. De test zal aldus zijn opgevat dat op het vlak van kennis van het Nederlands een normaal niveau om in te stappen zal volstaan. De andere leerlingen kunnen nog steeds in het Nederlandstalig onderwijs worden ingeschreven, maar zullen via een extra jaar kleuteronderwijs met meer kansen de lagere school beginnen.

Het dient opgemerkt dat, gezien de huidige bezettingsgraad van het Nederlandstalig basisonderwijs in Brussel, de meeste ouders die de keuze maken voor het Nederlandstalig onderwijs, dit al doen van in de kleuterklas. Het aantal leerlingen dat in het lager onderwijs instapt vanuit het Franstalig basisonderwijs, is klein.

Hetzelfde zal zich ook voordoen in de Vlaamse gemeenten met faciliteiten voor Franstaligen. Franstaligen hebben onder de voorwaarden die de taalwet heeft bepaald recht op Franstalig basisonderwijs, maar ze kunnen net zo goed kiezen voor Nederlandstalig basisonderwijs, wat de voorbije jaren in toenemende mate is gebeurd. Deze keuze wordt niet aangetast, maar de maatregel beoogt wel een tijdige beslissing om te kiezen voor het Nederlandstalig onderwijs.

De overgang van Franstalig kleuteronderwijs naar Nederlandstalig lager onderwijs zal ook moeilijker worden in de nabijheid van de taalgrens.

Effecten voor lokale besturen

Voor zover de lokale besturen organisator zijn van kleuteronderwijs zullen zij de inschrijving en de voldoende aanwezigheid van de kleuters moeten registreren. Het gaat echter niet om een bijkomend effect aangezien zij deze verplichting ook hebben in toepassing van de decreetgeving op de schoolpremie, waarop een leerling niet gerechtigd is indien hij niet gedurende minstens 220 halve dagen aanwezig is geweest.

Voor zover de lokale besturen organisator zijn van lager onderwijs dienen zij bij de inschrijving van een vijf- of zesjarige een bijkomende toelatingsvoorwaarde na te gaan.

Effecten voor de Vlaamse Gemeenschap

De Vlaamse Overheid staat in voor de controle op de naleving van de toelatingsvoorwaarden tot het lager onderwijs. Wat de controle betreft op de inschrijving en de voldoende aanwezigheid in het kleuteronderwijs gaat het wederom niet om een bijkomend effect, aangezien de Vlaamse Overheid deze taak ook heeft in toepassing van de decreetgeving op de schoolpremie, waarop een leerling enkel gerechtigd is indien hij gedurende minstens 220 halve dagen aanwezig is geweest.

Naarmate er meer leerlingen een bijkomend jaar in het kleuteronderwijs zullen moeten doorbrengen, komen de leerlingen een jaar langer in aanmerking voor de financiering of de subsidiëring van de betrokken onderwijsinstelling, wat een effect heeft op de begroting van de Vlaamse Overheid.

Met betrekking tot de inschrijvingsvoorwaarde zal er een taaltest moeten worden ontwikkeld op basis waarvan kinderen die geen kleuteronderwijs volgden in het jaar voor hun inschrijving als zesjarige (of die wel waren ingeschreven maar onvoldoende tijd aanwezig zijn geweest) toegang kunnen krijgen tot de lagere school. Deze taaltest zal bij besluit van de Vlaamse regering worden vastgelegd en zal zijn afgestemd op de begintermen Nederlands voor het lager onderwijs. Wellicht moet geen volledig nieuwe test worden ontwikkeld en zal de test gebaseerd zijn op het screeningsinstrument voor functionele taalvaardigheid dat het

Centrum voor Taal en Onderwijs van de KU Leuven ontwikkelde bij de aanvang van het lager onderwijs (opdracht toegewezen bij onderhandelingsprocedure wet overheidsopdrachten). Momenteel wordt nagegaan in hoeverre dit instrument bruikbaar is als basis voor dergelijke test. Hoe dan ook zal niet meer dan een relatief beperkte bijwerking moeten gebeuren van dit instrument opdat het bruikbaar zal zijn als taaltest. Indien er nog bijkomende acties zouden nodig zijn om deze test bruikbaar te maken voor gebruik in de CLB's, zullen deze op de reguliere begrotingsmiddelen voor onderzoek worden aangerekend.

De voorgestelde maatregel heeft geen effect op het personeelsbestand en de personeelsbegroting van de Vlaamse Overheid, noch op de begroting en de informaticabudgetten.

4.1.6 GEKOZEN OPTIE

Zie optie 3.

4.2 De engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs

4.2.1 OMSCHRIJVING VAN DE DOELGROEPEN

Binnen het Vlaamse onderwijs:

1. Ouders (en hun kinderen)
2. Scholen, meer in het bijzonder scholen basis- en secundair onderwijs
3. Scholengemeenschappen
4. Lokale OverlegPlatformen (LOP's)

4.2.2 VOORDELEN VAN DE GEKOZEN OPTIE

1. Ouders (en hun kinderen)

Dank zij de engagementsverklaring zal het voor de ouders duidelijk zijn welke verwachtingen de school ten aanzien van hen heeft met betrekking tot de thema's die in de engagementsverklaring opgenomen worden: afspraken met betrekking tot oudercontact, voldoende aanwezigheid, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en een positief engagement ten aanzien van de onderwijstaal. Bovendien wordt voor hen meteen duidelijk wat zij van de school mogen verwachten met betrekking tot deze thema's.

De engagementsverklaring moet ouders er toe aanzetten zich meer betrokken te voelen bij het schoolgebeuren van hun kind, om zo de leerkansen van hun kind te vergroten.

2. Scholen

Ook voor de scholen wordt het mogelijk dank zij de engagementsverklaring om duidelijke afspraken te maken met de ouders met betrekking tot wat ze precies van hen verwachten. Ouders worden op deze manier meer expliciet op hun verantwoordelijkheid gewezen, zodat de kans stijgt dat ze deze verwachtingen van de school zullen naleven.

3. Scholengemeenschappen

De scholengemeenschappen krijgen de bevoegdheid om mogelijk afspraken te maken met betrekking tot de inhoud en de toepassing van de engagementsverklaring. Zo wordt decretaal de mogelijkheid ingeschreven dat scholengemeenschappen een initiatief kunnen nemen om tot meer op elkaar afgestemde engagementsverklaringen te komen. Deze maatregel kan wellicht alleen steunen op vrijwillige afspraken, zonder de welke elke inrichtende macht zelf bevoegd is.

4. LOP's

Met betrekking tot het positief engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal bevat het schoolreglement de bepaling dat leerlingen aangemoedigd worden om Nederlands te leren. Andere bepalingen inzake het positief engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal kunnen enkel worden toegevoegd op voorwaarde dat daarover in het bevoegde lokaal overlegplatform een akkoord is. Op deze manier wil men vermijden dat er in de engagementsverklaring engagementen in hoofde van de

ouders worden opgenomen ten aanzien van de onderwijstaal, het Nederlands, die als een uitsluitingsmechanisme zouden kunnen fungeren.

4.2.3 NADELEN VAN DE GEKOZEN OPTIE

1. Ouders (en hun kinderen)

Bij de inschrijving van hun kind in het lager of secundair onderwijs hebben de ouders een aantal bijkomende verplichtingen die in de engagementsverklaring staan. Hierdoor verliezen ze in principe de keuze om een aantal handelingen te stellen die ingaan tegen de engagementsverklaring.

2. Scholen

Het feit dat de engagementsverklaring ook een aantal engagements in hoofde van de scholen vooropstelt, worden scholen verplicht om met betrekking tot de thema's die in de verklaring worden opgenomen een expliciet en helder beleid te voeren.

3. Scholengemeenschappen

/

4. LOP's

/

4.2.4 EFFECTEN VOOR ANDERE REGELGEVING

De engagementsverklaring moet in het schoolreglement worden opgenomen. Daarvoor worden wijzigingsbepalingen ingeschreven in artikel 37 van het decreet van 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs en artikel 74octies van het decreet van 31 juli 1990 betreffende het onderwijs-II voor het secundair onderwijs.

De scholengemeenschappen krijgen de bevoegdheid om mogelijk afspraken te maken met betrekking tot de inhoud en de toepassing van de engagementsverklaring. Daarvoor worden wijzigingsbepalingen ingeschreven in artikel 125decies van het decreet van 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs en artikel 71 van het decreet van 14 juli 1998 houdende diverse maatregelen met betrekking tot het secundair onderwijs en tot wijziging van het decreet van 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs.

Met betrekking tot het positief engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal moet het schoolreglement de bepaling bevatten dat leerlingen aangemoedigd worden om Nederlands te leren. Andere bepalingen inzake het positief engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal kunnen enkel worden toegevoegd op voorwaarde dat daarover in het bevoegde lokaal overlegplatform een akkoord is. Voor het bepalen van deze bijkomende bevoegdheid wordt een wijzigingsbepaling opgenomen in artikel IV.4 van het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen I.

4.2.5 ANDERE EFFECTEN

Kindeffecten

De engagementsverklaring moet ouders er toe aanzetten zich meer betrokken te voelen bij het schoolgebeuren van hun kind, om zo de leerkansen van hun kind te vergroten.

Brusseltoets

De maatregel werd voorgesteld door de Brusselse onderwijsactoren naar aanleiding van een rondetafelconferentie over de kwaliteit van het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het voorstel tot de maatregel is met andere woorden ontstaan vanuit de Brusselse context en houdt er dus ook ter dege rekening mee.

Effecten voor lokale besturen

Voor zover lokale besturen organisator zijn van onderwijs dienen zij een engagementsverklaring op te nemen in het schoolreglement van hun scho(o)l(en). Daarenboven dienen zij een expliciet en helder beleid te voeren omtrent de thema's die in de engagementsverklaring worden opgenomen.

De gekozen optie heeft geen effecten op het personeel, de werkingskosten, investeringen of ontvangsten van de lokale besturen.

Effecten voor de Vlaamse Gemeenschap

De gekozen optie heeft geen effecten op het personeelsbestand, de personeelsbegroting, of de begrotings- en informaticabudgetten van de Vlaamse Gemeenschap.

4.2.6 GEKOZEN OPTIE

Zie optie 3.

5 Uitwerking, uitvoering en evaluatie

5.1 Juridisch technische uitwerking

5.1.1 HET NEDERLANDSTALIG KLEUTERONDERWIJS ALS TOELATINGSVOORWAARDE VOOR DE TOEGANG TOT HET NEDERLANDSTALIG LAGER ONDERWIJS

De gekozen optie wordt juridisch technisch uitgewerkt via een decreet tot wijziging van de artikels 13 en 18 van het decreet van 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs, waarin de toelatingsvoorwaarden voor de toegang tot het lager onderwijs worden geregeld.

De inhoud van de taalproef wordt vastgelegd via een besluit van de Vlaamse Regering.

5.1.2 DE ENGAGEMENTSVERKLARING TUSSEN DE SCHOOL EN DE OUDERS IN HET BASIS- EN SECUNDAIR ONDERWIJS

De gekozen optie wordt juridisch technisch uitgewerkt via een decreet tot wijziging van de artikels 37 en 125decies van het decreet van 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs, artikel 74octies van het decreet van 31 juli 1990 betreffende het onderwijs-II voor het secundair onderwijs, artikel 71 van het decreet van 14 juli 1998 houdende diverse maatregelen met betrekking tot het secundair onderwijs en tot wijziging van het decreet van 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs en artikel IV.4 van het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen I.

Beide maatregelen zullen in werking treden vanaf 1 september 2009 voor de inschrijvingen voor het schooljaar 2010-2011.

5.2 Wijzigingen in de taakhoud van het onderwijsveld

5.2.1 HET NEDERLANDSTALIG KLEUTERONDERWIJS ALS TOELATINGSVOORWAARDE VOOR DE TOEGANG TOT HET NEDERLANDSTALIG LAGER ONDERWIJS

De gekozen optie heeft volgende invloed op de taakhoud van het onderwijsveld:

1. De kleuterscholen moeten de inschrijving en de voldoende aanwezigheid van de kleuters registreren. Het gaat echter niet om een bijkomende taak aangezien zij deze verplichting ook hebben in toepassing van de decreetgeving op de schoolpremie, waarop een leerling enkel gerechtigd is indien hij gedurende minstens 220 halve dagen aanwezig is geweest.

2. De kleuterscholen reiken aan de kleuters die voldoende aanwezig waren een attest uit dat de ouders kunnen voorleggen bij de inschrijving van hun kind in de lagere school.
3. De Centra voor Leerlingenbegeleiding moeten een proef Nederlands afnemen van een zesjarige die het voorgaande schooljaar niet was ingeschreven in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende of gefinancierde school voor kleuteronderwijs, of wel was ingeschreven maar gedurende die periode niet gedurende ten minste 220 halve dagen aanwezig is geweest. Deze opdracht past evenwel in de opdracht van de centra zoals bepaald in het decreet van 1 december 1998. Het sluit in het bijzonder aan bij de opdracht in artikel 17 van voornoemd decreet:

“§ 1. Met het oog op het verhogen van de slaagkansen en het beperken en het voorkomen van risicogedrag van leerlingen, organiseert het centrum een adequaat begeleidingsaanbod voor leerlingen, ouders en schoolpersoneel.

§ 2. Het centrum verwerft hiervoor voldoende deskundigheid om minstens :

1° signalen bij leerlingen, ouders en hun omgeving te herkennen en te duiden;

2° de eerste opvang te verzorgen van leerlingen en ouders, hen preventief of remediërend te begeleiden en zo nodig adequaat door te verwijzen;

3° de school te ondersteunen in haar beleid terzake.”

5.2.2 DE ENGAGEMENTSVERKLARING TUSSEN DE SCHOOL EN DE OUDERS IN HET BASIS- EN SECUNDAIR ONDERWIJS

De gekozen optie heeft volgende invloed op de taakhoud van het onderwijsveld:

1. de kleuterscholen en scholen van het leerplichtonderwijs dienen een engagementsverklaring op te nemen in hun schoolreglement.
2. Eventueel kan er binnen een schoolgemeenschap afspraken gemaakt worden over de inhoud en de toepassing van de engagementsverklaring.
3. Eventueel kan er binnen een Lokaal Overleg Platform een akkoord bereikt worden over andere bepalingen inzake het positief engagement van de ouders ten aanzien van de onderwijstaal dan de bepaling dat leerlingen aangemoedigd moeten worden om Nederlands te leren.

5.3 Wijziging inzake administratieve lasten op het onderwijsveld

5.3.1 HET NEDERLANDSTALIG KLEUTERONDERWIJS ALS TOELATINGSVOORWAARDE VOOR DE TOEGANG TOT HET NEDERLANDSTALIG LAGER ONDERWIJS

De berekening van de administratieve lasten is gebeurd op basis van de wijziging in de taakhoud op het onderwijsveld zoals omschreven in 5.2.1.

De volgende tabel bevat een onderverdeling van de leerlingen die de overgang maken van het kleuteronderwijs naar het basisonderwijs in een aantal categorieën, die we hanteren voor de berekening van de administratieve lasten. Wanneer over kleuteronderwijs of lager onderwijs wordt gesproken betreft het hier telkens het kleuter of lager onderwijs in een school erkend, gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap. De cijfers zijn gebaseerd op de leerlingen die zich in het schooljaar 2006-2007 inschreven voor het eerste jaar lagere school.

Categorie van leerlingen	Aantal leerlingen (N)
Leerlingen in het eerste jaar lager onderwijs die het jaar ervoor in het kleuteronderwijs zaten	62.508

Leerlingen in het eerste jaar lager onderwijs die het jaar ervoor in het kleuteronderwijs zaten, maar geen 220 dagen aanwezig waren	Geen cijfers beschikbaar
Leerlingen in het eerste jaar lager onderwijs die het jaar ervoor niet zijn teruggevonden in het kleuteronderwijs, noch in het lager onderwijs (om de zittenblijvers uit te sluiten)	1.731

1. De kleuterscholen moeten de inschrijving en de voldoende aanwezigheid van de kleuters registreren. Het gaat echter niet om een bijkomende taak aangezien zij deze verplichting ook hebben in toepassing van de decreetgeving op de schoolpremie, waarop een leerling niet gerechtigd is indien hij niet gedurende minstens 220 halve dagen aanwezig is geweest.

Wijziging inzake administratieve lasten = 0 euro

2. De kleuterscholen reiken aan de kleuters die voldoende aanwezig waren een attest uit dat de ouders kunnen voorleggen bij de inschrijving van hun kind in de lagere school.

Voor de berekening van de bijkomende administratieve lasten gaan we ervan uit dat er een attest wordt opgemaakt per leerling (duur = 5 minuten). Aangezien de administratieve ondersteuning in heel wat basisscholen nog beperkt is gaan we ervan uit dat de directeur dit zelf doet. Vervolgens wordt het attest door de kleuterleider aan de ouders meegegeven (duur = 2 minuten)

Wijziging inzake administratieve lasten = ((duur van opmaken attest = 5 minuten = 1/12 uur) x (N Leerlingen in het eerste jaar lager onderwijs die het jaar ervoor in het kleuteronderwijs zaten = 62.508) x 34 euro per uur = 176.397,58 euro) + ((duur uitdelen aan de ouders = 2 minuten = 1/30 uur) x (N Leerlingen in het eerste jaar lager onderwijs die het jaar ervoor in het kleuteronderwijs zaten = 62.508) x 28 euro per uur = 58.340,8 euro)) = 234.738,38euro

Ook ouders van wie het zesjarig kind geen kleuteronderwijs heeft gevolgd in een school erkend en gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse Overheid zullen zich eveneens aanbieden bij een school van het lager onderwijs. De school zal bij deze ouders moeten nagaan of ze eventueel een attest kunnen voorleggen van het CLB dat aantoonde dat het kind geslaagd is in de taalproef, of dat het kind het voorgaande schooljaar was ingeschreven in een onderwijsinstelling van een andere lidstaat van de Nederlandse Taalunie (momenteel zijn dit Nederland en Suriname). Eventueel zullen ze ouders er op moeten wijzen dat ze de mogelijkheid hebben om hun kind een taalproef Nederlands te laten afleggen bij het Centrum voor Leerlingenbegeleiding.

Wijziging inzake administratieve lasten = (duur = 10 minuten = 1/6) x (N Leerlingen in het eerste jaar lager onderwijs die het jaar ervoor niet zijn teruggevonden in het kleuteronderwijs, noch in het lager onderwijs (om de zittenblijvers uit te sluiten) = 1.731) x 34 euro per uur = 9.809 euro

3. De Centra voor Leerlingenbegeleiding moeten een proef Nederlands afnemen van een zesjarige die het voorgaande schooljaar niet was ingeschreven in een door de Vlaamse Gemeenschap erkende of gefinancierde school voor kleuteronderwijs of voor lager onderwijs (om de zittenblijvers uit te sluiten), of wel was ingeschreven maar gedurende die periode niet gedurende ten minste 220 halve dagen aanwezig is geweest. Het ministerie van Onderwijs en Vorming heeft geen gegevens beschikbaar van deze laatste groep van kinderen, maar we gaan er van uit dat deze groep ongeveer 2% bedraagt van het totaal aantal kinderen die zich inschrijven voor het eerste jaar lager onderwijs. Bovendien gaan we er van uit dat al de kinderen die in aanmerking komen om via een taalproef toch toegang te krijgen tot het lager onderwijs, daadwerkelijk de proef afleggen.

De taalproef Nederlands bestaat uit 21 toetstaken. De proef bestaat uit twee delen die ongeveer elk 25 à 30 minuten in beslag nemen met een pauze van 5 minuten. Globaal genomen neemt de afname van één toets een uur in beslag. We gaan ervan uit dat de test wordt afgenomen door een licentiaat.

Wijziging inzake administratieve lasten = (Duur van de afname van de toets = 1 uur) x (N Leerlingen in het eerste jaar lager onderwijs die het jaar ervoor niet zijn

teruggevonden in het kleuteronderwijs, noch in het lager onderwijs (om de zittenblijvers uit te sluiten) = 1731 + N Leerlingen in het eerste jaar lager onderwijs die het jaar ervoor in het kleuteronderwijs zaten, maar geen 220 dagen aanwezig waren = 1250,16) x 38 euro per uur = **113.284,08euro**

TOTAAL WIJZIGING INZAKE ADMINISTRATIEVE LASTEN = 357.831,46 euro

5.3.2 DE ENGAGEMENTSVERKLARING TUSSEN DE SCHOOL EN DE OUDERS IN HET BASIS- EN SECUNDAIR ONDERWIJS

De berekening van de administratieve lasten is gebeurd op basis van de wijziging in de taakhoud op het onderwijsveld zoals omschreven in 5.2.2.

1. de basisscholen en scholen secundair onderwijs dienen een engagementsverklaring op te nemen in hun schoolreglement.

Wat de scholen secundair onderwijs betreft, werd in het kader van de reguleringsimpactanalyse inzake het schoolreglement secundair onderwijs een inschatting gemaakt van de administratieve lasten voor het opmaken of wijzigen van een schoolreglement. De administratieve lasten werden geraamd op 86.026,82 euro. Daarbij werd ervan uitgegaan dat het schoolreglement eens om de vijf jaar grondig herwerkt wordt. Bij de berekening van de administratieve lasten voor het opnemen van de engagementsverklaring in het schoolreglement gaan we ervan uit dat dit gebeurt in het kader van zo'n grondige herwerking van het schoolreglement. Deze administratieve lasten hoeven dan ook in deze reguleringsimpactanalyse niet in rekening gebracht te worden.

Wijziging administratieve lasten schoolreglement secundair onderwijs = 0 euro

Wat de scholen basisonderwijs betreft, werd een analoge berekening gemaakt als die voor de scholen secundair onderwijs. De administratieve lasten voor de wijziging van het schoolreglement in het basisonderwijs werden voorheen nog niet in een reguleringsimpactanalyse opgenomen. Zij worden hier dus wel in rekening gebracht.

Wijziging administratieve lasten schoolreglement basisonderwijs = 291.632,73 euro

Totaal wijziging administratieve lasten schoolreglement = 291.632,73

2. Eventueel kan er binnen een scholengemeenschap afspraken gemaakt worden over de inhoud en de toepassing van de engagementsverklaring.

Voor de berekening van de administratieve lasten gaan we ervan uit dat elke scholengemeenschap afspraken maakt over de inhoud en de toepassing van de engagementsverklaring. Artikel 125quinquies van het decreet van 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs bepaalt dat elke scholengemeenschap haar eigen werking regelt via een overeenkomst. We gaan ervan uit dat de bespreking van de inhoud en de toepassing van de engagementsverklaring tijdens een vergadering van de scholengemeenschap een van de agendapunten is en brengen daarom enkel de tijd die aan de bespreking zelf besteed wordt in rekening. Bovendien gaan we ervan uit dat op een vergadering van een scholengemeenschap één afgevaardigde per deelnemende school aanwezig is. We gaan er van uit dat dit telkens de directeur zelf is die deelneemt aan een vergadering van de scholengemeenschap. In totaal waren er in het schooljaar 2006-2007 367 scholengemeenschappen voor het basisonderwijs met gemiddeld 6,83 leden per scholengemeenschap. Het secundair onderwijs telde in het schooljaar 2006-2007 118 scholengemeenschappen met gemiddeld 8,81 leden per scholengemeenschap.

Wijziging administratieve lasten scholengemeenschappen basisonderwijs = (Duur voorbereiding en bespreking teksten = 120 minuten) x (N directeurs = 2506,61) x 34 euro per uur = 170.449,48

Wijziging administratieve lasten scholengemeenschappen secundair onderwijs = (Duur voorbereiding en bespreking teksten = 120 minuten) x (N directeurs = 1039,58) x 43,50 euro per uur = 90.443,46

Totaal wijziging administratieve lasten scholengemeenschappen = 260.892,94 euro

3. Eventueel kan er binnen een Lokaal Overleg Platform een akkoord bereikt worden over andere bepalingen inzake het positief engagement van de ouders ten aanzien van de onderwijstaal dan de bepaling dat leerlingen aangemoedigd moeten worden om Nederlands te leren.

Elk LOP heeft twee decretaal verplichte organen: het dagelijks bestuur een orgaan dat de besprekingen en beslissingen van het lokaal overlegplatform voorbereidt en de algemene vergadering die beslissingsbevoegdheid heeft. We gaan ervan uit dat de bespreking van de engagementsverklaring tijdens beide vergaderingen een van de agendapunten is en brengen daarom enkel de tijd die aan de bespreking zelf besteed wordt in rekening. In beide organen zetelen onderwijspartners en niet-onderwijspartners.

Wat het dagelijks bestuur betreft leert de evaluatie van de werking van de lokale overlegplatforms 2004-2006 ons dat er in totaal 1 049 mandaten zijn te begeben in de dagelijkse besturen: De onderwijspartners krijgen 582 mandaten toegewezen waarvan er 86% worden ingevuld. De niet-onderwijspartners krijgen 467 mandaten toegewezen waarvan er 69% worden ingevuld. Evalueren we vervolgens de aanwezigheid op de vergaderingen van het dagelijks bestuur, dan kunnen we vaststellen dat gemiddeld 58% van de uitgenodigde vertegenwoordigers aanwezig zijn op de vergaderingen. Als uurtarief voor het personeel nemen 32,50 euro voor de onderwijspartners en 17,20 euro voor de niet-onderwijspartners.

Wijziging administratieve lasten dagelijks bestuur LOP = (Duur voorbereiding en bespreking teksten = 60 minuten) x ((N aanwezige onderwijspartners = 290,30 x 32,50 euro per uur) + (N aanwezige niet-onderwijspartners = 186,89 x 17,20 euro per uur)) = 12.649,25 euro

Wat de algemene vergadering betreft leert de evaluatie van de werking van de lokale overlegplatforms 2004-2006 ons dat er in totaal 3803 mandaten zijn te begeben in de algemene vergadering: De onderwijspartners krijgen 2641 mandaten toegewezen waarvan er 98% worden ingevuld. De niet-onderwijspartners krijgen 1104 mandaten toegewezen waarvan er 83% worden ingevuld. Evalueren we vervolgens de aanwezigheid op de vergaderingen van het dagelijks bestuur, dan kunnen we vaststellen dat gemiddeld 49% van de uitgenodigde vertegenwoordigers aanwezig zijn op de vergaderingen. Als uurtarief voor het personeel nemen we 32,50 euro voor de onderwijspartners en 17,20 euro voor de niet-onderwijspartners.

Wijziging administratieve lasten algemene vergadering LOP = (Duur voorbereiding en bespreking teksten = 60 minuten) x ((N aanwezige onderwijspartners = 1268,21 x 32,50 euro per uur) + (N aanwezige niet-onderwijspartners = 449 x 17,20 euro per uur)) = 48.939,63 euro

Totaal wijziging administratieve lasten LOP = 12.649,25 euro + 48.939,63 euro = 61.588,88 euro

Als de scholengemeenschap of het Lokaal Overlegplatform een initiatief neemt inzake de in het schoolreglement op te nemen engagementsverklaring kan dit de wijziging in de administratieve lasten voor de scholen verkleinen.

TOTAAL WIJZIGING INZAKE ADMINISTRATIEVE LASTEN = 614114,55 euro

5.4 Uitvoering van de nieuwe regelgeving

Beide maatregelen zullen in werking treden vanaf 1 september 2009 voor de inschrijvingen voor het schooljaar 2010-2011. De communicatie van de maatregelen zal evenwel vroeger gebeuren opdat enerzijds

scholen de mogelijkheid hebben om de engagementsverklaring tijdig in te voeren in het schoolreglement, en anderzijds ouders de mogelijkheid hebben om hun kind nog in te schrijven in het Nederlandstalig kleuteronderwijs zodat het aan de nieuwe toelatingsvoorwaarde voor het Nederlandstalig lager onderwijs voldoet.

Voor de communicatie van beide maatregelen wordt in overleg met het Agentschap voor Onderwijscommunicatie de volgende timing voorgesteld:

Communicatie-actie	Timing
Aankondiging van de maatregel 'het Nederlandstalig kleuteronderwijs als toelatingsvoorwaarde voor het Nederlandstalig lager onderwijs' via de volgende kanalen: ▪ Rondes van Vlaanderen voor het schooljaar 2008-2009; ▪ Provinciale ontmoetingsdagen m.b.t. het kleuteronderwijs; ▪ Persconferentie van de minister n.a.v. het begin van het schooljaar 2009-2010. Op die manier hebben ouders nog de mogelijkheid om hun kind in te schrijven in het Nederlandstalig kleuteronderwijs voor het schooljaar 2009-2010, zodat het aan de nieuwe toelatingsvoorwaarde voor het Nederlandstalig lager onderwijs voldoet vanaf het schooljaar 2010-2011.	Nu – 1 september 2008
Aparte communicatie over beide maatregelen via de volgende kanalen: ▪ Klasse voor leerkrachten en ouders; ▪ School en lerarendirect; ▪ Integratie van de maatregel 'het Nederlandstalig kleuteronderwijs als toelatingsvoorwaarde voor het Nederlandstalig lager onderwijs' in het 'startersboek naar het kleuteronderwijs' ▪ Eventueel aparte folder/brochure voor de engagementsverklaring;	Oktober 2008 (Vanaf de bekrachtiging door de Vlaamse regering) – 1 september 2010
Aankondiging van beide maatregelen via de volgende kanalen: ▪ Rondes van Vlaanderen voor het schooljaar 2009-2010 ▪ Persconferentie van de minister n.a.v. het begin van het schooljaar 2010-2011.	Voorjaar 2009 – 1 september 2009

5.5 Evaluatie van de nieuwe regelgeving

5.5.1 HET NEDERLANDSTALIG KLEUTERONDERWIJS ALS TOELATINGSVOORWAARDE VOOR DE TOEGANG TOT HET NEDERLANDSTALIG LAGER ONDERWIJS

Overeenkomstig hun huidige opdracht (omzendbrief I3EA/AMD/FM van 9 april 1998) doet de verificatie basisonderwijs de controle op de aanwezigheden. Bovendien doet zij ook het administratief nazicht op de het afleggen van de taalproef.

Het uiteindelijke doel van deze maatregel is om de leerachterstand van leerlingen al bij de start van het lager onderwijs tot een minimum te herleiden. Aangezien er geen duidelijk noch isoleerbaar of rechtstreeks causaal verband bestaat tussen de voorgestelde decretale wijzigingen en de vooropgestelde maatschappelijke effecten,

is niet mogelijk te weten te komen of deze decretale bepalingen bijgedragen hebben tot het realiseren van de maatschappelijke effecten.

5.5.2 DE ENGAGEMENTSVERKLARING TUSSEN DE SCHOOL EN DE OUDERS IN HET BASIS- EN SECUNDAIR ONDERWIJS

De onderwijsinspectie gaat bij de doorlichting van een school na of er een schoolreglement is en of al de verplichte onderdelen er in zijn opgenomen.

Het uiteindelijke doel van de engagementsverklaring tussen de school en de ouders is om de betrokkenheid van de ouders bij het schoolgebeuren te verhogen. Aangezien er geen duidelijk noch isoleerbaar of rechtstreeks causaal verband bestaat tussen de voorgestelde decretale wijzigingen en de vooropgestelde maatschappelijke effecten, is niet mogelijk te weten te komen of deze decretale bepalingen bijgedragen hebben tot het realiseren van de maatschappelijke effecten. We kunnen echter wel nagaan in welke mate de engagementsverklaring is opgenomen in het schoolreglement.

6 Consultatie

In het voorjaar 2007 organiseerden Vlaams minister van Werk, onderwijs en Vorming, Frank Vandenbroucke en minister Guy Vanhengel een rondetafelconferentie over de kwaliteit van het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

In dat kader heeft één werkgroep zich gebogen over acties die leerlingen en ouders aanbelangen: de onderwijsparticipatie en het schoolbezoek versterken, het spijbelen tegengaan, het gebruik van het Nederlands bevorderen en de betrokkenheid van de ouders bij de school vergroten (waaronder dus de beide maatregelen die het voorwerp uitmaken van deze reguleringssimpactanalyse).

De ze werkgroep kwam vier keer samen en bestond uit vertegenwoordigers van leerlingen, ouders, directies, inrichtende machten, CLB's, pedagogische begeleidingsdiensten, Onderwijsopbouwwerk, Taalvaart, Kind en Gezin, Integrale Jeugdhulp, onderwijsinspectie, de administratie en de kabinetten van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, het Ministerie van Onderwijs en Vorming en het Ministerie van Brusselse Aangelegenheden.

In de twee eerste vergaderingen besprak de werkgroep de centrale thema's kleuterparticipatie, verrijkte leerplicht, spijbelen en het Nederlands taalgebruik van ouders en leerlingen. Op basis van deze besprekingen werden een aantal aanbevelingen geformuleerd en werd er in de derde werkgroepvergadering voorgesteld om een engagementsverklaring op te stellen waarin de engagementen van de ouders en de scholen kunnen vastgelegd worden.

Sommige thema's en aanbevelingen uit de werkgroep, waaronder de beide maatregelen die het voorwerp uitmaken van deze reguleringssimpactanalyse, zijn van toepassing voor heel Vlaanderen.

Verder zullen de verplichte consultaties plaatsvinden die in het kader van dat wetgevend proces noodzakelijk zijn (Advies Inspectie van Financiën, advies VLOR, advies Raad van State,...).

7 Informatie voor de Inspectie van Financiën

Zie aparte nota voor de Inspectie van Financiën.

8 Samenvatting

8.1 Het Nederlandstalig kleuteronderwijs als toelatingsvoorwaarde voor de toegang tot het Nederlandstalig lager onderwijs

Andere beschreven opties zijn nuloptie en de optie om de maatregel te beperken tot het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De gekozen optie zal de onderwijskansen van alle leerlingen vergroten, en zal op plaatsen waar er een ander onderwijsaanbod is (Brussel, taalgrens) een tijdige keuze voor Nederlandstalig onderwijs in de hand werken. Voor de scholen zal de maatregel de onderwijskwaliteit in het lager onderwijs ten goede komen, en de CLB's zullen via de afwijkingsmogelijkheid via de taaltest belangrijke informatie verwerven over een groep leerlingen die doorgaans de nodige begeleiding behoeft.

Nadeel van de gekozen optie is dat een beperkte groep kinderen een bijkomend jaar in het onderwijs zal doorbrengen. Scholen zullen de toelatingsvoorwaarde moeten nagaan, en CLB's krijgen de verplichte opdracht een taaltest af te nemen bij een aantal zesjarige kinderen.

De wijziging in de administratieve lasten situeert zich op het vlak van de registratie door kleuterscholen van de voldoende aanwezigheid (die evenwel al gebeurt in functie van het recht op een schoolpremie en dus geen nieuwe administratieve last vormt), het nagaan in de lagere school van het voldoen aan de toelatingsvoorwaarde, en het mogelijk navragen van de noodzakelijke gegevens bij een andere school of het departement Onderwijs, en het eventueel nagaan of de leerling voldoet aan één van de afwijkingsmogelijkheden (taaltest of onderwijs in andere lidstaat NTU). Het CLB zal bij een aantal leerlingen de taaltest moeten afnemen.

8.2 De engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs

Andere beschreven opties zijn de nuloptie en de engagementsverklaring enkel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Binnen de gekozen optie waren naast de uitgewerkte regeling nog enkele subopties op het vlak van bijkomende engagementen voor ouders die thuis geen Nederlands spreken, en op het vlak van de afdwingbaarheid van de engagementen van ouders.

De gekozen optie geeft ouders duidelijkheid over welke verwachtingen scholen van ouders hebben met betrekking tot de onderwerpen van de engagementsverklaring. Ze is er uiteindelijk op gericht ouders ertoe aan te zetten zich meer betrokken te voelen bij het schoolgebeuren van hun kind. Scholen van hun kant zullen een scherper afgelijnd geheel van onderlinge afspraken met ouders hebben. Via scholengemeenschappen (of voor de LOP's in het geval van het engagement rond de onderwijstaal) kan er op schooloverstijgend niveau een coherente lijn met betrekking tot ouderlijke engagementen komen.

Met betrekking tot de afdwingbaarheid wordt om principiële en praktische redenen geopteerd voor een inbedding van de engagementsverklaring in het schoolreglement. Bijkomende initiatieven op het vlak van de afdwingbaarheid (bvb. administratieve boete) werden onderzocht en op grond van die analyse niet in de regeling verwerkt. Een sanctie die raakt aan het leerrecht van de leerling is principieel niet verantwoordbaar wanneer gedragingen van de ouders ervan de reden zouden zijn.

De wijziging in de administratieve lasten situeert zich op het vlak van het integreren van de engagementsverklaring in het schoolreglement, in de afspraken over de toepassing van de engagementsverklaring in de scholengemeenschappen, en in de afspraken over het engagement over de onderwijstaal in het LOP.

9 Contactinformatie

9.1 Contactpersonen

Behandelaar kabinet:

John de Plecker
Kabinet Onderwijs

Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL
Tel. 02/552 86 00

Behandelaar administratie:

Wouter Janssens
Adjunct van de directeur
Vlaams ministerie van Onderwijs en Vorming
Afdeling Strategische Beleidsondersteuning

Koning Albert II-laan 15 - 5C26
1210 BRUSSEL
Tel. 02/553 95 60

Andy Thoelen

Adjunct van de directeur
Vlaams ministerie van Onderwijs en Vorming
Afdeling Strategische Beleidsondersteuning

Koning Albert II-laan 15 - 5C25
1210 BRUSSEL
Tel. 02/553 95 62

9.2 Aanvullende literatuur en/of bijlagen

- Eindrapport van de rondetafelconferentie over de kwaliteit van het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Brussel, juli 2007);
- Conceptnota op basis van de voorstellen van de rondetafelconferentie Brussel (Brussel, december 2007)
- Nota aan de Vlaamse regering betreffende maatregelen ter stimulering van de participatie aan het kleuteronderwijs (Brussel, 2 februari 2007)